

ผลของการใช้โปรแกรมชุดแนะแนวในการพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ
และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
กัณฑ์วัลย์ ภูวพันธ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
กุมภาพันธ์ 2543
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

364.153

ก 3 8 ๙ ๘

ร.๕

ผลของการใช้โปรแกรมชุดแนะแนวในการพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ
และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

กันทวัลย์ ภูวพันธ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
กุมภาพันธ์ 2543

ค 0 ก.ค. 2543

กันทวัลย์ ภูวพันธุ์. (2543). ผลของการใช้โปรแกรมชุดแนะแนวในการพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัด กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร ประเสริฐสุข, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสนคำเครือ.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างชุดแนะแนวพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีคะแนนเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ และคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 17 คน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ได้รับการใช้ชุดแนะแนวในการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง และโปรแกรมชุดแนะแนว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบแบบที-เทส ดีเพนเด้นท์ (t-test dependent) และ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment)

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. นักเรียนมีเจตคติต่อการคุกคามทางเพศดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนว
2. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนว
3. เจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กัน

THE RESULT OF THE GUIDANCE ADVISING PROGRAM ON THE ATTITUDE
DEVELOPMENT TOWARD SEXUAL HARASSMENT AND THE SELF-ESTEEM
OF THE MATHAYOM SUKSA II STUDENTS WAT CHAIMONGKOL SCHOOL
UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

AN ABSTRACT
BY
KANTAWAN PUWAPAN

Presented in partial fulfillment of the requirements for
the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
February 2000

Kantawan Puwapan. (2000). *The Result of The Guidance Advising Program on The Attitude Development toward Sexual Harassment and The Self-Esteem of The Mathayom Suksa // Students Wat Chaimongkol School under Bangkok Metropolitan Administration*. Master project, M.Ed. (Counselling and Guidance). Bangkok : Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof. Dr.Tossaporn Prasertsuk, Assist. Prof. Promptida Sankamkrue.

The purpose of this experimental research was to created the guidance advising program to develop the attitude toward sexual harassment and the self-esteem of The Mathayom Suksa || students Wat Chaimongkol School under Bangkok Metropolitan Administration in the academic year of 1999. The subjects of 17 students were test whose the attitude toward sexual harassment scores and the self-esteem scores were lower than 50 percentile. The subjects of 17 students were the experimental group that was treated by the guidance advising program. The instruments were The Attitude toward Sexual Harassment Questionnaire, The Self-Esteem Questionnaire and The Guidance Advising Program. The data were analyzed by The t-test dependent and Pearson's product-moment test.

The results were as follows :

1. The attitude toward sexual harassment of the students who were exposed to the guidance advising program was significantly higher than before the experiment at .05 level.
2. The self-esteem of the students who were exposed to the guidance advising program was significantly higher than before the experiment at .05 level.
3. No correlated between the attitude toward sexual harassment and the self-esteem

สารนิพนธ์

เรื่อง

ผลของการใช้โปรแกรมชุดแนะแนวในการพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ
และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร

ของ

นางสาวกัณท์วัลย์ ภูวพันธ์ุ

ได้รับอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุภกุล)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรจิตวิทยาการแนะแนว

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุภกุล)

หัวหน้าภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
วันที่ 25 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

.....

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร ประเสริฐสุข)

.....

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสนคำเครือ)

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร ประเสริฐสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสนคำเครือ คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และกรุณาสละเวลาส่วนตัวให้คำปรึกษาตลอดเวลา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ เป็นอย่างสูง ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษาต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กที่อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทั้งด้านข้อมูลและอุปกรณ์ต่างๆ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดชัยมงคลที่อนุญาตให้เข้าไปทำการศึกษาค้นคว้าและอำนวยความสะดวกให้ตลอดเวลา

และท้ายที่สุดขอขอบคุณเพื่อนๆทุกคน และพี่ๆทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ทั้งแหล่งข้อมูล การให้คำปรึกษา และสิ่งสำคัญที่สุดคือกำลังใจในการทำงานครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้กับมารดาผู้ที่เลี้ยงดูผู้วิจัยมาจนกระทั่งได้มีวันนี้

กันทวัลย์ ภูวพันธุ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	2
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	2
	✓ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	✓ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	3
	✓ตัวแปรที่ศึกษา.....	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
	: สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ.....	5
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ.....	5
	ความหมายของการคุกคามทางเพศ.....	5
	สาเหตุของการเกิดการคุกคามทางเพศ.....	7
	รูปแบบของการคุกคามทางเพศในโรงเรียน.....	12
	ผลกระทบจากการคุกคามทางเพศ.....	13
	การคุกคามทางเพศในแง่ของกฎหมาย.....	15
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ.....	17
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง.....	19
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง.....	19
	ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง.....	19
	ความสำคัญของความภาคภูมิใจในตนเอง.....	21
	พัฒนาการของความภาคภูมิใจในตนเอง.....	25
	องค์ประกอบที่มีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง.....	26
	การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง.....	27
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง.....	30
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดแนะแนว.....	32
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดแนะแนว.....	32
	ความหมายของชุดแนะแนว.....	32
	วิธีสอนการแนะแนว.....	33
	เทคนิคการสอนแนะแนว.....	33
	เทคนิคต่างๆที่ใช้ในชุดแนะแนว.....	34
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดแนะแนว.....	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	38
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	38
	✓เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	38
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	38
	แบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ.....	38
	แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง.....	41
	โปรแกรมชุดแนะแนว.....	42
	แบบแผนการทดลอง.....	42
	การดำเนินการทดลอง.....	43
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
	✓สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	50
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	50
	✓สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	52
	อภิปรายผล.....	52
	ข้อเสนอแนะ.....	54
	บรรณานุกรม.....	55
	ภาคผนวก.....	61
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	104

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงแบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design.....	42
2	แสดงคะแนนเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านแนวโน้ม..... ในการแสดงออกต่อการคุกคามทางเพศ	46
3	แสดงคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองของกลุ่มประชากร.....	47
4	เปรียบเทียบเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านแนวโน้ม..... ในการแสดงออกต่อการคุกคามทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังได้รับการใช้..... โปรแกรมชุดแนะแนว	47
5	การเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังได้รับการใช้..... โปรแกรมชุดแนะแนว	48
6	แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเอง..... ก่อนได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนว	49
7	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเอง..... หลังได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนว	49

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แบบแผนการคุกคามทางเพศ.....	9
2 แสดงการคุกคามทางเพศจากพฤติกรรมการรับรู้.....	11
3 แสดงผลกระทบของการคุกคามทางเพศที่มีต่อบุคคลในโรงเรียน.....	13
4 สิ่งสำคัญที่จะระบุว่าเป็น Hostile Education Environment.....	16
5 การพัฒนาของ Self.....	23
6 กระบวนการสร้างเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง.....	28

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันเศรษฐกิจในประเทศไทยเกิดภาวะวิกฤติ ทำให้สภาพปัญหาสังคมของไทยมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการว่างงาน ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากสื่อที่เสนอออกมาตามโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ จะพบเห็นข่าวอาชญากรรมต่างๆ โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเพศ การถูกข่มขืน การถูกลวนลาม นักศึกษาขายบริการ ตัวอย่างเช่น ข่าวในหนังสือพิมพ์ที่กล่าวถึงนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานครที่ต้องเผชิญกับการถูกลวนลามโดยผู้ชายอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดที่รับจ้างหน้าโรงเรียน ตามพุดจาแทะโลมหลังเลิกเรียนอยู่เสมอ (“ภัยของนักเรียนสาว”. 2542 : 13) ซึ่งเมื่อประเมินดูแล้วอาจจะไม่มีความรุนแรง แต่ลักษณะดังกล่าวนี้ถือว่าการคุกคามทางเพศ (Sexual Harassment) ซึ่งเป็นการล่วงละเมิดทางเพศรูปแบบหนึ่งในหลายๆรูปแบบ ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้หญิงไทยหลากหลายกลุ่มหลายหลายอาชีพได้เผชิญมาโดยตลอดแม้แต่ในปัจจุบันก็ตาม แต่สังคมก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาที่ว่านี้มากนัก ดังเช่นที่ รศ.กฤตยา อาชวนิจกุล กล่าวไว้ว่าปัญหาของผู้หญิงไทยในปัจจุบัน คือการถูกคุกคามทางเพศ ในรูปแบบของบทบาททางสังคม โดยผู้ชายและบุคคลอื่นในสังคมจะมองว่าปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น เช่น การที่ผู้หญิงถูกข่มขืน ปัญหาการหย่าร้าง ภาวะการอยู่เป็นโสด เป็นเพราะผู้หญิงเป็นต้นเหตุให้เกิดการกระทำเหล่านี้ขึ้นเองหรือผู้หญิงเป็นผู้บกพร่อง (“กำลังอำนาจหญิงศักยภาพที่ปฏิเสธไม่ได้ในยุค 2000”. 2542 : 13)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการกำหนดบทบาททางเพศของสังคม ซึ่งกำหนดให้ผู้ชายเป็นผู้กระทำและผู้หญิงเป็นผู้ถูกกระทำ โดยปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดบทบาทเพศปัจจัยหนึ่งคือ การอบรมเลี้ยงดู ถ้าเด็กถูกอบรมเลี้ยงดูให้มีทัศนคติและพฤติกรรมแบ่งแยกบทบาททางเพศ เด็กก็จะมีทัศนคติเหล่านี้ฝังแน่นอยู่ในตัว ผู้ชายที่ถูกอบรมเลี้ยงดูมาด้วยทัศนคติดังกล่าวถ้าถูกทำให้เสียหน้าหรืออับอายเกี่ยวกับบทบาททางเพศของตนโดยผู้หญิง เช่น การที่ผู้หญิงมีความสามารถมากกว่า ผู้ชายเหล่านี้จะตอบโต้ด้วยพฤติกรรมการคุกคาม เช่น การคุกคามทางเพศหรือรูปแบบความรุนแรงทางเพศต่างๆ (Sexual Violence) และถ้าครูและผู้ปกครองยังส่งเสริมบทบาททางเพศในด้านการมีอำนาจและอิทธิพลเหนือผู้หญิง พฤติกรรมการคุกคามทางเพศก็จะยังคงมีต่อไปในโรงเรียนและสังคม (Shoop & Edwards, 1994 : 30-33)

✕ ในสหรัฐอเมริกา American Association of University Woman (AAUW) ได้ทำการสำรวจในปี 1993 พบว่า 85% ของเด็กหญิง และ 76% ของเด็กชายในระดับเกรด 8-11 หรือเทียบเท่ากับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 - มัธยมศึกษาปีที่ 5 ในประเทศไทย เคยถูกกระทำการคุกคามทางเพศที่โรงเรียน AAUW พบว่าเด็กหญิงถูกกระทำการคุกคามทางเพศในโรงเรียนและสถานที่สาธารณะมากกว่าเด็กชาย ซึ่งการกระทำการคุกคามทางเพศทำให้มีผลเสียต่อเด็กหญิงทั้งในด้านการเรียน, การแสดงออก, ทางด้านอารมณ์และความรู้สึกมีคุณค่าเกี่ยวกับตนเอง เด็กผู้ถูกกระทำการคุกคามไม่กล้าบอกใคร มีเพียงแค่ 7% เท่านั้นที่บอกครู แต่ส่วนมากไม่กล้าบอกใครเพราะกลัวว่าจะไม่มีใครเชื่อ กลัวเพื่อนล้อ และถูกตัดออกจากกลุ่ม (Shoop & Edwards, 1994 : 30-33)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าผลกระทบที่ตามมาของการถูกคุกคามทางเพศจะมีผลต่อทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ลินดา รูบิน (Shoop & Edwards, 1994 : 63 ; อ้างอิงจาก Rubin, 1992)

กล่าวว่า การถูกคุกคามทางเพศโดยที่ไม่สามารถหยุดการกระทำนั้นได้ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ซึ่งจะสัมพันธ์กับการเกิดความวิตกกังวล และแสดงออกในรูปของการเจ็บป่วยทางกาย เช่น ปวดหัว และแผลในกระเพาะอาหาร และถ้าเกิดความเครียดมากๆ จะทำให้ความสามารถในด้านต่างๆ ลดลง

๑ จากสถิติภัยทางเพศของมูลนิธิเพื่อนหญิง ซึ่งรวบรวมจากหนังสือพิมพ์ต่างๆ 5 ฉบับ ในช่วงเดือนมกราคม-มิถุนายน 2542 พบว่าเหตุการณ์ภัยทางเพศเกิดขึ้นมากกว่าปี 2541 อายุของผู้ถูกคุกคามทางเพศส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 11-15 ปี ขณะที่อายุของผู้คุกคามทางเพศอยู่ในช่วงอายุ 16-25 ปี ความสัมพันธ์ของคู่กรณีมักจะเป็นคนรู้จัก ตั้งแต่เพื่อน เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน เครือญาติ สถานที่เกิดเหตุส่วนมากเกิดภายในบ้านถึงร้อยละ 65 ("สถิติทางเพศครึ่งปี 42". 2542 : 13)

๒ สถิติของมูลนิธิเพื่อนหญิงสอดคล้องกับสถิติของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ซึ่งได้รวบรวมไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2539-2541 พบว่าแนวโน้มการคุกคามทางเพศและการล่วงละเมิดทางเพศเพิ่มขึ้นทุกปี และอายุของผู้ที่ถูกคุกคามทางเพศอยู่ในช่วง 13-18 ปี ลักษณะการคุกคามจะถูกคุกคามจากบุคคลรู้จักและคนใกล้ชิดมากกว่าคนแปลกหน้า (ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (แผ่นพับ). 2542 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

๓ จากการทำการวิจัยของวิมมา ธรรมปรีชา (2535 : 139) โดยวิธีการสำรวจเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ พบว่าผู้ที่ถูกคุกคามทางเพศมากที่สุด คือ นักเรียน นักศึกษา นิสิต และเพศหญิงจะเคยมีประสบการณ์ถูกคุกคามทางเพศมากกว่าเพศชาย และพบว่าวัยรุ่นอายุ 12-16 ปี และเป็นนักเรียน นักศึกษา นิสิต มีการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงหรือความเสียหายของการคุกคามทางเพศต่ำ

จากข้อความดังกล่าวเห็นได้ว่า ปัญหาการคุกคามทางเพศเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ แต่สังคมไทยเป็นสังคมที่ค่อนข้างปิดโดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับเพศ ซึ่งทำให้เป็นประโยชน์ต่อผู้คุกคามที่จะตักตวงประโยชน์จากผู้ที่ถูกคุกคาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นกลุ่มที่ถูกคุกคามทางเพศมากที่สุด และมีการรับรู้เกี่ยวกับความร้ายแรงของการคุกคามทางเพศต่ำ และการถูกกระทำการคุกคามทางเพศจะทำให้เกิดผลเสียทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ และเกิดความวิตกกังวลโดยมีผลต่อการเจ็บป่วยทางกาย ดังนั้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ เพื่อให้กลุ่มวัยรุ่นเข้าใจและสามารถรับรู้เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ เพื่อจะสามารถป้องกันตนเองและลดอัตราการถูกคุกคามทางเพศลงได้บ้าง แม้ว่าจะไม่สามารถกำจัดหรือหยุดการกระทำนี้ให้หมดไปได้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อสร้างโปรแกรมพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถช่วยให้ผู้ปกครอง , ครู , อาจารย์ , นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงพฤติกรรมและการคุกคามทางเพศของวัยรุ่น และนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนป้องกันการคุกคามทางเพศที่อาจจะเกิดขึ้นของวัยรุ่นได้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 จำนวน 44 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 จำนวน 17 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

1.1 โปรแกรมชุดแนะแนว

2. ตัวแปรตาม

2.1 เจตคติต่อการคุกคามทางเพศ

2.2 ความภาคภูมิใจในตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การคุกคามทางเพศ (Sexual Harassment)

หมายถึง การแสดงอำนาจด้วยกริยาวาจา เกี่ยวกับเรื่องเพศโดยเจตนาที่ทำให้นักเรียน หวาดกลัว อับอาย ไม่พอใจ ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจ การเรียนและสังคมของนักเรียน ซึ่งสามารถแสดงออกได้ ดังนี้

1.1 การคุกคามทางวาจา (Verbal Harassment) ได้แก่ การพูดหยาบคายดูหมิ่น การเล่าเรื่องตลกกลามก คำพูดวิพากษ์วิจารณ์ที่แสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเพศหรือส่วนของร่างกายที่แสดงออกทางเพศ การตั้งสมญานามเรียกชื่อที่แสดงออกเกี่ยวกับเพศ การส่งเสียงรบกวนที่แสดงเกี่ยวกับเรื่องเพศ การข่มขู่ ทำร้ายร่างกาย

1.2 การคุกคามทางร่างกาย (Physical Harassment) ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย การสัมผัสต่างๆ ตัวอย่างเช่น การลูบคลำ การบีบคลึง การจับ การตีเบาๆ ในบริเวณร่างกายที่เป็นส่วนตัว ตัวอย่างเช่น ก้น หน้าอก ต้นแขน ต้นขา น่อง เป็นต้น

1.3 การคุกคามทางสายตา (Visual Harassment) ได้แก่ การมองในส่วนองร่างกายที่เป็นบริเวณส่วนตัวและแสดงออกเกี่ยวกับเพศ ตัวอย่างเช่น หน้าอก สะโพก เรียวขา เป็นต้น การเขียนภาพที่แสดงสัญลักษณ์ทางเพศตามสถานที่ต่างๆ

1.4 การเสนอสิทธิพิเศษทางเพศ (Sexual Favors) ได้แก่ การให้ข้อเสนอพิเศษเป็นรางวัลเพื่อแลกกับการสนองตอบทางเพศเป็นการตอบแทน ตัวอย่างเช่น การที่บุคคลเสนอให้ของขวัญหรือผลประโยชน์ต่างๆเพื่อแลกกับข้อเสนอทางเพศ

2. เจตคติต่อการคุกคามทางเพศ

หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มในการแสดงออกต่อการที่ถูกกระทำการคุกคามทางเพศ

2.1 เจตคติที่ดีต่อการคุกคามทางเพศ หมายถึง การที่นักเรียนมีความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มในการแสดงออกต่อการคุกคามทางเพศอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์นั้น

2.2 เจตคติที่ไม่ดีต่อการคุกคามทางเพศ หมายถึง การที่นักเรียนมีความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มในการแสดงออกต่อการคุกคามทางเพศไม่เหมาะสมต่อสถานการณ์นั้น

3. ความภาคภูมิใจในตนเอง

หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองโดยพิจารณาตัดสินค่าของตนเองในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการประสบความสำเร็จ การเข้าใจและยอมรับตนเอง การพึ่งตนเอง ความรู้สึกมีคุณค่า ความรู้สึกที่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว ครู ญาติและเพื่อน

4. โปรแกรมชุดแนะแนว

หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ อุปกรณ์และการประเมินผล และใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่ เทคนิคแม่แบบ บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และการใช้เกมเป็นสื่อ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ

- 4.1 การเข้าใจตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง
- 4.2 การบ่งชี้และการทำความเข้าใจในประเภทของการคุกคามทางเพศ
- 4.3 การบ่งชี้และการให้ตัวอย่างของสภาพแวดล้อมที่มีอันตราย
- 4.4 การฝึกทักษะการป้องกันตนเองขั้นพื้นฐานด้วยการปฏิเสธในรูปแบบต่างๆ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีเจตคติต่อการคุกคามทางเพศดีขึ้น หลังจากได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนว
2. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนว
3. เจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์กัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดแนะแนว
 - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดแนะแนว
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดแนะแนว

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ

1.1.1 ความหมายของการคุกคามทางเพศ

คณะกรรมการควบคุมการจ้างงานแห่งสหรัฐอเมริกา (The U.S. Equal Employment Opportunity Commission, EEOC) (The U.S. Equal Employment Opportunity Commission. (Internet). 1997 : Unpage) ให้ความหมายของการคุกคามทางเพศ คือ รูปแบบหนึ่งในความรุนแรงของการเลือกปฏิบัติทางเพศ หรือการกีดกันทางเพศอย่างตั้งใจ โดยพฤติกรรมนั้นไม่เป็นที่ต้องการของผู้ถูกระทำ หรือพฤติกรรมนี้ได้รับการปฏิเสธ โดยมีผลกระทบต่อการทำงาน การศึกษาหรือชีวิตประจำวันของผู้ถูกระทำ

โคทเรน (Cochrane. 1993 : 150) การคุกคามทางเพศ คือ การทำร้ายขู่เข็ญบังคับ ด้วยคำพูด ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงาน การศึกษา โดยการคุกคามทางเพศ รวมถึงการเสนอขอร่วมประเวณีโดยตรง การถูกสัมผัสโดยไม่ได้รับอนุญาต การล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัว และการถูกวิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศ

ซาฟราน (Freeman. 1983 : 55 ; อ้างอิงจาก Safran. 1976 : 149) ให้ความหมายของการคุกคามทางเพศว่า เป็นความรู้สึกทางเพศที่เป็นเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่ได้ยินยอมพร้อมใจ หรือเป็นพฤติกรรมที่มาพร้อมเงื่อนไข

ฟาร์เลย์ (Farley. 1978 : 14-15) ให้ความหมายของการคุกคามทางเพศ คือ พฤติกรรมของเพศชายที่ปราศจากการตอบสนอง ไม่ได้รับการเชิญชวน ซึ่งแสดงสิทธิในบทบาททางเพศของเพศหญิงเหนือหน้าที่การงานของเธอในฐานะที่เป็นคนงาน

แมคคินนอน (Mackinnon. 1979 : 1) ให้ความหมายการคุกคามทางเพศว่า เป็นการบังคับให้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศที่ฝ่ายหญิงไม่ปรารถนา ภายในบริบทของความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน

ชูปและเอ็ดเวิร์ด (Shoop & Edwards. 1994 : 17) ให้ความหมายการคุกคามทางเพศ คือ พฤติกรรมที่เกี่ยวกับเพศที่ไม่เป็นที่ต้องการ ซึ่งเข้ามารบกวนชีวิตของเรา ซึ่งพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ต้องการนี้บ่งชี้ถึงการกระทำที่ไม่ได้ร้องขอ และผู้ตอบสนองไม่ได้ตอบสนองต่อพฤติกรรมนั้น ด้วยพฤติกรรมเดียวกันหรือคล้ายกัน พฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับเพศหมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงเพศทั้งหมดได้แก่

1. การพูดจาหยาบคายดูหมิ่น การเล่าเรื่องลามก
2. คำพูดที่แสดงออกทางเพศ ตัวอย่างเช่น หวานใจ แพศยา ที่รัก การวิจารณ์เกี่ยวกับสรีระร่างกาย
3. การแสดงท่าทางต่าง ๆ เช่น การชายตามองโลมเลีย การสัมผัส การกอด การลูบคลำ
4. การเสนอสิทธิพิเศษต่าง ๆ ให้เพื่อแลกกับเงื่อนไขทางเพศต่าง ๆ

สหพันธ์ต่อต้านการข่มขืนทางเพศ (The Alliance Against Sexual Coercion, AASC) (Backhouse & Cohen. 1981 : 32) นิยามการคุกคามทางเพศว่า เป็นการกระทำใดๆ ที่หันเหไปทางเพศ ซึ่งเป็นอันตรายต่องานของผู้หญิง (ซึ่งเป็นอันตรายต่อการทำงาน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่การทำงานต้องเสียหาย หรือเป็นการคุกคามต่อการทำมาหากินทางเศรษฐกิจ)

Working Wineb United Institue (WWUI) (Backhouse & Cohen. 1981 : 32) นิยามการคุกคามทางเพศว่า เป็นการวิจารณ์ทางเพศที่ซ้ำๆ ซากๆ และไม่เป็นที่พึงปรารถนา การดูรูปร่าง การพูดแฉหรือการสัมผัสร่างกาย ซึ่งเป็นการละเมิดและเป็นเหตุให้เกิดความไม่สบายใจในการทำงาน

เซดลีย์และเบน (Measor & Sibes. 1992 : 85 ; อ้างอิงจาก Sedley & Benn. 1982 : 6) การคุกคามทางเพศ คือ การกระทำพฤติกรรมที่ซ้ำๆ และการวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่ได้ร้องขอ การมอง การแนะนำหรือการสัมผัสร่างกาย ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้เกิดความเครียดหรือคุกคามการทำงาน และความปลอดภัยในการทำงาน

✓ สภาป้องกันและส่งเสริมศีลธรรมแห่งสหรัฐอเมริกา (U.S Merit Systems Protection Board) (Rathus. S, Nevid & Rathus. L. 1998 : 385 ; อ้างอิงจาก U.S Merit Systems Protection Board. 1981 : 2) ให้ความหมายการคุกคามทางเพศ คือ การแสดงพฤติกรรมต่างๆ อย่างเจตนาจงใจ เช่น การวิจารณ์ต่างๆ ที่ไม่ได้ร้องขอ การแสดงท่าทางเป็นสัญลักษณ์หรือการสัมผัสร่างกาย แสดงออกทางเพศ โดยพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้เป็นที่ร้องขอจากผู้รับ

พาวเวล (Rathus. S, Nevid & Rathus. L. 1998 : 385-386 ; อ้างอิงจาก Powell. 1996) ให้ความหมายการคุกคามทางเพศว่า อาจรวมหมายถึง เรื่องตลกลามก การพูดลงเชิง การวิพากษ์วิจารณ์แนะนำ และการพูดเสียดสีทางเพศอย่างเปิดเผย และอาจรวมถึงพฤติกรรมดังนี้

1. การคุกคาม ดูหมิ่นด้วยวาจา
2. การกระทำที่แฝงเรื่องเพศอยู่
3. การวิจารณ์หรือพูดถึงเสื้อผ้า ส่วนต่างๆของร่างกายและกิจกรรมทางเพศของบุคคลอื่น
4. การชำเลื่องตามองอย่างโลมเลียไปตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
5. การสัมผัสร่างกายโดยไม่ได้รับร้องขอ เช่น การตีเบาๆ การลูบคลำ การบีบคั้น
6. การแกล้งปัดหรือเฉียดส่วนต่างๆ ของร่างกาย
7. ความต้องการเสนอสิทธิพิเศษอย่างเปิดเผย หรือแอบแฝงทางเพศและมีผลกระทบต่องานหรือการเรียน
8. การทำร้ายร่างกาย

โกลด์แมน (Rathus. S, Nevid & Rathus. L. 1998 : 387 ; อ้างอิงจาก Goldman. 1991) ให้ความหมายการคุกคามทางเพศ คือ การแสดงถึงอำนาจมากกว่าความต้องการทางเพศ การทำการคุกคามทางเพศเป็นเทคนิคที่ใช้ในการควบคุม และต่อสู้กับบุคคลซึ่งก็คือผู้หญิงและสังคม

ลี (Lee. 1994 : 84) ให้ความหมายของการคุกคามทางเพศ คือ พฤติกรรมที่กระทำโดยตั้งใจที่แสดงออกทางเพศ โดยพฤติกรรมนั้นๆ ผู้รับไม่ได้ต้องการหรือร้องขออนุญาต ซึ่งทำให้ผู้รับรู้สึกไม่สบายใจ พฤติกรรมเหล่านี้ เช่น การวิจารณ์ทางเพศ การเล่าเรื่องตลกกลามก การแสดงท่าทางหรือการจ้องมอง การได้รับจดหมายเกี่ยวกับเพศ การเขียนข้อความตามฝาผนังที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ การจับการสัมผัส การลูบคลำที่แสดงออกไปในทางเพศ การถูกแอบถ่มมองขณะเปลี่ยนเสื้อผ้าหรืออาบน้ำ

สำนักกฎหมายเบเนเนท์ (Bennett Law Group (Internet). 1999 : Unpage) ให้ความหมายการคุกคามทางเพศ คือ

1. การคุกคามทางวาจา ได้แก่ การตั้งสมญานามเรียกชื่อ การเล่าเรื่องตลกกลามกอย่างเปิดเผย การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเครื่องแต่งกายหรือส่วนต่างๆ ของร่างกาย การส่งเสียงรบกวนที่แสดงถึงเรื่องเพศ การถามคำถามเกี่ยวกับชีวิตทางเพศส่วนบุคคล การดูหมิ่นเหยียดหยามด้วยคำพูด

2. การคุกคามทางร่างกาย ได้แก่ การทำร้ายร่างกายทุกประเภท การขัดขวางการก้าวหน้าหรือกิจกรรมส่วนบุคคล การรบกวนสภาพการทำงานของบุคคล การสัมผัสต่างๆ เช่น การตีเบาๆ การจับ การลูบคลำ ในบริเวณที่แสดงเกี่ยวกับเพศ

3. การคุกคามทางสายตา ได้แก่ การแสดงภาพทางเพศ การเขียนหรือวาดภาพทางเพศ การชำเลื่องมองอย่างโลมเลี้ยว

4. การเสนอสิทธิพิเศษทางเพศ ได้แก่ พฤติกรรมทางเพศต่างๆ เช่น การขอนัดเที่ยว การลดชั้นตำแหน่ง การไล่ออกจากงาน หรือ การแก้แค้นต่อบุคคลที่ปฏิเสธข้อเสนอทางเพศ

สภาผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกา (US. House of Representative) (Freeman. 1983 : 55 ; อ้างอิงจาก US. House of Representative. 1980 : 8) ให้ความหมายการคุกคามทางเพศ คือ การเจตนากระทำพฤติกรรมชั่ว ด้วยการวิจารณ์โดยไม่ได้รับรองขอ แสดงท่าทางบอกสัญลักษณ์ หรือ การสัมผัสทางร่างกาย โดยแสดงออกไปในแง่ทางเพศ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ไม่เป็นที่ต้องการของผู้รับ

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การคุกคามทางเพศ หมายถึง รูปแบบหนึ่งของความรุนแรงในการเลือกปฏิบัติทางเพศ โดยพฤติกรรมนั้นจะแสดงออกไปในทางเพศต่างๆอย่างเจตนา โดยพฤติกรรมนี้ไม่ได้เป็นที่ต้องการหรือร้องขอ และผู้ถูกกระทำไม่ได้ตอบสนองพฤติกรรมนั้น ด้วยพฤติกรรมเดียวกันหรือคล้ายกัน โดยการคุกคามทางเพศจะแสดงออกในรูปแบบ ดังนี้

1. การคุกคามทางวาจา
2. การคุกคามทางร่างกาย
3. การคุกคามทางสายตา
4. การเสนอสิทธิพิเศษทางเพศ

1.1.2 สาเหตุของการเกิดการคุกคามทางเพศ

มีความเชื่อว่าการคุกคามทางเพศเกี่ยวข้องกับอำนาจมากกว่าเรื่องเพศ การคุกคามทางเพศบางครั้งถูกปลุกฝังมาจากการเลี้ยงดู ซึ่งบรรยากาศของการเลี้ยงดูนั้น ถูกสั่งสอนมาว่าเพศชายเป็นผู้มีอำนาจเหนือกว่าเพศหญิง เด็กที่ถูกเลี้ยงดูมาด้วยบรรยากาศแบบนี้จะนำพฤติกรรมและทัศนคติการคุกคามทางเพศฝังแน่นมากขึ้น อำนาจของความเป็นชายถูกปลุกฝังมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยสัญลักษณ์ของความเป็นชายแสดงออกถึงความก้าวร้าว ส่วนผู้หญิงแสดงออกถึงความอ่อนแอ หรือการเป็นผู้ยอมรับ ผู้ชายจะมีความคิด

ว่าอำนาจในการปกป้องผู้หญิงเป็นของผู้ชาย ดังนั้น พวกผู้ชายจะถูกถ่ายทอดทางสังคมเกี่ยวกับความคิดนี้ ด้วย จึงทำให้ผู้ชายสรุปว่า การมีอำนาจเหนือเพศหญิงเป็นความรับผิดชอบของผู้ชาย (Shoop & Edwards. 1994 : 30-31)

แอนเทลเลน (Shoop & Edwards. 1994 : 31 ; อ้างอิงจาก Andelen. 1992) กล่าวว่า การพึ่งพาของผู้หญิงเป็นพฤติกรรมที่สามารถอธิบายได้อย่างดีว่า ผู้หญิงขาดความสามารถในความเป็นชาย พวกผู้หญิงถูกสั่งสอนและเรียนรู้ว่าบทบาทของผู้ชายคือ การปกป้องและคุ้มครองผู้หญิง การที่ผู้หญิงต้องการความดูแลแบบผู้ชาย ลักษณะนี้จึงเรียกว่าเป็นการพึ่งพาของผู้หญิง

สาเหตุของการเกิดการคุกคามทางเพศ แบ่งได้ ดังนี้

1. ทัศนคติเกี่ยวกับเพศ

บุคคลแต่ละคนก็ย่อมมีคุณค่า เกียรติยศ โอกาส และการยอมรับนับถือเท่ากัน และแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน แต่ความเกี่ยวพันกันทางด้านเพศก็เป็นอีกด้านหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างทางเพศเป็นสิ่งสำคัญ นักจิตวิทยา เดวิส แมคเชลเลน กล่าวว่า “ บทบาททางเพศเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ” (Shoop & Edwards. 1994 : 34 ; อ้างอิงจาก McClland. 1974)

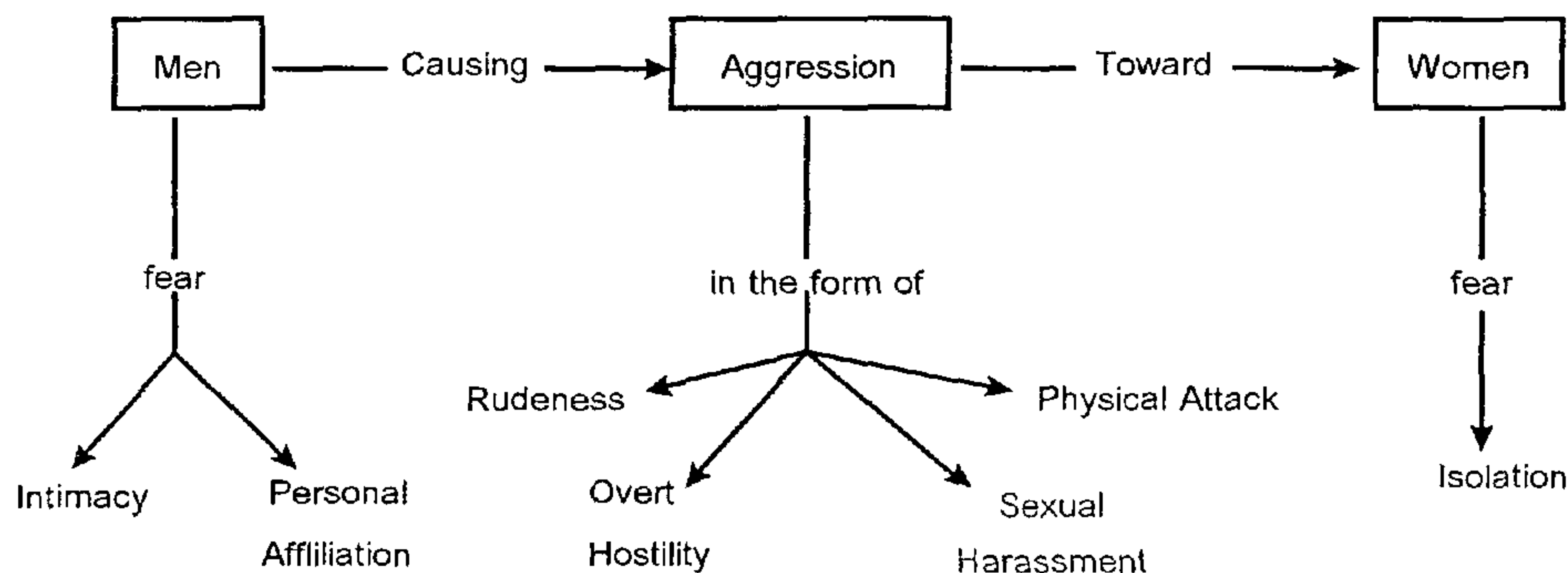
② ผู้หญิงและผู้ชายมีความสามารถที่จะไปให้ถึงเป้าหมายแตกต่างกัน ตามทฤษฎีของ เดบบอรา แทนเนน (Shoop & Edwards. 1994 : 34-35 ; อ้างอิงจาก Tannen. 1990) กล่าวว่า ผู้ชายจะมองว่าการควบคุมทางสังคมเป็นแบบระบบมีลำดับขั้น คือ การมีชั้นที่เหนือกว่าหรือชั้นที่ต่ำกว่า และพยายามจะต่อต้านบุคคลอื่นที่กดดันพวกเขา ในช่วงชีวิตของผู้ชายจะพยายามรักษาความเป็นอิสระของตนและหลีกเลี่ยงความล้มเหลว ส่วนผู้หญิงจะมองว่าการมีโอกาสร่วมกันสร้างความสัมพันธ์จะเป็นหนทางที่นำไปสู่ความสำเร็จของการสนิสนมคุ้นเคย และนำไปสู่การได้รับการรับรองและสนับสนุน หลีกหนีและการแยกตนเอง

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น ผู้ชายพยายามที่จะรักษาสถานภาพของตน โดยแสดงความก้าวร้าวรุนแรงต่อผู้อื่น เพื่อแสดงว่าตนเองแตกต่างหรือดีกว่าคนอื่น ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดของผู้ชาย คือ การรักษาความเป็นอิสระของตน ส่วนผู้หญิงพยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์ในการที่จะพึ่งพากันระหว่างกลุ่ม ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดของผู้หญิงคือ การสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกัน ซึ่งทั้งผู้ชายและผู้หญิงมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกัน

จากการศึกษาของแคลรอล กิลลิแกน (Shoop & Edwards. 1994 : 36-37 ; อ้างอิงจาก Gilligan. 1982) พบว่าเพศหญิงมีลักษณะของการผูกพัน (Attachment) โดยจะพยายามติดต่อกีวพันกับบุคคลอื่นๆ เป็นทัศนคติที่จะพยายามดูแล อะลุ่มอล่วย และคิดถึงผลกระทบที่จะมีต่อผู้อื่นและความรู้สึกของผู้อื่น ส่วนเพศชายมีลักษณะแบ่งแยก (Separation) โดยใช้ความถูกต้องและกฎเกณฑ์มาเป็นข้อตัดสิน ซึ่งเป็นทัศนคติที่พยายามตัดสินว่าสิ่งนั้นยุติธรรมถูกต้องกฎเกณฑ์หรือไม่ ซึ่งความแตกต่างของทัศนคติของเพศชายและเพศหญิงนี้ อาจจะมีผลทำให้เกิดความสับสนและความขัดแย้ง

ดังนั้นเพศชายและเพศหญิงจึงมีการรับรู้ต่อการคุกคามหรืออันตรายแตกต่างกัน เพศชายจะตอบสนองต่อการคุกคามความเป็นส่วนตัวด้วยความหยาบคาย การเป็นศัตรูอย่างเปิดเผย การคุกคามทางเพศและการต่อสู้ทางร่างกาย แต่เพศหญิงจะตอบสนองต่อการคุกคามด้วยการแยกตนเองออกจากสถานการณ์นั้นๆ (Isolation)

ภาพประกอบ 1
แบบแผนการคุกคามทางเพศ

2. ทักษะการรับมือกับทหทางเพศ

บทบาท คือ รูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลต่าง ๆ ได้ถูกคาดหวัง สนับสนุน หรือถูกฝึกไว้ ตามที่ เดบบอรา เดวิสและโรเบิร์ต เบรนนาน (Shoop & Edwards, 1994 : 40 ; อ้างอิงจาก David & Brannan, 1976) กล่าวว่า “ บทบาทมีการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมาะสมได้หลายแบบ อย่างเช่น นักแสดงสามารถเรียนรู้บทบาทได้จากการอ่านบท และเด็กสามารถเรียนรู้บทบาทได้จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ซึ่งพวกเขาเรียนรู้จากผู้อื่นที่แสดงบทบาทนั้น ”

③ การเลี้ยงดูจากครอบครัวก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะเริ่มสร้างพื้นฐานของการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม จากข้อความข้างต้น เด็กจะเรียนรู้แบบพฤติกรรมต่างๆ โดยดูจากพ่อแม่ ถ้าพ่อทำร้ายทั้งร่างกายและด้านคำพูดกับแม่ และไม่ให้ความเคารพในตัวเองแล้ว ในเด็กผู้ชายก็จะเห็นพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ควรจะต้องแสดงพฤติกรรมเหล่านี้จึงจะเป็นการลอกเลียนแบบ ความเป็นชาย ส่วนในเด็กผู้หญิงก็จะลอกเลียนแบบผู้หญิงจากมารดา โดยคิดว่าการที่ยอมให้ถูกทำร้ายหรือการยอมให้ถูกดูหมิ่นไม่ให้เกียรติหรือความเคารพซึ่งกันและกัน เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้หญิง (Lee, 1994 : 86) 70

การเรียนรู้บทบาทของผู้หญิงหรือผู้ชายนั้น เริ่มเรียนมาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งโต ตอนเด็กๆ เพศชายถูกสั่งสอนไว้ว่าต้องเข้มแข็งไม่ร้องไห้ แต่เพศหญิงสามารถที่จะแสดงความอ่อนแอและอ่อนโยนออกมาได้ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ก็เป็นรูปแบบของความแตกต่างในบทบาททางเพศ ซึ่งการเรียนรู้บทบาททางเพศ คือ การเรียนรู้จากการคาดหวังของบุคคล

ในสังคมการเรียนรู้บทบาททางเพศเป็นพฤติกรรมที่ปลูกฝังรากลึกในแต่ละเพศ โดยบางครั้งเรียนรู้ไปโดยไม่รู้สึกตัว การที่เพศชายเรียนรู้บทบาทเพศชายโดยคิดว่าตนเป็นเพศที่เหนือกว่าหรือแข็งแรงกว่า หรือเพศหญิงเป็นเพศที่ด้อยกว่าหรืออ่อนแอกว่า โดยใช้บุคลิกภาพที่ปรากฏภายนอก เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ลักษณะท่าทางและรูปแบบที่การตกแต่งทรงผมต่างๆ เป็นสิ่งที่แบ่งแยกความแตกต่างระหว่างเพศ สังคมได้คาดหวังให้เพศชายควรทำสิ่งใดและเพศหญิงควรทำสิ่งใด (Shoop & Edwards, 1994 : 41-42 ; อ้างอิงจาก Mead, 1968)

3. การกีดกันทางเพศ

การกีดกันทางเพศ (Sexism) คือ การที่บุคคลเกิดความคิดโดยไม่รู้ตัว ซึ่งเกิดจากความเชื่อที่ถูกปลูกฝังไว้ และเป็นอคติต่อเพศใดเพศหนึ่งโดยใช้เพศเป็นเกณฑ์ในการตัดสินหรือประเมินบุคคลอื่น

อคติและทัศนคติในการกีดกันทางเพศ เป็นสาเหตุให้เพศชายมองเพศหญิงว่าอยู่ในสภาพที่ด้อยกว่าและตนเป็นผู้ที่เหนือกว่า และมีสิทธิ์ที่จะทำร้ายหรือเหนือกว่าเพศหญิงทั้งทางด้านทัศนคติ ภาษาร่างกาย และกีดกันเพศหญิงออกไปโดยการคุกคามทางเพศในการทำงาน หรือจนกระทั่งถึงการคุกคามทางเพศโดยการข่มขืน ดังนั้นการกีดกันทางเพศจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการทำให้เกิดการคุกคามทางเพศ (Shoop & Edwards. 1994 : 42-43)

4. การรับรู้ต่อพฤติกรรม

เพศชายและเพศหญิงแปลความหมายของพฤติกรรมแตกต่างกันในพฤติกรรมที่เหมือนกัน เพศชายรับรู้พฤติกรรมในแนวทางด้านสังคม ธุรกิจ และด้านวิชาการในรูปแบบของเพศมากกว่าเพศหญิง

จอห์นสัน, สตอคเดลและเซอัล (Shoop & Edwards. 1994 : 47-48 ; อ้างอิงจาก Johnson, Stockdale & Saal. 1991) กล่าวว่า เมื่อเพศหญิงพยายามที่จะสร้างสัมพันธภาพ และมิตรภาพในที่ทำงานหรือโรงเรียน พฤติกรรมนั้นอาจจะถูกเพศชายแปลความหมายผิดว่าเป็นความสนใจทางเพศ หรือการทำประโยชน์ทางเพศ และทำการต่อต้านเพศหญิงโดยแสดงออกทางการคุกคามทางเพศ ถ้าเพศหญิงรู้สึกคุ้นเคยกับสถานที่หรือสภาพแวดล้อม พฤติกรรมของเพศหญิงก็จะรู้สึกเป็นมิตรมากขึ้น ซึ่งเพศชายอาจจะแปลความหมายพฤติกรรมเหล่านี้ว่า เป็นการยั่วยวนทางเพศ และตอบสนองโดยการคุกคามทางเพศ

ในพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เพศหญิงและเพศชายจะมีมุมมองในการตอบสนองที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมนั้น ๆ แตกต่างกันด้วย ขึ้นอยู่กับรูปแบบการคิดของมนุษย์ และขอบเขตการรับรู้ของแต่ละบุคคล เพศชายจะจัดแบ่งเพศหญิงโดยใช้เกณฑ์ทางเพศ โดยจะประเมินเพศหญิงในรูปแบบของบุคลิกลักษณะที่แสดงออก และทัศนคติที่กำหนดเพศหญิงมากกว่าความสามารถและทักษะในการทำงาน ดังนั้น ถ้าเพศชายประเมินเพศหญิงด้วยทัศนคติบทบาททางเพศ ก็จะมองเพศหญิงในแนวทางเพศที่เพศหญิงถูกกำหนด เช่น เพศหญิงคือ การยั่วยวนทางเพศ ลักษณะของการรักใคร่และการดึงดูดทางเพศ และถ้าเพศหญิงผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามทัศนคติตามที่เพศชายกำหนดไว้ เพศหญิงก็จะไม่ได้รับการพิจารณาถึงความสามารถในการทำงานของเธอ

ฟิสกี (Shoop & Edwards. 1994 : 48-50 ; อ้างอิงจาก Fiski. 1991) กล่าวว่า ความแตกต่างในการรับรู้เป็นผลของทัศนคติทางเพศ โดยมีสิ่งที่บ่งชี้ให้รู้ว่า เป็นการสนับสนุนทัศนคติทางเพศ แบ่งเป็น 4 อย่าง คือ

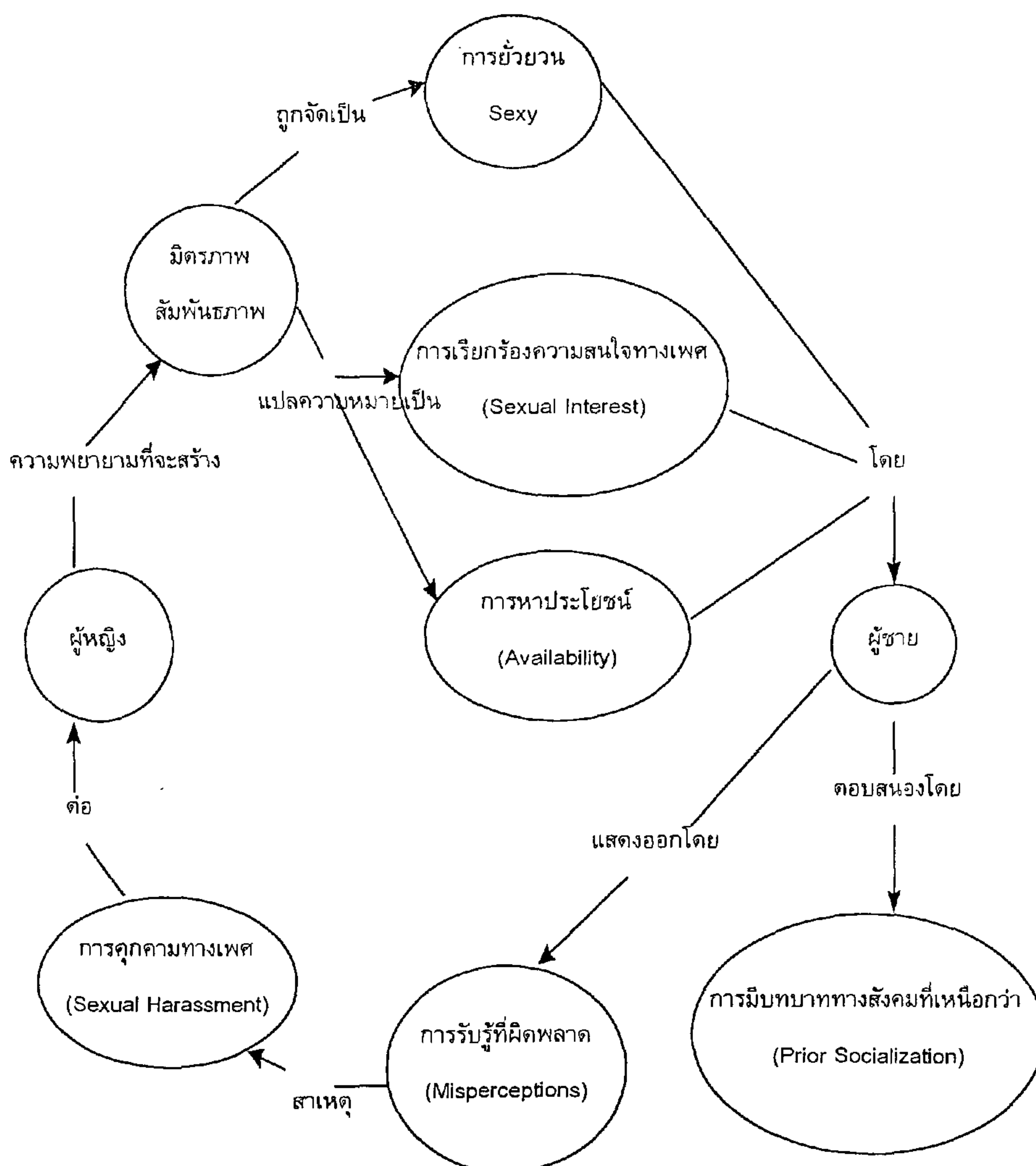
1. Rarity หมายถึง การที่กลุ่มคนที่มีจำนวนน้อยอยู่ในกลุ่มคนที่มากกว่า จนดูเป็นเพียงแต่กลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้น เช่น การที่นักเรียนหญิงเข้าเรียนในหลักสูตรที่ตามปกติแล้ว ส่วนใหญ่จะมีแต่นักเรียนชายเรียน จากเหตุนี้นักเรียนหญิงอาจถูกกระทำการคุกคามทางเพศจากเพื่อนนักเรียนได้

2. Priming หมายถึง สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่สนับสนุนการคิดแบบทัศนคติทางเพศ เช่น ภาพเปลือยของเพศหญิง เรื่องตลกเกี่ยวกับเพศและการว่าร้ายทางเพศ ถ้าสภาพแวดล้อมทางการศึกษามีสิ่งเหล่านี้ เพศชายก็มีแนวโน้มที่จะมองเพศหญิงตามกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น

3. Environment Structure หมายถึง การเพิ่มทัศนคติของโครงสร้าง การมีอำนาจหรือมีสังคมการแบ่งชนชั้นในสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น ถ้าครูหรือผู้บริหารโรงเรียนวางเฉยต่อพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ ทำให้นักเรียนที่เป็นผู้ถูกคามรู้สึกว่ามีอิสระในการคุกคามต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

4. Ambience of the environment หมายถึง การอนุญาตที่ไม่เหมาะสม และการไม่ให้ความสำคัญกับการร้องเรียน หรือคำร้องเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ จะนำไปสู่การส่งเสริมทัศนคติที่ว่าผู้หญิงเป็นเพศที่ด้อยกว่า และจะทำให้การคุกคามทางเพศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ภาพประกอบ 2 แสดงการคุกคามทางเพศจากพฤติกรรมการรับรู้

จากภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้ชายแปลความหมายของการมีมิตรภาพ และสัมพันธ์ภาพของผู้หญิงว่าเป็นการยั่วยวน การเรียกร้องความสนใจทางเพศ ซึ่งเป็นการรับรู้ที่ผิดพลาดของผู้ชาย ทำให้ผู้ชายซึ่งคิดว่าตนเองมีบทบาททางสังคมที่เหนือกว่าตอบสนองโดยการคุกคามทางเพศต่อผู้หญิง

1.1.3 รูปแบบของการคุกคามทางเพศในโรงเรียน

การคุกคามทางเพศเกิดขึ้นได้กับทุกคน ไม่ว่าเพศหญิงหรือชาย แต่ส่วนใหญ่ที่สามารถพบเห็นได้นั้น มักจะเกิดกับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย จากการสำรวจการคุกคามทางเพศในโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า 95% เกิดจากการคุกคามทางเพศจากเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และสามารถแบ่งรูปแบบของการคุกคามทางเพศในโรงเรียนเป็นหลายรูปแบบสรุปได้ดังนี้ (Shoop & Edwards. 1994 : 88-89)

1. Student to Student Sexual Harassment คือ การที่นักเรียนกระทำการคุกคามทางเพศกับเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง ไม่ว่าจะเป็นเพศชายกระทำกับเพศหญิง หรือเพศหญิงกระทำต่อเพศชาย เพศหญิงหรือเพศชายกระทำกับเพศเดียวกันเอง

2. Teacher to Student Sexual Harassment คือ การที่ครูกระทำการคุกคามทางเพศต่อนักเรียน

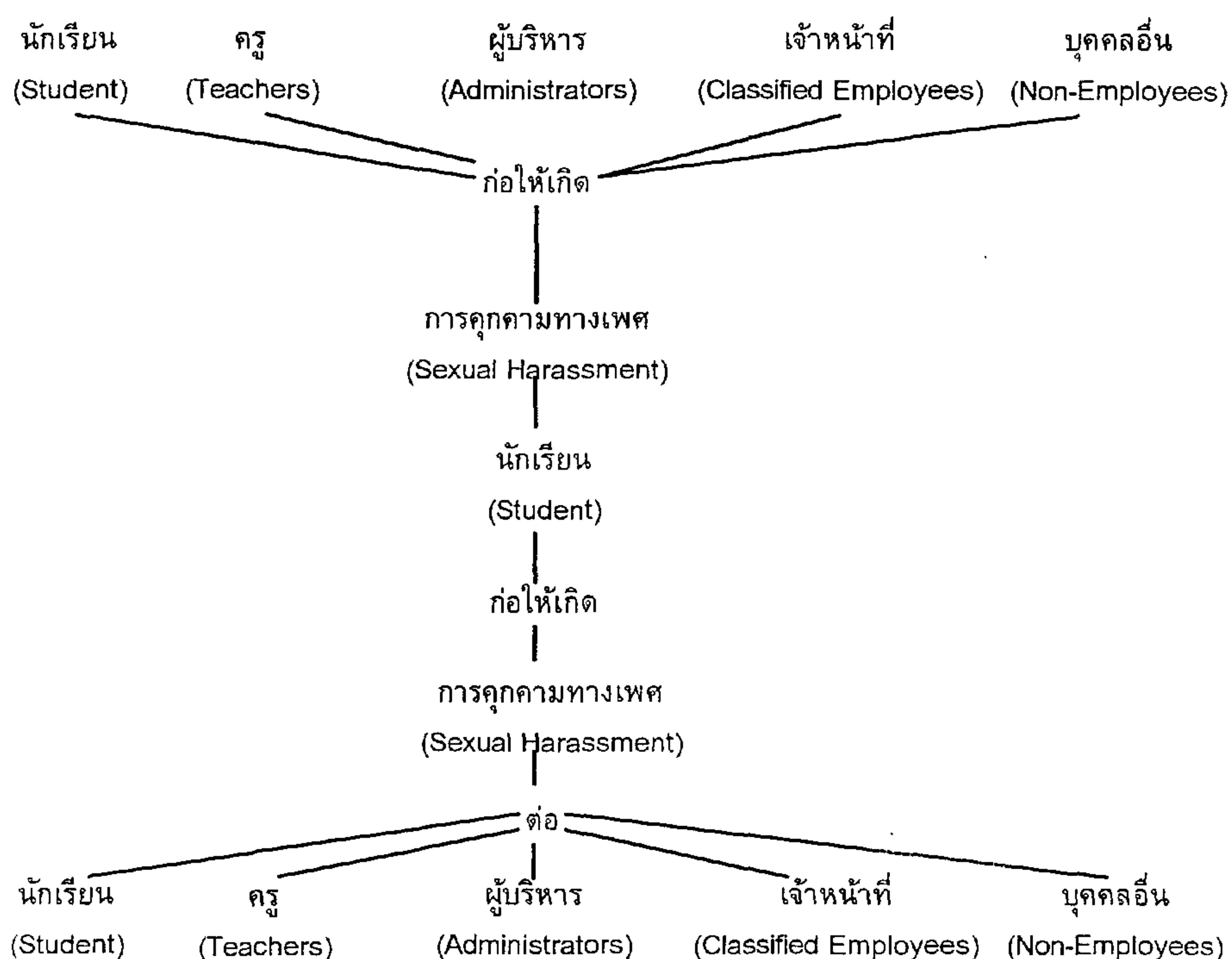
3. Sexual Harassment of Males คือ การคุกคามทางเพศของเพศชาย

4. Student to Teacher Sexual Harassment คือ การที่นักเรียนกระทำการคุกคามทางเพศต่อครู

5. Group Harassment การกระทำการคุกคามทางเพศเป็นกลุ่ม หรือบุคคลผู้เป็นผู้คุกคามมีมากกว่าหนึ่งคน

6. Harassment by Non-Employees การกระทำการคุกคามทางเพศจากบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน

จากรูปแบบของการคุกคามทางเพศในโรงเรียน แสดงถึงว่าทุกบุคคลในโรงเรียนสามารถมีโอกาสถูกคุกคามทางเพศและเป็นผู้ทำการคุกคามทางเพศต่อผู้อื่นได้ ดังนั้นการคุกคามทางเพศในโรงเรียนมีผลกระทบต่อบุคคลทุกคนในโรงเรียนได้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 แสดงผลกระทบของการคุกคามทางเพศที่มีต่อบุคคลในโรงเรียน

1.1.4 ผลกระทบจากการคุกคามทางเพศ

1. ทางด้านร่างกายและผลทางจิตใจ

การถูกรังแกหรือการคุกคามทางเพศ จะมีผลกระทบต่อความมีคุณค่าในตนเองของบุคคล และมีผลทำให้เกิดความเครียดขึ้นได้ ดังที่ โรเซนเบิร์ก (Shoop & Edwards. 1994 : 63 ; อ้างอิงจาก Rosenberg. 1965) กล่าวว่า การแบ่งลำดับขั้นของเพศในสังคมสามารถมีผลต่อการรับรู้ลักษณะของบุคคลได้ ดังนั้น ถ้าเด็กได้รับการสบประมาทในที่สาธารณะ เช่น บนรถรับส่งนักเรียน ทางเดินในห้องโถงหรือห้องประชุม ทำให้ได้รับความอับอาย ความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กก็จะมีผลในทางลบได้

☞ เมื่อจิตใจได้รับผลกระทบทำให้เกิดความเครียด ก็สามารถทำให้เกิดความเจ็บป่วยทางร่างกาย ตามที่ ลินดา รูบิน (Shoop & Edwards. 1994 : 62 ; อ้างอิงจาก Rubin. 1992) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองต่ำมีความสัมพันธ์กับการเกิดความวิตกกังวล ผลจากการที่เด็กถูกคุกคามทางเพศ และไม่สามารถหยุดการกระทำการคุกคามทางเพศนั้นได้ หรือต้องได้รับการคุกคามทางเพศต่อไป ก็จะมีผลต่อตนเอง โดยแสดงออกในรูปการเจ็บป่วยทางกาย เช่น ปวดหัว และแผลในกระเพาะอาหาร และถ้าเกิดความเครียดมาก ๆ จะทำให้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ลดลง

ซาริสบูรี (Busby. 1996 : 303 ; อ้างอิงจาก Salisbury. 1992 : 13) กล่าวว่า การคุกคามทางเพศมีผลกระทบต่อลักษณะเฉพาะตน ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) อาชีพ และทางด้านเศรษฐกิจ ผู้หญิงที่ถูกคุกคามทางเพศจะเกิดการตำหนิตนเอง ความอับอาย การดูหมิ่น การข่มขู่ อารมณ์โกรธ สิ้นหวัง ความกลัว และยังมีอาการทางกาย เช่น การปวดศีรษะ การนอนไม่หลับอย่างรุนแรง ระบบย่อยอาหารผิดปกติ มีความผิดปกติเกี่ยวกับความต้องการทางเพศ

จากข้อความข้างต้นจะพบว่า นอกจากมีผลกระทบต่อร่างกายแล้ว ยังมีผลกระทบต่ออารมณ์ของบุคคลด้วย จากการสำรวจของ ชูปและเอ็ดเวิร์ด (Shoop & Edwards. 1994 : 63) พบว่า ผู้ที่ถูกคุกคามมีอารมณ์ที่รู้สึกโกรธ กลัวและข่มขู่ และเมื่อผู้ถูกคุกคามยังอยู่ในสถานการณ์การคุกคามต่อไปเรื่อย ๆ โดยไม่ได้รับการช่วยเหลือ ก็จะทำให้เกิดการข่มขู่ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการพยายามฆ่าตัวตาย โดยในผู้ที่ถูกคุกคามทางเพศซึ่งเป็นเพศหญิงจะมีการพยายามฆ่าตัวตายเป็นมากกว่าเพศชายถึง 3 เท่า

2. ทางด้านพฤติกรรม

โรเบอร์ต้าและ เบอรี่ไรซ์ (Shoop & Edwards. 1994 : 64 ; อ้างอิงจาก Hall & Sandler. (Nodate)) กล่าวว่า ถ้าบรรยากาศในการเรียนมีการแบ่งแยกทางเพศอยู่ จะทำให้เกิดบรรยากาศความเสียหายสะสมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเรียกว่า Chilly Climate ซึ่งมีผลต่อทุกๆ คนไม่ว่าเพศชายหรือหญิง และยังทำความเสียหายให้แก่กระบวนการศึกษาด้วย บรรยากาศจะมีผลเสียต่อการพัฒนาทางด้านวิชาการและอาชีพ โดยจะมีพฤติกรรมดังนี้

- 2.1 ผู้เข้าร่วมชั้นเรียนหมดกำลังใจ ท้อแท้ ไม่อยากเข้าห้องเรียน
- 2.2 หมดสมาธิในการเรียน เนื่องจากพยายามที่จะป้องกันตนเอง โดยมองหาบุคคลที่จะช่วยเหลือเขาได้จากภายนอกห้องเรียน
- 2.3 หนีโรงเรียนหรือหลีกเลี่ยงการเข้าชั้นเรียน โดยการขอยุติการศึกษาในวิชานั้น ๆ
- 2.4 หมดความกระตือรือร้นทางการศึกษา และอาชีพหมดความมั่นใจในตนเองที่ละน้อย ๆ

3. ทางการศึกษา (Shoop & Edwards. 1994 : 66)

ผลกระทบที่มีต่อการศึกษาจากการคุกคามทางเพศ จากการสำรวจของ The American Association of University Women (AAUW) เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในโรงเรียน พบว่าการคุกคามทางเพศในโรงเรียนมีผลต่อนักเรียนทั้งในด้านการศึกษา ทางด้านอารมณ์และพฤติกรรม โดยพบว่าบรรยากาศที่คุกคาม (Hostile Education Environment) มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียน และยังมีผลกระทบต่อโอกาสประสบความสำเร็จในโรงเรียนของนักเรียน โดยสรุปได้ดังนี้

33% ไม่อยากไปโรงเรียน 32% ไม่ต้องการพูดคุยในห้องเรียน 28% ขาดสมาธิในการเรียน 24% ลาออกจากโรงเรียน 23% ผลการทดสอบตกต่ำลง 20% ผลการเรียนในชั้นตกต่ำลง 18% มีความคิดที่จะเปลี่ยนโรงเรียน และ 3% ระบุว่าต้องการเปลี่ยนสถานศึกษาด้วยเหตุผลจากการถูกคุกคามทางเพศ

1.1.5 การคุกคามทางเพศในแง่ของกฎหมาย

การคุกคามทางเพศเป็นการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดซึ่งมีความผิดตามกฎหมาย ซึ่งในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับการคุกคามทางเพศมาก โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาซึ่งมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ออกมาอย่างชัดเจน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. สหรัฐอเมริกา

ศาลได้ระบุพฤติกรรมการคุกคามทางเพศโดยใช้แนวทางของคณะกรรมการควบคุมการจ้างงานแห่งสหรัฐอเมริกา (EEOC) ซึ่งได้ระบุไว้ในกฎหมายสิทธิมนุษยชน ปี 1964 บทที่ 7 มีข้อความดังนี้ (Shoop & Edwards. 1994 : 18-19)

การดำเนินความก้าวหน้าที่ทางเพศโดยไม่ได้รับร้องขอ การขอมีสสิทธิพิเศษทางเพศและการสัมผัสทางวาจาหรือร่างกายซึ่งแสดงออกทางเพศ พฤติกรรมเหล่านี้จะถือเป็นการคุกคามทางเพศ เมื่อ

1. การยื่นข้อเสนอแนะ ทั้งที่เปิดเผยหรือแอบแฝง หรือเงื่อนไขนั้นเป็นเงื่อนไขของการจ้างงานบุคคล หรือ

2. การปฏิเสธหรือยอมรับข้อเสนอที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจจ้างงาน ของแต่ละบุคคล หรือ

3. ข้อเสนอแนะมีจุดมุ่งหมายหรือมีผลกระทบต่อการทำงาน หรือทำให้เกิดสภาวะแวดล้อมในการทำงานที่รู้สึกถูกคุกคาม เป็นอันตรายหรือถูกต่อต้านของบุคคล

ซึ่ง EEOC ระบุเกี่ยวกับการทำงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานต้องปลอดจากการถูกคุกคาม การถูกหัวเราะเยาะและการถูกหมิ่นประมาท

ในทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ได้แบ่งประเภทของการถูกคุกคามทางเพศ ดังนี้ (Shoop & Edwards. 1994 : 19-21 , 79-83)

1. Quid Pro Quo ซึ่งคำนี้หมายถึง การให้ข้อเสนอพิเศษเป็นรางวัล เช่น การให้ระดับผลการเรียนที่ดีขึ้น ถ้าตอบรับข้อเสนอทางเพศ ซึ่งบางครั้งอาจเกิดขึ้นได้จากการกลั่นแกล้งหรือกดดัน เช่น ถ้าครูคุกคามนักเรียนโดยการให้ผลการเรียนในระดับที่ดี หรือปฏิเสธที่จะเขียนจดหมายรับรอง เนื่องจากนักเรียนปฏิเสธข้อเสนอทางเพศของครู หรือการที่ครูลงโทษนักเรียนเนื่องจากปฏิเสธที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับครู ถึงแม้เหตุการณ์แบบนี้จะเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว แต่ก็ทำให้ผู้ถูกคุกคามเสียผลประโยชน์ทางการศึกษา ซึ่งสามารถฟ้องร้องต่อศาลได้

ในกฎหมายสิทธิมนุษยชนบทที่ 9 ได้แบ่ง Quid Pro Quo เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1 Standard Quid Pro Quo Harassment คือ การแสดงเจตนาอย่างเปิดเผยหรือแอบแฝงในข้อเสนอที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทน เช่น ระดับผลการเรียน การให้การดูแลเป็นพิเศษ หรือการให้จดหมายรับรอง

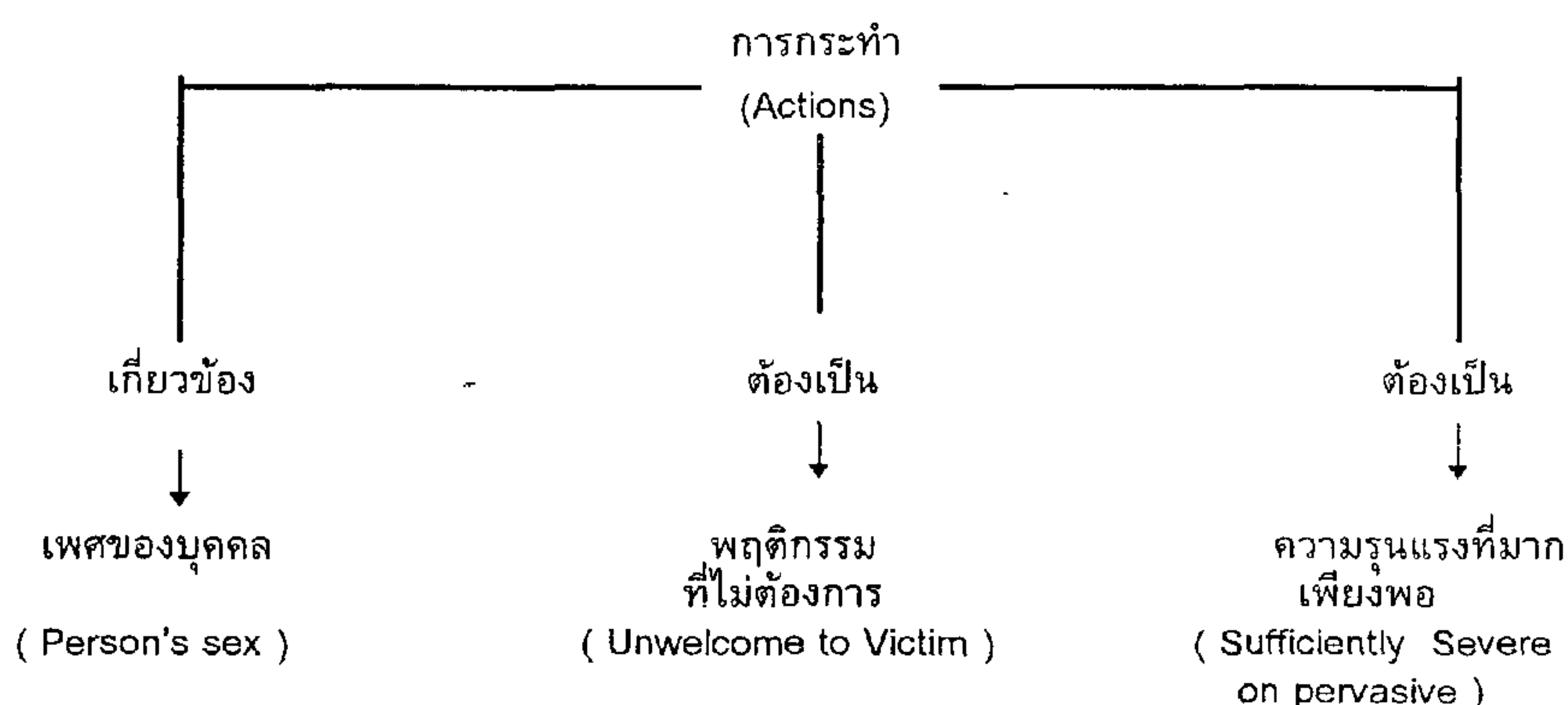
1.2 Retaliatory Quid Pro Quo Harassment คือ การที่ครูดำเนินความสัมพันธ์เกี่ยวกับเพศต่อนักเรียน โดยไม่ได้แสดงเจตนาออกมาอย่างชัดเจน หรือแฝงเป็นนัยและเมื่อนักเรียนปฏิเสธความสัมพันธ์นั้น ครูก็เริ่มคุกคามต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน

2. Sexual Favoritism เกิดขึ้นจากการที่นักเรียน หรือลูกจ้างยอมรับข้อเสนอของผู้คุกคาม และได้รับผลประโยชน์โดยแลกกับการมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้คุกคาม ผู้ที่ได้รับผลของการคุกคามทางเพศคือ ผู้ที่ปฏิเสธข้อเสนอของผู้คุกคาม และได้รับความไม่ยุติธรรมจากผู้คุกคาม

3. Hostile Education Environment คือ สภาวะแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อการ ศึกษา ถ้าใช้ในสถานที่ทำงาน เรียกว่า Hostile Work Environment การที่จะระบุว่าเป็น Hostile Education Environment ต้องมีสิ่งสำคัญ 3 อย่างคือ

- 3.1 การคุกคามต้องมีพื้นฐานเกี่ยวกับเพศของบุคคล
- 3.2 พฤติกรรมที่เกี่ยวกับเพศ ต้องเป็นพฤติกรรมที่ผู้ถูกคุกคามไม่ได้ร้องขอ และผู้ถูกคุกคามต้องไม่ได้ชักจูง หรือกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมล่วงละเมิดนั้นขึ้น
- 3.3 พฤติกรรมการคุกคามต้องมีความรุนแรง หรือมากพอเพียงพอที่จะเปลี่ยนบรรยากาศของสถานศึกษา และทำให้เกิด Hostile Education Environment ได้

ภาพประกอบ 4 สิ่งสำคัญที่จะระบุว่าเป็น Hostile Education Environment

2. ประเทศไทย

ในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ระบุถึงความผิดในการคุกคามทางเพศโดยเฉพาะ แต่มีกฎหมายที่ใกล้เคียงต่อการกระทำการคุกคามทางเพศ โดยในกฎหมายของไทยนั้น การกระทำการคุกคามทางเพศ จะใกล้เคียงกับการกระทำอนาจารในด้านกฎหมายของไทย

การกระทำที่เป็นอนาจาร คือ การกระทำที่ในทางภาวะวิสัยเป็นการละเมิด หรือฝ่าฝืนความรู้สึกอับอายในทางเพศโดยทั่วไปอย่างรุนแรง และในทางอัตวิสัยได้ถูกกระทำลงด้วยความต้องการทางเพศหรือความใคร่ เป็นต้นว่าโดยมีจุดมุ่งหมายหรือความประสงค์เพื่อก่อ หรือระงับความต้องการทางเพศ หรืออารมณ์ทางเพศของตนหรือของผู้อื่น เช่น การกอด จูบ ลูบคลำ การกระทำที่เป็นอนาจารต้องเป็นการกระทำต่อเนื้อตัวของบุคคล แม้จะเป็นการผ่านบนเสื้อผ้าก็ตาม

การกระทำที่ฝ่าฝืนความสมัครใจ ก็อาจเป็นการขู่เข็ญ โดยการใช้กำลังประทุษร้าย โดยบุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือทำให้บุคคลนั้นเข้าใจผิดว่าเป็นบุคคลอื่น (คณิต ณ นคร. 2525 : 141-145)

โดยที่ความผิดตามกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับความผิดทางเพศนั้น บทลงโทษเกี่ยวกับการทำอนาจาร ได้แก่ (สมศักดิ์ คุณเงินและคณะ. 2535 : 109)

มาตรา 278 คือ ผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่า 15 ปี โดยขู่เข็ญด้วยประการใด โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยบุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้บุคคลนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 279 คือ ผู้ใดกระทำอนาจารแก่เด็กอายุยังไม่เกิน 15 ปี โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก ผู้กระทำได้กระทำโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยเด็กนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้เด็กนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากข้อความข้างต้น ผู้ถูกกระทำอนาจารยังไม่ถูกคุ้มครองด้วยกฎหมายครอบคลุม และชัดเจนเท่ากับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ทำให้ผู้ถูกกระทำในประเทศไทยยังเสียเปรียบผู้กระทำอยู่อย่างมาก ทั้งในด้านการลงโทษและการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ

1.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

เบนสัน และ ทอมสัน (Jo Freeman. 1953 : 57 ; อ้างอิงจาก Benson & Thomson. 1992 : 241) ได้ศึกษาการคุกคามทางเพศในนักศึกษาในระดับปีสุดท้ายของมหาวิทยาลัยเบิร์คเลย์ พบว่า 30% ของนักศึกษาเคยมีประสบการณ์ถูกคุกคามทางเพศอย่างน้อยหนึ่งประเภท ขณะกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย

แมคไบรด์ (Mcbride. 1998 : 1372) ศึกษาลักษณะการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการคุกคามทางเพศ พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความกดดันสูง ในการที่จะยอมรับและต่อสู้กับการคุกคามทางเพศ และพบว่าขอบเขตของการคุกคามขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กับเพื่อน สถานะลักษณะเฉพาะ และความภาคภูมิใจในตนเอง

The American Association of University Women (Lee. 1994 : 84) ได้ทำการศึกษาการคุกคามทางเพศในโรงเรียน โดยสำรวจนักเรียนระดับเกรด 8 ถึงเกรด 12 พบว่า

4 ใน 5 ของนักเรียนเคยมีประสบการณ์การคุกคามทางเพศ

25% ของเด็กหญิง และ 10% ของเด็กชาย เคยถูกคุกคามทางเพศ โดยเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน

25% ของเด็กหญิงที่ลาออกจากโรงเรียน เนื่องจากปัญหาการคุกคาม

24% รู้สึกกลัวการมาโรงเรียน และ 39% รู้สึกรำคาญและอารมณ์เสีย

41% ของเด็กชาย และ 31% ของเด็กหญิง ยอมรับว่าปัญหาการคุกคามไม่ใช่ปัญหาใหญ่

67% ของเด็กหญิง และ 49% ของเด็กชาย รู้สึกรำคาญใจบ่อย ๆ

25% ของเด็กชายถูกกระทำการคุกคามในห้องเก็บของ ขณะที่ 14% ถูกกระทำการคุกคามในห้องน้ำ

60% ของเพศชาย และ 52% ของเพศหญิง ถูกคุกคามทางเพศโดยเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง

ฟูลิส และ แมคเคป (Foulis & McCabe. 1997 : 773-798) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ต่อการคุกคามทางเพศ ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ อาชีพ และประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศ มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ต่อการคุกคามทางเพศ โดยที่เพศชายมีความอดทนต่อการคุกคามทางเพศ

มากกว่าเพศหญิง เพศหญิงมีประสบการณ์ถูกคุกคามทางเพศมากกว่าเพศชาย เพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้ต่อการเกิดการคุกคามทางเพศเหมือนกัน

โคซีน (Cozine. 1997) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในโรงเรียน โดยศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลของรัฐนิวเจอร์ซีย์ ผลการศึกษาพบว่า มีการคุกคามทางเพศของนักเรียนต่อนักเรียนด้วยกันเอง (Student to Student Sexual Harassment) เกิดขึ้น และพบว่าเหยื่อที่ถูกคุกคามไม่ได้รับการช่วยเหลือ และไม่สามารถป้องกันตนเองจากปัญหาได้

ทูเปย์ (Toupey. 1998) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การคุกคามทางเพศและการเอาชนะปัญหาการคุกคามทางเพศ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการให้ประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ โดยวิธี การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning about the Self) จะมีการจัดการกับปัญหาการคุกคามทางเพศได้ดีกว่า

มูโรโล (Murolo. 1997) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคุกคามทางเพศกับลักษณะของการเป็นนักกีฬา ผลการศึกษาพบว่าเด็กผู้ชายที่มีทัศนคติเกี่ยวกับเพศจะกระทำการคุกคามทางเพศต่อเด็กหญิง และเด็กชายเชื่อว่าการกระทำการคุกคามทางเพศจะสามารถทำให้เข้าร่วมทีมกีฬาได้ดีกว่า

เชสกิน (Sheskin. 1997) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพที่แสดงลักษณะความเป็นชายกับการคุกคามทางเพศ ผลการศึกษาพบว่าอาชีพที่แสดงลักษณะความเป็นชาย (วิศวกร, คอมพิวเตอร์) จะมีการคุกคามทางเพศมากกว่าอาชีพอื่น ๆ เช่น อาชีพที่แสดงความเป็นหญิง (พยาบาล หรือครูอนุบาล) อาชีพที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ (นักชีววิทยา, นักฟิสิกส์)

1.2.2. งานวิจัยในประเทศ

วิมณา ธรรมปรีชา (2533 : 1-3) ได้ศึกษาโดยการสำรวจเรื่องการคุกคามทางเพศ ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านประสบการณ์เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ พบว่าร้อยละ 47.2 เคยถูกระทำการคุกคามทางเพศโดยตรง
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ ร้อยละ 40 คิดว่าสาเหตุของการคุกคามทางเพศ เนื่องจากการที่ผู้ชายชอบที่จะแสวงหาความสนุกทางเพศจากผู้หญิง
3. เพศหญิงจะเคยมีประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศมากกว่าเพศชาย
4. นิสิต นักศึกษา นักเรียน จะเสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศมากที่สุด
5. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะส่วนบุคคล กับการรับรู้เกี่ยวกับความเสียหายหรือความร้ายแรงของการคุกคามทางเพศ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เพศชายจะมองเห็นว่าพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ ไม่มีผลเสียหายต่อผู้ถูกระทำมากเท่ากับเพศหญิง คนวัยหนุ่มสาวมองเห็นว่าพฤติกรรมการคุกคามทางเพศไม่มีผลเสียหายต่อผู้ถูกระทำมากเท่ากับคนสูงวัยกว่า ระดับการศึกษาที่สูงมากเท่าใดจะยิ่งมีการรับรู้สูงขึ้น

ศรัทธัย สิริพิทย์ (2541 : หน้า ง-จ) ได้ศึกษาโดยการสำรวจเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศต่อพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพปัญหาเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในโรงพยาบาลพบว่า 68% ของพยาบาลเคยได้ยินบ้างพอควรว่ามีผู้อื่นหรือเพื่อนร่วมวิชาชีพถูกคุกคามทางเพศ , 78% ของพยาบาลไม่เคยเห็นผู้อื่นหรือเพื่อนร่วมวิชาชีพถูกคุกคามทางเพศ แต่มีเพียง 22% ของพยาบาลเคยเห็นว่าผู้อื่นหรือเพื่อนร่วมวิชาชีพถูกคุกคามทางเพศ และ 58% ของพยาบาลเคยถูกคุกคามทางเพศในโรงพยาบาล

2. ประเภทของการคุกคามทางเพศในโรงพยาบาล พบได้ทุกระเภทของการคุกคามทางเพศ ได้แก่ การใช้ภาษาที่ส่อไปในทางการลวนลามทางเพศ การสัมผัสทางร่างกาย การแสดงสัญลักษณ์ทางกาย และการเชิญชวนด้วยคำพูด ยกเว้นการใช้กำลังและการอาวุธบังคับ สำหรับรูปแบบของการคุกคามทางเพศที่พบบ่อยที่สุด ได้แก่ การแสดงท่าทาง การจ้องมอง และการถูกเล่าเรื่องลามกให้ฟังตามลำดับซึ่งอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด

3. เมื่อถูกคุกคามทางเพศ โรงพยาบาลใช้การปรับตัวด้านการปฏิเสธมากที่สุด ส่วนวิธีการเผชิญปัญหานั้นผู้ถูกคุกคามทางเพศใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นการแก้ปัญหาและมุ่งเน้นทางด้านอารมณ์ในระดับปานกลาง และใช้การเผชิญปัญหาด้านอื่นๆในระดับน้อย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง

2.1.1 ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง

ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจ เป็นความรู้สึกและความคิดที่มีต่อตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างความคิดเกี่ยวกับตนเอง และการแสดงออกของตนเอง ซึ่งจะจำกัดความหมายของความเชื่อภายในตนเองและประสบการณ์ภายนอกตน ความภาคภูมิใจในตน มีคำอื่นๆที่ให้ความหมายคล้ายคลึงกันในบางส่วน เช่น ความมั่นใจในตนเอง (Self-Confidence) การรับรู้คุณค่าตนเอง (Self – Worth) การเคารพนับถือตนเอง (Self-Respect) (Palladino. 1994 : 3)

และความภาคภูมิใจในตนเองเป็นความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์ มาสโลว์ (Maslow. 1970 : 45-46) ได้ศึกษาถึงความต้องการของมนุษย์และเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนในสังคมต้องการมีความนับถือและความภาคภูมิใจในตนเอง ประเมินคุณค่าของตนเองไว้สูงและต้องการให้ผู้อื่นยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเองด้วย หากความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจะนำไปสู่การมีความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถมีประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าความต้องการนี้ไม่ได้รับการตอบสนอง จะทำให้บุคคลนั้นรู้สึก มีปมด้อย ท้อแท้ ไม่เชื่อมั่นในตนเองและทำให้ความภาคภูมิใจในตนเองลดลง

ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการมองเห็นความแตกต่างของแต่ละบุคคลว่าไม่มีใครเหนือกว่าใคร ไม่มีใครต่ำต้อยกว่าใคร เพียงแต่คนเราแต่ละคนมีความเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน เมื่อเราเห็นคุณค่าของตัวเองมากขึ้น เคารพในเอกลักษณ์ของตัวเองมากขึ้น ความรู้สึกเดียวกันนี้ก็จะแผ่ขยายไปสู่ผู้อื่นจะเห็นคุณค่าในตัวของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากเรา และเราจะมีภาพเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นมากขึ้น (จารุวดี บุญยารมย์. 2541 : 9)

โรเซนเบิร์ก (ปรารภนา ช้อนแก้ว. 2542 : 11 ; อ้างอิงจาก Robinson & Shaver. 1992 : 98) ให้ความหมายความภาคภูมิใจในตนเอง คือ ความเคารพที่บุคคลมีต่อตนเอง มองเห็นตนเองเป็นบุคคลที่มีค่า โดยไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นว่าดีกว่าหรือเลวกว่า และไม่คิดว่าตนเองต้องเป็นคนที่เลอเลิศ แต่ควรตระหนักในข้อจำกัดของตนเอง และสามารถคาดหวังกับตนเองได้ว่าจะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นได้อย่างไร

บาซแมน (พรณี ทรัพย์มากอุดม. 2532 : 5 ; อ้างอิงจาก Bachman. 1987 : 373) กล่าวว่าความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ผลโดยเฉลี่ยจากการประเมินคุณสมบัติของเอกลักษณ์แห่งตน

น้ำหนักประเมินคุณสมบัติแต่ละอย่างขึ้นอยู่กับว่าคุณสมบัตินั้นถูกจัดวางอย่างไรในระบบค่านิยมของสังคม บุคคลสามารถประเมินระดับความภาคภูมิใจในตนเองได้จากความแตกต่างหรือความไม่ลงรอยกันระหว่างคุณสมบัติที่มีอยู่กับคุณสมบัติในอุดมคติที่บุคคลนั้นอยากเป็น

อาร์คอฟ (สุภาพรพรณ โครตจรัส. 2525 : 111 ; อ้างอิงจาก Arkoff. 1968) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองหมายถึง การยอมรับตนเอง การยกย่องนับถือตนเอง ซึ่งแสดงถึงการรู้สึกว่าคุณค่าโดยที่การยกย่องนับถือตนเองแสดงถึงอัตราความรู้สึกที่มีค่าที่สูงกว่า ผู้ที่มองเห็นคุณค่าของตนเอง ย่อมมองเห็นคุณค่าในผู้อื่น ผู้ที่รักตนเองคือผู้ที่สามารถรับผู้อื่นได้อย่างแท้จริง

แบร์รี่และมอร์แกน (ประภัสสร วงษ์ศรี. 2541 : 29 ; อ้างอิงจาก Barry & Morgan. 1985 : 13) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความรู้สึกของการยอมรับตนเองและเป็นการมองตนเองในทางบวก

คูเปอร์สมิท (Coopersmith. 1984 : 5) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นการประเมินค่าของตนเองของแต่ละบุคคล และยึดถือความคิดนั้นไว้ เป็นการอธิบายทัศนคติของความคิดที่เห็นชอบและขัดแย้ง และชี้แจงถึงขอบเขตที่บุคคลเชื่อในตนเองเกี่ยวกับความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และความมีคุณค่า

แบรนเดน (เชาวนา อมรสงเจริญ. 2537 : 8 ; อ้างอิงจาก Brandan. 1981 : 110-125) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นลักษณะของความเชื่อมั่นและนับถือตนเองว่ามีคุณค่าและมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่พอใจ

วิลเลียม เจมส์ (นภาพร พุ่มฤกษ์. 2529 : 8 ; อ้างอิงจาก Bruno. 1983 : 359) ได้เสนอแนวคิดในเรื่องความภาคภูมิใจในตนเอง ไว้เป็นสูตร ดังนี้

$$\text{ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem)} = \frac{\text{ความสำเร็จ (Success)}}{\text{ความคาดหวัง (Expectation)}}$$

จากสูตรนี้ ความสำเร็จ หมายถึง การประสบความสำเร็จที่แท้จริงตามเป้าหมายของบุคคล ความคาดหวัง หมายถึง สิ่งที่บุคคลคิดว่าเป็นเช่นนั้นหรือเป้าหมายตามที่บุคคลตั้งไว้ ความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล คือ อัตราส่วนระหว่างความสำเร็จที่แท้จริงกับความคาดหวังในความสำเร็จของบุคคลนั้น สูตรของเจมส์นี้ ทำให้มองเห็นว่าความภาคภูมิใจในตนเองนั้นเป็นเรื่องอัตวิสัย (Subjective) เพราะเป็นการประเมินส่วนบุคคล

ลินด์เกรน และ ฮาร์วี (จินดาพร แสงแก้ว. 2541 : 9 ; อ้างอิงจาก Lingrin & Harvey. 1981 : 268-269) กล่าวว่า ในการประเมินความภาคภูมิใจในตนเองนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับบุคคลอื่นทุกประการ แต่จะต้องขึ้นอยู่กับความรู้สึกและความเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้งด้วย

ริช (ปรารธนา ช้อนแก้ว. 2542 : 12 ; อ้างอิงจาก Rice . 1996 : 184) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การรับรู้ตนเองว่าคุณค่าตามที่ตนเองรับรู้ซึ่งการประเมินคุณค่านั้นนำไปสู่การยอมรับตนเอง มีความพอใจในตนเองและมีความสอดคล้องกันระหว่างมโนทัศน์ของตนเองกับจินตนาการส่วนตน

กอมอริ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2540 : 65-66 ; อ้างอิงจาก Gomori. 1997) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นคุณค่าที่บุคคลมีให้แก่ตัวเอง เป็นตัวแทนความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองทั้ง

หมดและเกี่ยวกับการที่เราคาดหวังให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเรา สิ่งเหล่านี้จะทำให้เราได้เรียนรู้ที่จะรู้จักตนเองว่าผู้อื่นมองเราอย่างไร รวมถึงเราจะได้อะไรที่เราต้องการมาอย่างไร

นภาพร พุ่มฤกษ์ (2529 : 131) ให้ความหมายความภาคภูมิใจในตนเองว่าเป็นความต้องการของมนุษย์ ที่จะรู้สึกถึงความสำคัญและคุณค่าที่มีอยู่ในตัวเอง เป็นความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่ามีความสามารถ มีความเชื่อมั่นพร้อมที่จะนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองหรือต่อผู้อื่นได้

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (ภานุพงษ์ คงจันทร์. 2533 : 45 ; อ้างอิงจาก เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2528 : 2) ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความต้องการเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นคุณลักษณะของคนที่มีจิตใจละเอียดอ่อนลึกซึ้ง มีการพัฒนาจิตใจสูงขึ้นแล้วรู้จักศึกษาจิตใจของตนเอง เป็นเอกลักษณ์ของตัวเราเอง มีความมั่นใจในการกระทำต่างๆโดยไม่ต้องขอพึ่งผู้อื่น

นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม (ประภัสสร วงษ์ศรี. 2541 : 29 ; อ้างอิงจาก นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม. 2519 : 6-7) ให้ความหมายว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การพิจารณาค่าของตนตามความรู้สึกและทัศนคติที่มีต่อตนเองของบุคคลในเรื่องของการปฏิเสธตนเอง การประสบผลสำเร็จ การประสบความล้มเหลว การยอมรับตนเอง การพึ่งตนเอง คิดว่าตนเองมีค่าในสังคมตลอดจนการได้รับการยอมรับจากสังคม จากพ่อแม่ จากผู้อาวุโส หรือจากผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ

จารุณี บุญยารมณ (2541 : 6) ให้ความหมายความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับการยอมรับตนเอง การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จากครอบครัว ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจและเห็นคุณค่าในตนเอง

ปรารธนา ช้อนแก้ว (2542 : 7) ให้ความหมายการภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่มีต่อตนเอง มองเห็นตนเองมีคุณค่ามีความสำคัญ ยอมรับตนเองว่ามีความสามารถ และสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกถึงตนเองว่ามีคุณค่า มีความสามารถ มีความเชื่อมั่น มีความสำคัญอยู่ในตนเอง มีความเคารพในตนเอง และสามารถเห็นคุณค่าของผู้อื่นพร้อมทั้งสามารถยอมรับและเคารพต่อผู้อื่น

2.1.2 ความสำคัญของความภาคภูมิใจในตนเอง

ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นการตัดสินคุณค่าของตนเอง และแสดงออกในรูปของทัศนคติที่บุคคลนั้นมีต่อตนเอง (Andreoli. 1981 : 189) ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของอัตมโนทัศน์ (Self – Concept) เป็นปริมาณคุณค่าที่เราให้กับตนเอง ซึ่งได้จากการเรียนรู้จากผู้อื่นและกลายเป็นส่วนสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลอื่นยอมรับเราอย่างไร หรือความคิดที่เรามองเห็นจากการที่ผู้อื่นเห็นคุณค่าในตัวเรา (Lindgren & Harry. 1981 : 238)

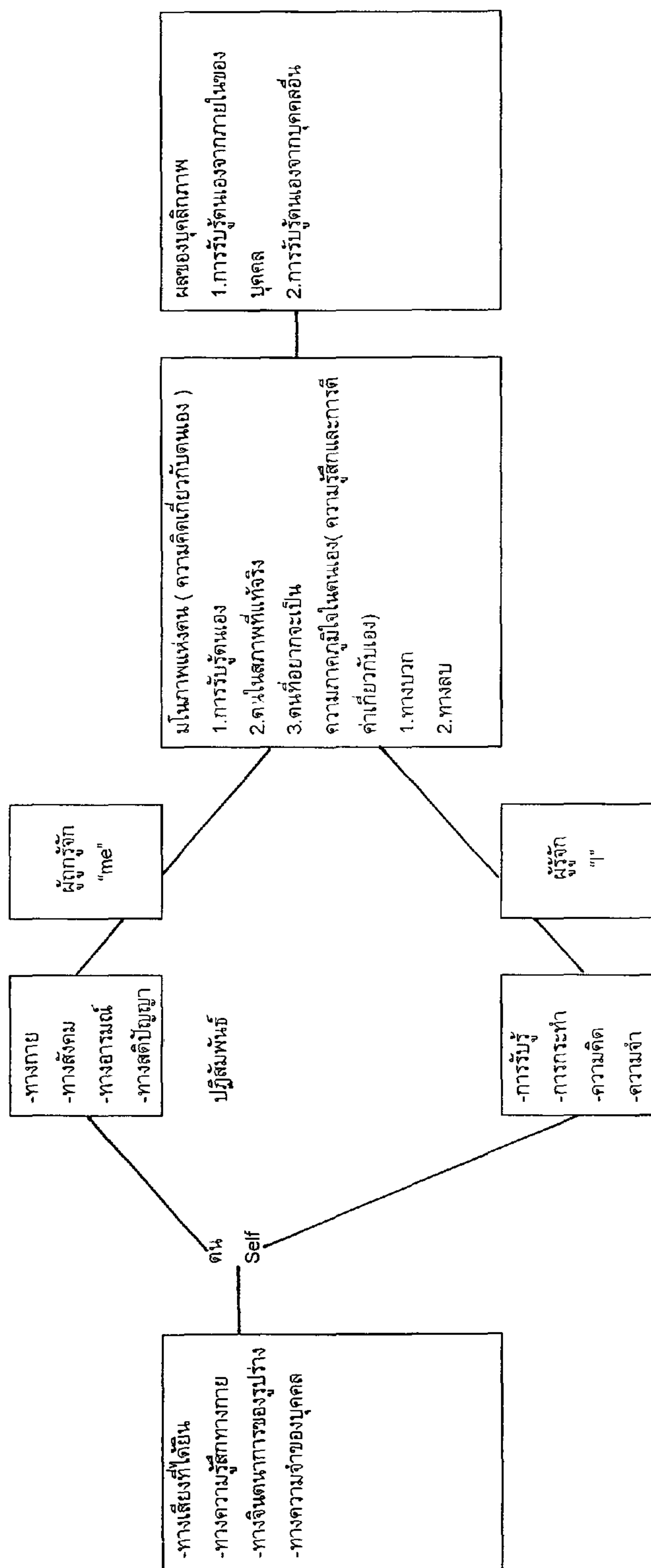
ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างความรู้สึกที่มีต่อตนเองว่าตนเองคือใคร (Who am I) และการแสดงออกของตนเองว่าตนเองทำอะไร (What I do) เป็นสิ่งที่ส่งเสริมและคงไว้ซึ่งอัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคล (Palladino . 1994 : 3)

อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) มีลักษณะเป็นหน่วยรวมของความคิดที่มีระบบประกอบด้วย การรับรู้ของคุณลักษณะของสิ่งที่เป็น “ ตัวฉัน ” และการรับรู้ความสัมพันธ์ที่ “ ตัวฉัน ” มีกับผู้อื่นหรือสิ่งอื่น โดยสัมพันธ์กับบทบาทที่แตกต่างกัน รวมทั้งค่านิยมต่างๆที่เกี่ยวกับการรับรู้เหล่านี้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทั้งในขณะที่ยังไม่รู้ตัวและไม่รู้ตัว การรับรู้ตนเองจะเป็นแง่ของความสามารถ คุณค่า ค่านิยม ข้อจำกัด ฯลฯ เป็นรายละเอียดที่บุคคลใช้เพื่อบอกธรรมชาติของตนเองและใช้ในการเปรียบเทียบกับผู้อื่น โดยอาศัยประสบการณ์ของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลรอบข้างว่าตนเองสามารถทำอะไรได้บ้าง

จากการมีอัตมโนทัศน์ บุคคลจะประเมินคุณค่าของตนเองออกมาในรูปความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งการประเมินคุณค่าได้มาจากการตรวจสอบตนเองในด้านผลงาน ความสามารถ และคุณลักษณะต่างๆ นำมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานของค่านิยมส่วนบุคคล แล้วตัดสินออกมาเป็นคุณค่าของตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเองเกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์เรื่องความสำเร็จ การกระทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุตามเป้าหมาย ส่งผลให้ได้รับคำชมเชยจากพ่อแม่หรือบุคคลอื่นๆ เป็นการสะสมความพึงพอใจต่อตนเองขึ้นมาทีละน้อย กลายเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นถึงความสามารถที่จะก้าวไปให้ถึงคุณค่าที่ได้ตั้งไว้ ถ้าทำได้สำเร็จก็จะเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตัวเองได้ในที่สุด

จากการศึกษาของฮามาเช็ค (Hamacheck. 1985 : 135-139) เกี่ยวกับการพัฒนาของ Self ซึ่งกล่าวว่า “ ตน ” (Self) เกิดขึ้นโดยผ่านข้อมูลเบื้องต้น 4 ทาง คือ ทางเสียงที่ได้ยิน ทางความรู้สึกทางกาย ทางจินตนาการทางรูปร่าง และทางความทรงจำของบุคคล ข้อมูลที่ได้รับเหล่านี้ก่อให้เกิดสื่อกลางด้านอารมณ์ที่ยอมให้ “ ตน ” (Self) เติบโตขึ้น การรับทราบ “ ตน ” พัฒนาขึ้นเมื่อเด็กเล็กๆ เริ่มที่จะตระหนักถึงความแตกต่างระหว่าง “ ตน ” กับผู้อื่น ระหว่างร่างกายของเขากับส่วนที่เป็นอยู่ของสภาพแวดล้อมที่มองเห็นได้ เมื่อประสบการณ์ส่วนบุคคลกว้างขวางขึ้นและหน้าที่ทางสติปัญญาขยายขึ้น “ ตน ” จะแตกแยกออกไปมากขึ้น โดยจะเพิ่มความสามารถที่จะเข้าใจโลกภายนอกได้เต็มที่ขึ้น (เป็นผู้รู้หรือผู้ทำ) รวมทั้งจะเห็นตนเองเป็นวัตถุอย่างหนึ่งในโลกภายนอก (เป็นสิ่งที่ “ ถูกรู้จัก ”) โดยที่ “ ตน ” เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติที่เป็นเรื่องทางกาย (เขาเป็นอย่างไร) ทางสังคม (เขามีความสัมพันธ์อย่างไร) ทางอารมณ์ (เขารู้สึกอย่างไร) และทางสติปัญญา (เขาคิดอย่างไร) คุณสมบัติเหล่านี้ปฏิสัมพันธ์กับ “ ตน ” ผ่านทางหน้าที่การรับรู้ การกระทำ ความคิด และความจำ

ส่วนประกอบ “ ตน ” (Self) คือ สิ่งประกอบเป็นผู้รู้จัก “ I ” ตัวแทนของประสบการณ์ และส่วนที่เป็นแนวทางของ Self คือ สิ่งประกอบเป็นผู้ถูกรู้จัก “ Me ” หรือสิ่งที่มีอยู่ในประสบการณ์ การรวมกันของปฏิสัมพันธ์ของคุณสมบัติและหน้าที่เหล่านี้ นำไปสู่การพัฒนาแกนกลาง 2 อย่าง ของ “ ตน ” ที่เรียกว่า อัตมโนทัศน์ (ความคิดเกี่ยวกับตนเอง) และความภาคภูมิใจในตนเอง (ความรู้สึกและคุณค่าเกี่ยวกับตัวเอง) ซึ่งอัตมโนทัศน์สามารถแตกแยกออกไปสู่ “ การรับรู้ตนเอง ” (วิธีที่คนจะมองดูตัวเอง) และไปสู่ตนเอง “ ในสภาพที่แท้จริง ” (วิธีที่บุคคลจะเป็นตามสภาพที่แท้จริง ต้องการรับรู้อย่างมีวัตถุประสงค์มากกว่าผ่านการทดสอบหรือการประเมินทางการแพทย์) และตนเอง “ ตามความคิด ” (วิธีที่บุคคลต้องการจะเป็น)

ภาพประกอบ 5 การพัฒนาของ Self

เมื่อบุคคลรู้สึกว่าคุณค่า มีความสามารถ ก็จะเกิดความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง ต้องการพึ่งตัวเอง ต้องการแสดงความสามารถของตัวเอง มีความคิดอิสระที่ไม่ติดอยู่ในกรอบหรือกฎเกณฑ์ใดๆ รู้จักเลือก รู้จักตัดสินใจ รับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองเลือก และเมื่อความต้องการได้พัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น จะพบว่าความต้องการที่จะพึ่งพาคนอื่น เป็นภาระแก่ผู้อื่นหรือสิ่งอื่นจะน้อยลง มีแนวทางชีวิตที่เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา ตัดสินใจทำอะไรด้วยตัวเอง และสามารถมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขได้ด้วยตัวเอง (จารุวดี บุญยารมณ. 2541 : 10 ; อ้างอิงจาก เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2527 : 15 – 16) ดังนั้น ความภาคภูมิใจในตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคคลไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีศักยภาพสมบูรณ์ (Fully Functional Person) (เชาวนา อมรสงเจริญ. 2537 : 2 ; อ้างอิงจาก Olds. 1978 : 161)

บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง จะมีความสอดคล้องกลมกลืนทั้งหมดของ “ตน” รับรู้คุณค่าของตนตามความเป็นจริง ตระหนักถึงศักยภาพทั้งหมดของตนเอง มีจิตใจที่เปิดกว้างยอมรับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง พร้อมทั้งสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม (ภาวิณี ธนบดีธรรมจารี. 2540 : 20 ; อ้างอิงจาก Gammon. 1991) บุคคลเหล่านี้จะมีความกระตือรือร้น เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์มองโลกในแง่ดี เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ มีวิจรรณญาณ ไม่กลัวการเสี่ยง สร้างสิ่งใหม่ๆ หรือสิ่งที่ต่างไปจากเดิม มักจะปรับตัวได้ดี มีประสบการณ์ที่แน่นหนาและมีความคาดหวังในชีวิตสูง (มะลิ อุดมภาพ. 2528 : 12 ; อ้างอิงจาก Hamacheck. 1978 : 180)

แบรนเดน (ภาวิณี ธนบดีธรรมจารี. 2540 : 21 ; อ้างอิงจาก Branden. 1966) ได้สรุปพฤติกรรมการแสดงออกทางร่างกายของบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตัวเองสูง ดังนี้

1. มีความฝันที่มีชีวิต มีความสนุกสนานรื่นเริง ปรารถนาแจ่มใส
2. สามารถกล่าวชมเชยหรือกล่าวอะไรอย่างตรงไปตรงมาด้วยความซื่อสัตย์
3. มีความสามารถในการวิจารณ์ ยอมรับความผิดพลาดของตนเองได้
4. ความเป็นอิสระในการแสดงความรู้สึก และรับฟังคำแนะนำด้วยความพึงพอใจ
5. สามารถพูดหรือกระทำในสิ่งที่ง่ายหรือเป็นไปได้
6. มีความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างคำพูด และกริยาท่าทางอย่างเป็นธรรมชาติ
7. มีความเปิดเผยและกระตือรือร้นในการรับประสบการณ์และโอกาสใหม่ๆ ในชีวิต
8. การมีอารมณ์ขัน มองเห็นสิ่งดีในตนเองและผู้อื่น
9. มีความยืดหยุ่นในการตอบสนอง มีความคิดสร้างสรรค์และอารมณ์ดีอยู่เสมอ
10. มีความพอใจที่ได้เป็นเจ้าของ
11. สามารถทนต่อแรงกดดัน ความเครียดต่างๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรีในตนเอง

ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ จะอยู่ในภาวะความไม่สอดคล้องกลมกลืนกับ “ตน” มักใช้กลไกในการป้องกันตนเอง รับรู้ว่าตนเองด้อยหรือมีคุณค่าเกินจริง (ภาวิณี ธนบดีธรรมจารี. 2540 : 22 ; อ้างอิงจาก Gammon. 1991) จะไม่ค่อยมีความมั่นใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ไม่มีความสามารถ มีข้อบกพร่อง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากคนอื่น มีความวิตกกังวลสูง ไม่มีความพยายามในการทำงานที่ยากลำบาก เมื่อพบอุปสรรคก็ละทิ้งหลีกเลี่ยงการแก้ปัญหา ไม่มีความยืดหยุ่น ยึดติดอยู่กับสิ่งที่รู้จักหรือเคยชินเพื่อความรู้สึกปลอดภัย หลีกเลี่ยงการคบหาอยู่กับผู้อื่น มักจะคล้อยตามสูง มีความอายสูง ไม่กล้าปฏิเสธสิ่งที่ตนเองไม่ต้องการ กลัวการตัดสินใจของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองด้อย กลัวการทำให้ผู้อื่นโกรธ หวั่นไหวต่ออิทธิพลทางสังคม มักจะนำความคิดของบุคคลอื่นมาใส่ใจ มักคิดว่ากลุ่มเพื่อนไม่ให้การยอมรับไม่ให้ความสนใจและเกิดความรู้สึกเสียใจบ่อยๆ (ปรารธนา ช่อนแก้ว. 2542 : 19 ;

อ้างอิงจาก Hamacheck. 1985 : 180) ผลที่ตามมาหลังเกิดความภาคภูมิใจต่ำก็คือ สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง ประสบความสำเร็จน้อย มักแสดงออกด้วยความรู้สึกอายหรือรู้สึกผิด มักจะกล่าวโทษตนเองหรือตำหนิผู้อื่น หลีกเลี่ยงการพบปะกับบุคคลอื่น คำพูดที่ใช้มักแสดงความรู้สึกสิ้นหวังไร้ค่า เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ท้อแท้ หดหู่ และกลายเป็นภาวะซึมเศร้าในที่สุด (ภาวิณี ธนบดีธรรมจารี. 2540 : 22 ; อ้างอิงจาก Paret & Whall. 1984)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะประเมินตนเองในด้านดี เห็นคุณค่าในตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง ตระหนักถึงศักยภาพที่แท้จริงของตน มองโลกในแง่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ดี มีความรับผิดชอบ สามารถปรับตัวและสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ ส่วนบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำจะขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มองตนเองในด้านลบ มีปมด้อย วิตกกังวลสูง ไม่กล้าแสดงออก ปรับตัวและสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ยาก

2.1.3 พัฒนาการของความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล

ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะเปลี่ยนไปตามวัย วุฒิภาวะ สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต และกระบวนการเรียนรู้นี้เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและสังคมรอบๆตัว โดยมีจุดเริ่มต้นภายในครอบครัว (Brundage. 1994 : 27) ความภาคภูมิใจในตนเองพัฒนามาจากความรัก การยอมรับเด็กอย่างแท้จริงของพ่อแม่ สิ่งนี้เป็นรากฐานหลักของความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะเสริมสร้างความรู้สึกที่มั่นคงของการรักตนเอง และคาดหวังให้ผู้อื่นรักตน ต่อมาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กจะขยายจากความเอาใจใส่ของพ่อแม่ออกมาสู่บุคคลอื่นในครอบครัว และขยายกว้างออกสู่เพื่อน ช่วงนี้ความภาคภูมิใจในตนเองจะขึ้นอยู่กับการได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยแรกสุดเด็กจะปฏิบัติตนเพื่อให้พ่อแม่พอใจ และต่อมาเป้าหมายจะค่อยๆขยายมาอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานกลุ่มมากขึ้นเรื่อยๆ (สถิต ภัศระ. 2535 : 19-21 ; อ้างอิงจาก Buss. 1973) ช่วงวัยเด็กตอนกลางจึงเป็นวัยที่รากฐานความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กพัฒนาขึ้นจากสังคมภายนอกครอบครัว เด็กจะมีความต้องการความภาคภูมิใจในตนเองโดยวิธีทางที่เด็กเรียนรู้ตนเอง จะวัดได้จากสิ่งที่เพื่อนคิดต่อตัวเขา เด็กจะเริ่มพัฒนาสติปัญญาทักษะทางสังคม และความมั่นใจในตนเองให้สูงขึ้น ถ้าจุดดีเหล่านี้ได้รับการเสริมแรงจากกลุ่มที่เขานิยมชมชอบ ความภาคภูมิใจในตนเองก็จะพัฒนาขึ้น (Craig. 1976 : 360)

ในช่วงวัยรุ่น ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นสิ่งที่จะทำให้เขาปรับตัวได้ดี โดยการได้รับประสบการณ์ที่จะสร้างผลสำเร็จในสิ่งที่ทำ ดังนั้นการเปิดโอกาสให้เด็กทำในสิ่งที่เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของเด็ก ให้การช่วยเหลือไม่ตั้งระดับความคาดหวังต่อเด็กจนเกินความสามารถ เพื่อให้เด็กประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ทำ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเองได้ (วัชร ทรัพย์มี. 2518 : 67)

เมื่อพิจารณาตามวัยแล้ว ระดับความภาคภูมิใจของบุคคลจะพัฒนาเพิ่มขึ้นได้เรื่อยๆ จนกระทั่งถึงวัยกลางคนจึงมีความคงที่หรือเสื่อมถอยลง (Burnside & others. 1979 : 134)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีความต่อเนื่องมาจากประสบการณ์ตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับและการตีความจากประสบการณ์จะมีผลต่อความรู้สึกของตนเอง ถือเป็นสิ่งที่สร้างเสริมหรือบั่นทอนความภาคภูมิใจในตนเอง

2.1.4 องค์ประกอบที่มีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง

บาร์ (จารุวดี บุญยารมณ. 2541 : 13 ; อ้างอิงจาก Barry. 1988 : 59-62) แบ่งความภาคภูมิใจในตนเองเป็น 4 องค์ประกอบ คือ

1. ความรู้สึกต่อร่างกายของตนเอง (The Body Self) หมายถึง บุคคลคิดและรู้สึกต่อรูปร่างและหน้าที่ของร่างกาย ตลอดจนความสามารถของหน้าที่พื้นฐานของร่างกาย
2. ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น (The Interpersonal Self) เป็นส่วนหนึ่งของความภาคภูมิใจในตนเอง ที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับวิธีที่เขามีสัมพันธภาพกับคนอื่นไม่ว่าจะเป็นคนที่คุ้นเคยหรือบุคคลที่พบกันโดยบังเอิญ
3. ความสำเร็จของตัวเอง (The Achieving Self) หมายถึง สิ่งที่บุคคลรู้เกี่ยวกับความสามารถของเขาที่จะนำเขาไปสู่ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว การทำงาน การศึกษา
4. ความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง (The Identification Self) เป็นความรู้สึกทางนามธรรมและพฤติกรรม แสดงความสนใจทางศีลธรรมและจิตวิญญาณ

นอกจากนี้ เฟลเกอร์ (วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. 2538 : 67 ; อ้างอิงจาก Felker. 1974) กล่าวถึงรูปแบบ 3 ลักษณะของความภาคภูมิใจในตนเองที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลไว้ดังนี้

1. ความรู้สึกที่มีต่อตนเองว่า ตนเองเป็นผู้มีประสบการณ์และเป็นจุดศูนย์กลางของความสนใจ ทั้งในขณะที่อยู่ในกลุ่มและนอกกลุ่ม
2. ความรู้สึกที่มีต่อตนเองว่า ตนสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม เมื่อตนประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในเป้าหมายที่ตั้งไว้
3. ความรู้สึกที่มีต่อตนเองว่า ตนสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับสภาพการณ์เมื่อประเมินตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่า

คูเปอร์สมิท (Coopersmith. 1981 : 118-119) กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ปัจจัยภายใน หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละบุคคลที่มีผลทำให้ความภาคภูมิใจในตนเองของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ได้แก่ ความสามารถทั่วไป สมรรถภาพภาวะทางอารมณ์ ค่านิยมส่วนบุคคล ระดับความมุ่งมั่น รวมถึงลักษณะทางกายภาพของบุคคล
2. ปัจจัยภายนอก หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วยซึ่งส่งผลให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่แตกต่างกัน ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และการศึกษา สถานภาพทางสังคม รวมถึงกลุ่มเพื่อน

นอกจากนี้คูเปอร์สมิท (1981 : 2-4) กล่าวถึงคุณลักษณะพิเศษของความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งบุคคลใช้เป็นสิ่งที่ตัดสินว่าตนประสบความสำเร็จมีอยู่ 4 ประการ คือ

1. ความสามารถ (Competence) เป็นวิธีการที่จะพิจารณาถึงความสำคัญโดยการกระทำได้สำเร็จตามเป้าหมาย สามารถเผชิญอุปสรรคต่างๆที่ผ่านเข้ามาในชีวิตด้วยความมั่นใจ ปรับตัวได้ดี ใช้กลไกป้องกันตนเองน้อย และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ความสำคัญ (Significance) เป็นวิธีทางที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับการยอมรับการมีคุณค่าอย่างเหมาะสม ตนเองยังเป็นที่รักของบุคคลอื่น มีประโยชน์และเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและสังคม

3. อำนาจในตัว (Power) เป็นอิทธิพลที่บุคคลมีต่อชีวิตตนเอง และต่อเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว มีความเชื่อมั่นในอำนาจและการกระทำของตนเองที่จะให้เกิดผลตามต้องการ และมีความสามารถเพียงพอในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ด้วยตนเอง

4. คุณความดี (Virtue) เป็นการปฏิบัติตัวสอดคล้องกับศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยมและวัฒนธรรมประเพณี สามารถรับรู้คุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง มองโลกในแง่ดี พอใจในตนเอง ที่เป็นอยู่ มีการแสดงออกของความคิดที่ดีและถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

2.1.5 การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง

บุคคลมีพัฒนาการจากวัยเด็ก เข้าสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ ซึ่งพัฒนาการดังกล่าวส่งผลให้บุคคลก้าวออกสู่สังคมภายนอกมากขึ้น มีประสบการณ์และได้พบกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ทำให้มีภาพที่บุคคลมีต่อตนเองเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลนั้น ดังนั้นความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลจึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดทุกช่วงชีวิต นักจิตวิทยาได้เสนอแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง พอสรุปได้ดังนี้

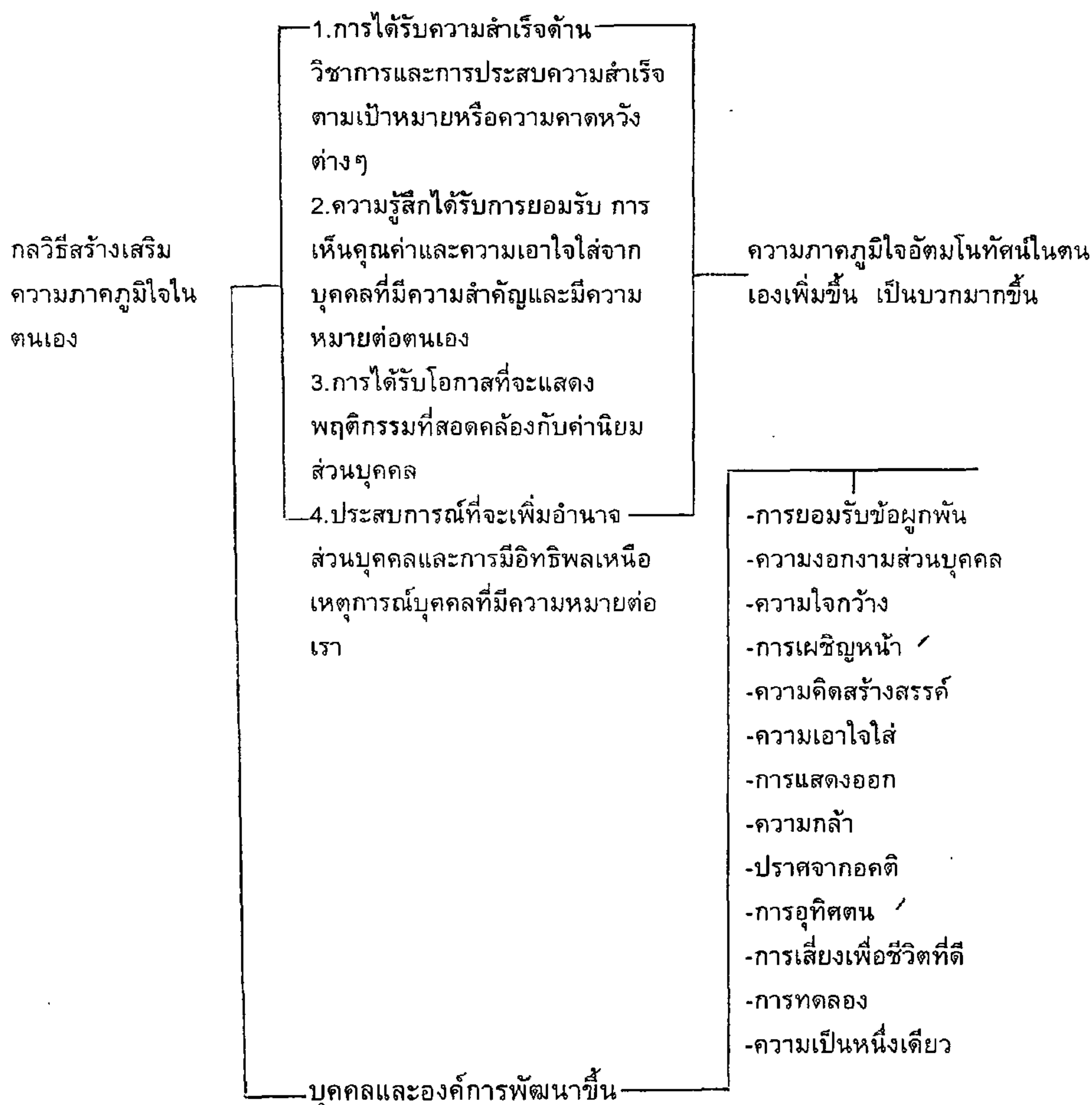
1. นักจิตวิทยาแนวพฤติกรรมนิยมเชื่อว่า การให้บุคคลได้จดบันทึกเกี่ยวกับความสำเร็จที่ได้ทำ การใช้คำพูดชมเชยตนเอง การให้สิ่งของที่มีความหมายและความสำคัญต่อตนเอง เมื่อได้กระทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย วิธีการนี้เป็นการพัฒนาให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง (Sasse. 1978 : 48) และการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม (Assertiveness Training) เป็นวิธีที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมทางบวก กล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม และมีการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองได้ (Girodano & Everly. 1979 : 149)

2. นักจิตวิทยาแนวมนุษยนิยมเชื่อว่า บุคคลทุกคนต่างก็มีความภาคภูมิใจในตนเอง แต่มีบุคคลจำนวนมากไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าที่ตนเองมีอยู่ แต่อย่างไรก็ตามบุคคลเหล่านี้สามารถตระหนักถึงความภาคภูมิใจในตนเองได้ ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยการใช้กระบวนการกลุ่มหรือการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ซึ่งวิธีดังกล่าวนี้มีบรรยากาศที่เอื้อให้สมาชิกกลุ่มยอมรับกันและกัน เมื่อสมาชิกกลุ่มมีความรู้สึกที่ตัวเองได้รับการยอมรับด้วยความจริงใจจากสมาชิกในกลุ่ม จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ ช่วยทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง (Trotzer. 1977 : 13-15)

กระบวนการสร้างเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง

แบรดชอร์ (นภาพร พุ่มพฤษ. 2529 : 19 ; อ้างอิงจาก Bradshaw. 1981 : 6-11)

เสนอกระบวนการสร้างเสริมความภาคภูมิใจในตนเองดังนี้

ภาพประกอบ 6 กระบวนการสร้างเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง

จากภาพประกอบ 6 แสดงว่าการที่จะพัฒนาบุคคลให้มีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้นนั้น จะต้องหาวิธีการที่จะทำให้บุคคลนั้นได้รับประสบการณ์ในด้านใดด้านหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งด้านจากแหล่งสำคัญต่อไปนี้

1. การได้รับผลสำเร็จทางด้านวิชาการ การประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและความคาดหวังต่างๆเหล่านี้จะถูกกำหนดโดยบุคคลอื่น ต่อมาเป้าหมายและความคาดหวังจะเป็นของตนเอง
2. ความรู้สึกที่ว่าตนเองได้รับการยอมรับ การเห็นคุณค่าและการเอาใจใส่จากบุคคลที่มีความสำคัญและมีความหมายต่อตนเอง
3. การได้รับโอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้อง กับค่านิยมส่วนบุคคลของบุคคลนั้น
4. ประสบการณ์ที่ทำให้บุคคลมีอำนาจเพิ่มขึ้น หรือการมีอิทธิพลเหนือเหตุการณ์หรือบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขา เช่น เมื่อทารกร้องเมื่อต้องการอาหารหรือความอบอุ่น เป็นอำนาจส่วนบุคคลที่สามารถเรียกร้องความเอาใจใส่จากแม่ได้ในวัยผู้ใหญ่ สิ่งเหล่านี้อาจจะเป็นการได้รับตำแหน่งในกลุ่มองค์กรหรือการมีตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น

เมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์เหล่านี้โดยอาจจะเป็นด้านใดด้านหนึ่ง หรืออาจจะมากกว่าหนึ่งด้าน ก็จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น อัตมโนทัศน์ก็จะเป็นบวกมากขึ้น อันจะส่งผลบวกต่อลักษณะต่างๆของบุคคล คือ การยอมรับข้อผูกพัน ความงอกงามส่วนบุคคล ความใจกว้าง ความไว้วางใจ การเผชิญหน้า ความสร้างสรรค์ การดูแลเอาใจใส่ การแสดงออก ความกล้า ปราศจากอคติ การอุทิศตน การเสี่ยงเพื่อชีวิตที่ดี การทดลอง ความเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งลักษณะเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาของบุคคลและองค์การ

แบรนเดน (Loran Ford. 1997 : 38-38 ; อ้างอิงจาก Brandan. 1987) ได้เสนอการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองไว้ โดยเชื่อว่าการเชื่อมั่นในการมีคุณค่าของตน การได้รับการประสบความสำเร็จ และมีความสุข และการยืนยันความต้องการของตนตามสิทธิของตนนั้น ควรจะได้รับการฝึกฝนอยู่ตลอดเวลา โดยเสนอการฝึกฝนไว้ 6 ข้อ ดังนี้

1. การใช้ชีวิตอย่างมีสติอยู่กับความเป็นจริง จะทำให้ไม่รู้สึกว่าคุณทำอะไรผิดพลาดไม่ได้ คนเราย่อมมีการผิดพลาดได้
2. ยอมรับเกี่ยวกับตนเอง ต้องสามารถยอมรับในสิ่งที่ผิดพลาดเกี่ยวกับตนเองได้
3. การมีความรับผิดชอบ
4. การกล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม
5. การดำเนินชีวิตอย่างมีจุดหมาย
6. การมีบุคลิกภาพที่จริงใจซื่อสัตย์ ประพฤติสิ่งที่ดีและเหมาะสม

นอกจากนี้ บรูโน (Bruno. 1983 : 363) กล่าวถึงการสร้างเสริมความภาคภูมิใจในตนเองไว้ 4 ประการ คือ

1. ใช้การเสนอแนะ หรือ ให้ข้อคิดโดยตรง (Direct Suggestion) อาจเป็นการได้รับข้อคิด หรือข้อเสนอแนะจากผู้อื่น หรือให้ข้อคิดเสนอแนะแก่ตนเอง (Autosuggestion) ก็ได้วิธีการนี้เป็นการให้ข้อมูล (Inputs) ที่ทำให้เกิดกำลังใจและสร้างความภาคภูมิใจได้ แต่จะต้องได้รับการเสริมแรงโดยเหตุการณ์ทางบวกที่ต่อเนื่องกันด้วย
2. สร้างผลสำเร็จให้กับตนเองมากขึ้น (Increase Success) เป็นการพยายามที่จะเพิ่มความสำเร็จให้แก่ตนเองโดยการไปให้ถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. การลดความคาดหวังลง (Decreasing Expectation) เป็นความลดความอยากได้หรือความคาดหวังต่างๆ ลง คือ การตั้งระดับความคาดหวังให้เหมาะสมกับความสามารถที่แท้จริงของบุคคล

4. การหยุดการประมาณค่าตนเอง โดยอธิบายด้วยทฤษฎีเหตุผลและอารมณ์ (Rational – Emotive Theory) ของอัลเบิร์ต เอลลิส (Albert Ellis) ที่กล่าวว่าคนที่มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้นั้นว่ามีคุณค่าแล้ว ไม่จำเป็นต้องประมาณค่าตนเองอีก ในขั้นนี้จึงเชื่อว่าความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลจะเพิ่มขึ้น ถ้าหากว่าบุคคลนั้นเลิกพิจารณาตัดสินค่าของตนเอง

เจอร์ดาโน และ อีเวอร์รี (Girodano & Everly. 1979 : 146–149) เสนอกลวิธี 3 อย่างที่สามารถพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองอย่างได้ผล คือ

1. การใช้ภาษาทางบวก (Positive Verbalization) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลให้แรงเสริมภาพเกี่ยวกับตน (Self-Image) โดยชี้ให้เห็นถึงลักษณะทางบวกของตน ด้วยการใช้ภาษาเป็นสื่อ เช่น การใช้กระดาษแข็งเขียนถึงลักษณะบุคลิกลักษณะในทางบวก หรือสิ่งที่ตนเองภูมิใจ ทำเช่นนั้นติดต่อกันเป็นประจำโดยไวในที่ที่มองเห็นได้ชัดเจน ฯลฯ

2. การยอมรับการยกย่องชมเชย (Accepting Compliment) การเรียนรู้ที่จะยอมรับการยกย่องชมเชยเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะสร้างเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งวิธีการนี้จะเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมจะทำให้บุคคลประทับใจและมองตนเองในทางบวกมากขึ้น

3. การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม (Assertiveness Training) การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก สามารถเปลี่ยนแปลงความภาคภูมิใจในตนเองได้ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมทางบวกที่เหมาะสม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง

2.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

คูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1981 : 87–92) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองกับความวิตกกังวล ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะมีความวิตกกังวลน้อยกว่านักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ

รอนกิน (สมพิศ ไชยกิจ. 2536 : 27 ; อ้างอิงจาก Ronkin. 1982 : 1093-4) ศึกษาผลของการฝึกอบรมมนุษย์สัมพันธ์ที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกอบรมมนุษย์สัมพันธ์ มีระดับความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้นมากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รูบิน (Shoop & Edwards. 1994 : 62 ; อ้างอิงจาก Rubin. 1992) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลกับความภาคภูมิใจในตนเอง พบว่า บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำจะมีความวิตกกังวลสูง โดยแสดงออกมาในรูปของอาการทางระบบประสาท เช่น การเบื่ออาหาร การนอนไม่หลับ ปวดศีรษะ ฯลฯ

เลื่อง และ แซนด์ (สุใจ ตั้งทรงสวัสดิ์. 2532 : 29 ; อ้างอิงจาก Leung & Sand. 1981 : 281 – 284) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองกับบุคลิกภาพทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยทุกชั้นปี พบว่านักศึกษาที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงมีบุคลิกภาพทางอารมณ์สูงกว่านักศึกษาที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ และนักศึกษาที่มีบุคลิกภาพทางอารมณ์สูงก็มีระดับความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าผู้ที่บุคลิกภาพทางอารมณ์ต่ำ

สไมลอน (จินดาพร แสงแก้ว. 2541 : 24 ; อ้างอิงจาก Smilon. 1984 : 93-102) ศึกษาผลของการฝึกทักษะทางสังคม เพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่น จากผลการประเมินพฤติกรรมของวัยรุ่น พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก นอกจากนั้นยังพบว่าเด็กวัยรุ่นกลุ่มนี้มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงและมีพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสม

แอบบอทท์ (วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. 2538 : 119-120 ; อ้างอิงจาก Abbott. 1985) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีแบบเผชิญความจริง (Reality Therapy) ที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเอง ของนักเรียนเกรด 6,7 และ 8 ที่ไม่มีความสามารถทางการเรียน และมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.2 งานวิจัยในประเทศไทย

๒ นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม (2519 : 78-80) ศึกษาบุคลิกภาพแสดงตัว ความเชื่อมั่นในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่าบุคลิกภาพแสดงตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอุดรดิตถ์ มีคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ✕

นภาพร พุ่มฤกษ์ (2524 : 83) ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ลพบุรี ผลการศึกษาพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างจากนักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้นมากกว่าก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล (2532 : 57) ศึกษาผลการจัดโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้เข้าโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออก มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุใจ ตั้งทรงสวัสดิ์ (2532 : 75) ศึกษาการใช้เพื่อนผู้ให้ความช่วยเหลือในกลุ่มเพื่อเพิ่มความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าหลังจากการทดลองนักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือในกลุ่ม มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนรับการช่วยเหลือและนักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนผู้ให้การช่วยเหลือในกลุ่มมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนผู้ให้การช่วยเหลือในกลุ่ม

เชาวนา อมรสงเจริญ (2537 : 48-49) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนกลุ่มทดลองพบว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเองทั้งในด้านการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ครูอาจารย์ บิดามารดา และการประสบความสำเร็จทางการเรียน

จารุดี บุณยารมณ (2541 : 71) ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยืดหยุ่นบุคคลเป็นศูนย์กลางที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองและ

พัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ พบว่าผู้รับการสงเคราะห์มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้นภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มให้ผลไม่แตกต่างกัน

ปรารภนา ช้อนแก้ว (2542 : 96) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเยาวชนชายที่ได้รับการฝึกแบบแอโรบิคต้านทาน มีความภาคภูมิใจในตนเองด้านค่านิยมสัมฤทธิ์ผล และด้านการปรับตัวเกี่ยวกับอารมณ์สูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มเยาวชนชายที่ได้รับการฝึกวิ่ง มีความภาคภูมิใจในตนเองด้านการปรับตัวเกี่ยวกับอารมณ์สูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเองสามารถที่จะพัฒนาขึ้นได้จากกิจกรรมต่างๆ ซึ่งทำให้บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงนั้นมีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงขึ้น มีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความเชื่อมั่นในตนเอง และได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง และประสบความสำเร็จทางการเรียน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการแนะแนว

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดแนะแนว

3.1.1 ความหมายของชุดการแนะแนว

ชุดการแนะแนว เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการแนะแนว ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการแนะแนว ดังต่อไปนี้

ชุดการแนะแนว (รายงานการประชุมพิจารณาชื่อเรื่องเค้าโครงปฏิญญานิพนธ์. 2531 : 2) คือ เครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสอน ประกอบด้วย

1. คู่มือครูซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจงทั่วไป วัตถุประสงค์ วิธีการใช้และเครื่องมือวัด เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม เป็นต้น

2. โปรแกรมกิจกรรมเรื่อง..... ซึ่งประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ อุปกรณ์ และการประเมินผล

จงดี ยั่งยืน (2535 : 42) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การนำเสนอแนะอย่างเป็นระบบ เพื่อการบริการแนะแนวที่มุ่งให้ผู้รับได้สามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือบรรลุจุดมุ่งหมายของการแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทำเป็นชุดที่เรียกว่า ชุดการแนะแนว

อำนาจ ยาวิลาส (2536 : 32) และบุพดี ปิตตะตุ (2537 : 7) ได้ให้ความหมายชุดแนะแนวว่า หมายถึง เครื่องมือที่สร้างเป็นระบบประกอบด้วย 2 ส่วนคือ คู่มือครู และโปรแกรมกิจกรรม โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่นการอภิปราย การรายงานเป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคล การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง การแก้ปัญหา พร้อมทั้งมีอุปกรณ์ต่างๆ ประกอบ ได้แก่ วัสดุทัศน แผนภูมิ แผ่นภาพ แผ่นโปร่งใส ฯลฯ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมตามวัตถุประสงค์

อาภรณ์ เต็มยอด (2537 : 11) กล่าวว่า ชุดการแนะแนว หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบซึ่งใช้วิธีการต่าง ๆ รวมทั้งมีอุปกรณ์ในการสอน ใช้เป็นสื่อประสม ชุดการแนะแนวมีรายละเอียดดังนี้ คู่มือครู ประกอบด้วย คำชี้แจงทั่วไป วัตถุประสงค์ วิธีใช้ และเครื่องมือวัด ได้แก่ แบบสอบถามและทดสอบ โปรแกรมกิจกรรม ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ อุปกรณ์และการประเมินผล

จากความหมายของชุดการแนะแนวดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ชุดการแนะแนวหมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ ซึ่งใช้วิธีการต่าง ๆ รวมทั้งมีอุปกรณ์ในการสอนที่เป็นสื่อประสม ชุดการแนะแนวมีรายละเอียดดังนี้ คู่มือครู ประกอบด้วย คำชี้แจงทั่วไป วัตถุประสงค์ วิธีใช้ และเครื่องมือวัด ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ โปรแกรมกิจกรรม ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ อุปกรณ์ และการประเมินผล

3.1.2 วิธีการสอนแนะแนว

ประเสริฐ วิเศษกิจ (2524 : 2) ได้เสนอแนะวิธีการสอนแนะแนวไว้ดังนี้

1. การบรรยายเนื้อหาและสาระสำคัญต่าง ๆ ตามหัวข้อที่เรียนในแต่ละครั้ง
2. ใช้เกม การละเล่นต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและมีความคิดกว้างไกลขึ้น
3. การอภิปรายและการโต้วาที
4. การแสดงบทบาทสมมติ
5. การให้ชมภาพยนต์วีซีดี
6. การปฏิบัติหรือเลียนแบบความจริง เช่น การฝึกสัมภาษณ์บุคคลในอาชีพต่าง ๆ
7. การรายงานทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม
8. การใช้เทคนิคกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ

3.1.3 เทคนิคการสอนแนะแนว

จำเนียร ช่างโชติ (2527 : 118-120) ได้เสนอเทคนิคการสอนแนะแนวดังนี้

1. จัดบรรยากาศให้เป็นกันเอง ให้นักเรียนรู้สึกอิสระ สบายใจในการแสดงออก
2. กระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกมากที่สุด ทั้งด้านความคิด ความริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าในการพูดและความรู้สึกที่ต้องการระบายออก
3. เปิดโอกาสกระตุ้นและยั่วยุให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้การแก้ปัญหาและปฏิบัติร่วมกันให้มากที่สุด
4. กระตุ้นและยั่วยุให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมต่าง ๆ และมอบความรับผิดชอบให้ทำงานในกิจกรรมนั้น ๆ ตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ
5. ไม่ควรอย่างยิ่งในการสอนแบบปาฐกถาโดยครูพูดคนเดียวแล้วให้นักเรียนจด
6. ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เรียนรู้หน้าที่ของตนและมีการช่วยเหลือกัน มีความพยายามจะเข้าใจกัน ให้ความร่วมมือกัน เห็นอกเห็นใจกัน เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
7. มีการนำเอาหลักของกระบวนการกลุ่ม หรือกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) ตลอดจนเทคนิคการสอนต่าง ๆ รวมถึงการนำเกมทางจิตวิทยาเข้ามาประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น ตลอดจนปลูกฝังนิสัยเจตคติและจริยธรรมต่าง ๆ ด้วย
8. ครูผู้สอนควรมีสমุดบันทึกรายละเอียดต่างๆ ของการสอนไว้ทุกครั้ง
9. การสอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม

3.1.4 เทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในชุดการแนะแนว

เทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในชุดการแนะแนว มีดังนี้

1. เทคนิคแม่แบบ หมายถึง วิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต พฤติกรรมตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ของตัวแบบ ผลจากการสังเกตจะทำให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมของ ตัวแบบ (รัตนา ภัทรธัญญา. 2535 : 5) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยนำเสนอเข้าสู่การเสนอแม่แบบ โดยสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้นักเรียนสังเกตในครั้งนั้น ๆ

1.2 ขั้นเสนอแม่แบบ ผู้วิจัยเสนอเรื่องราวของแม่แบบโดยการฉายวีดิทัศน์ และให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกต เพื่อให้เกิดความคิดที่จะเลียนแบบพฤติกรรมแม่แบบ

1.3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุป สิ่งที่ได้จากการใช้เทคนิคแม่แบบ แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

2. บทบาทสมมติ หมายถึง กิจกรรมการแสดงออกของนักเรียน ตามบทบาทในสถานการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ให้นักเรียนแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น โดยไม่มีการฝึกซ้อมมาก่อน และถือเอาการแสดงออกทั้งความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปราย (บุญตา ยิ้มน้อย. 2536 : 6) แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่นักเรียน เพื่อเป็นการปูพื้นให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียนใช้เวลาประมาณ 5 นาที

2.2 ขั้นแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติ จัดสถานที่เตรียมผู้สังเกตการณ์ เริ่มแสดง และหยุดการแสดง ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที

2.3 ขั้นอภิปราย ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นโดยเน้นเหตุผลและความรู้สึก ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที

2.4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของกลุ่ม ซึ่งเป็นบทบาทที่สอดคล้องตามจุดมุ่งหมาย ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที

2.5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และช่วยกันสรุป ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที

3. กรณีตัวอย่าง หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยนำเอากรณี เรื่องราว ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง หรือมีส่วนใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันมาปรับในส่วนของตัวบุคคลเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการพัฒนา แล้วเสนอเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้ศึกษา โดยผู้สอนตั้งประเด็นปัญหาให้นักเรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันเป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนมีพัฒนาการ และทักษะในเรื่องการคิด วิเคราะห์ตัดสินใจ การให้เหตุผลและมีแนวทางในการแก้ปัญหาได้ (อัจจิมา จินวาลา. 2535 : 8) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้

3.2 ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยเสนอกรณีตัวอย่างให้นักเรียนศึกษา พร้อมทั้งตั้งคำถามหรือประเด็นเพื่อให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน

3.3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. สถานการณ์จำลอง หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมให้ใกล้เคียงหรือเลียนแบบ สภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสภาพการณ์ โดย การปฏิบัติ แสดง และออกความคิดเห็น ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ มีความรู้สึกร่วมต่อเหตุการณ์ได้ดี

อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป (ณัฐฐา ระกำพล. 2535 : 8) โดยมีขั้นตอนการใช้สถานการณ์จำลอง ดังนี้

4.1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ของการทดลองในแต่ละครั้งที่ต้องการให้นักเรียนทราบ ให้นักเรียนอาสาสมัครที่จะแสดงบทบาท

4.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่จัดเตรียมไว้ใช้เวลาประมาณ 10 – 15 นาที

4.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่างๆ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่กระบวนการและบรรยากาศของการแสดง

4.4 ขั้นสรุป นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และช่วยกันสรุป และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5. การอภิปรายกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็นในสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้ เพื่อพิจารณาข้อตกลงที่จะแก้ปัญหาในเรื่องนั้นๆ ด้วยหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง (พุทชาติ เพชรสถิตย์. 2535 : 7) โดยมีขั้นตอนการอภิปรายกลุ่ม ดังนี้

5.1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการกลุ่ม

5.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม ให้นักเรียนในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตามหัวข้อที่กำหนด โดยมีหัวหน้ากลุ่มดำเนินการอภิปราย และมีเลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึกใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที

5.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายกลุ่มและสรุปหน้าชั้น

5.4 ขั้นสรุป นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุปอีกครั้ง

6. เกม หมายถึง วิธีการอย่างหนึ่งที่นำมาใช้ประกอบการสอนซึ่งผู้วิจัยสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นโดยให้นักเรียนลงเล่นด้วยตนเอง ภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งอันมีผลออกมาในรูปของการแพ้ชนะ ช่วยให้นักเรียนวิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน (ปนัดดา ยิ้มสกุล. 2538 : 8) แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

6.1 ขั้นการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม แจกอุปกรณ์การเล่นเกมนอบายกติกาการเล่น พร้อมกับเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและให้สัญญาณเริ่มการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

6.2 ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อที่กำหนดแล้วให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานผลการอภิปราย ผู้วิจัยช่วยกันสรุปซักถาม และช่วยเชื่อมโยงเรื่องต่าง ๆ

6.3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้และสรุปวิธีการนำไปปฏิบัติ

6.4 ขั้นประเมิน นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม

โดยทั่วไปเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในชุดการแนะแนว มี 6 วิธีคือ เทคนิคแม่แบบ บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม และ เกม ในที่นี้ผู้วิจัยใช้เทคนิคในชุด

การแนะแนว 4 เทคนิคคือ เทคนิคแม่แบบ บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และเกม เพราะเป็นเทคนิคที่คาดว่าจะพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองได้

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการแนะแนว

บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ (2536 : 71) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร พบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดแนะแนวมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อำนวย ยาวิลาส (2536 : 59) ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อทัศนคติต่อโรคเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน โดยแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนว ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวมีทัศนคติต่อโรคเอดส์ด้านแนวโน้มที่แสดงพฤติกรรมและโดยรวมทุกด้านดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยุพดี ปิตตะคุ (2537 : 46) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนว มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อาภรณ์ เต็มยอด (2537 : 42) ทดลองใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางม่วง อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง จำนวน 20 คน โดยแบ่งกลุ่มการทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนว ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดแนะแนวมีความเสียสละมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปนัดดา ยิ้มสกุล (2538 : 63) ทดลองการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่ากลอย กิ่งอำเภอท่าตะโก จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวมีความสามัคคีสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มลิวรรณ นิรมลพิศาล (2539 : 34) ทดลองการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อทัศนคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุปถัมภ์) กรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวมีทัศนคติต่อการเรียนดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพชรนิภา นนทนาคร (2541 : 48) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อความสนใจในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสมุทรพิทยาคม กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวมีความสนใจในการอ่านมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่าชุดการแนะแนวสามารถพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ทัศนคติต่อโรคเอดส์ ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน ความเสียสละ ฯลฯ ให้

เพิ่มขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงคาดว่าชุดแนะแนวทางจะเป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้พัฒนาเจตคติต่อการดูแลสุขภาพทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองได้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 17 คน โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวนทั้งหมด 44 คน ทำแบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง
2. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำคะแนนของนักเรียนทุกคนมาเรียงจากสูงลงมาต่ำ แล้วคัดเลือกเฉพาะผู้ที่ได้คะแนนเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมาจำนวน 17 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการศึกษารวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเอง
3. โปรแกรมการใช้ชุดแนะแนว

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามเจตคติที่มีต่อการคุกคามทางเพศ

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ และศึกษาแบบสอบถามการวิจัยเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศของวิมินา ธรรมปรีชา (2533) และศรีทัย สิริพิทย์ (2541)

1.2 สร้างแบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

1.3 นำแบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน คือ ผศ.ดร.ทศพร ประเสริฐสุข ผศ.พรหมธิดา แสนคำเครือ และศ.ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะตามที่ผู้วิจัยกำหนด แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปทดลองใช้

1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้การทดสอบค่า t (t - test) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา

(Alpha Coefficient) ของครอนบาค และ KR-21 ของ คูเตอร์-ริชาร์ดสัน (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 96-98) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ เท่ากับ .9348

ตัวอย่างแบบสอบถาม

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ โดยให้นักเรียนพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ ให้นักเรียนเลือกเพียงตัวเลือกเดียวที่ตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึก และความเข้าใจของนักเรียนมากที่สุด เมื่อตัดสินใจเลือกได้แล้วให้ทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง

1. ขณะที่นักเรียนหญิงคนหนึ่งเดินผ่านกลุ่มนักเรียนชายกลุ่มหนึ่งที่นั่งอยู่บริเวณซุ้มม้านั่งเล่น กลุ่มนักเรียนชายได้ตะโกนแซวเกี่ยวกับรูปร่างของนักเรียนหญิงว่า “รูปร่างน่าเจี๊ยะ” พร้อมทั้งผิวปากให้

1.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนชายกลุ่มดังกล่าวเป็นการคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

1.2 ถ้านักเรียนเป็นนักเรียนหญิงคนดังกล่าวนักเรียนจะรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของกลุ่มนักเรียนชายกลุ่มดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
รู้สึกอับอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					
รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					

1.3 เมื่อนักเรียนอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นนักเรียนจะทำอย่างไร

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้หยุดการกระทำนั้น					
บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้วสถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					
เก็บเหตุการณ์ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					
ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำเดียวกัน					

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม

ลักษณะแบบสอบถามเป็นข้อความเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มในแสดงออกที่มีต่อการคุกคามทางเพศ

1. ส่วนของความคิด

การให้คะแนนในส่วนของความคิด ผู้ที่ตอบ “เห็นด้วย” ให้ 1 คะแนน และผู้ที่ตอบ “ไม่เห็นด้วย” ให้ 0 คะแนน

2. ส่วนของความรู้สึก

การให้คะแนนในข้อความทางบวก ให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 เมื่อตอบช่องเห็นด้วยมากที่สุด, เห็นด้วยมาก, เห็นด้วย, เห็นด้วยน้อย, เห็นด้วยน้อยที่สุด

การให้คะแนนในข้อความทางลบ ให้คะแนน 1, 2, 3, 4, 5 เมื่อตอบช่องเห็นด้วยมากที่สุด, เห็นด้วยมาก, เห็นด้วย, เห็นด้วยน้อย, เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. ส่วนของแนวโน้มในการแสดงออก

การให้คะแนนในข้อความทางบวก ให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 เมื่อตอบช่องเห็นด้วยมากที่สุด, เห็นด้วยมาก, เห็นด้วย, เห็นด้วยน้อย, เห็นด้วยน้อยที่สุด

การให้คะแนนในข้อความทางลบ ให้คะแนน 1, 2, 3, 4, 5 เมื่อตอบช่องเห็นด้วยมากที่สุด, เห็นด้วยมาก, เห็นด้วย, เห็นด้วยน้อย, เห็นด้วยน้อยที่สุด

การแปลความหมาย

1. ด้านความคิด มีการให้คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนนและคะแนนสูงสุดเท่ากับ 12 คะแนน แบ่งคะแนนออกเป็น 5 กลุ่ม มีการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 100)

- 0.00 - 2.40 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในระดับต่ำมาก
- 2.41 - 4.80 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในระดับต่ำ
- 4.81 - 7.20 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในระดับปานกลาง
- 7.21 - 9.60 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในระดับสูง
- 9.61 - 12.00 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในระดับสูงมาก

2. ด้านความรู้สึก มีการแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 100)

- 1.00 - 1.50 หมายถึง ความรู้สึกที่เหมาะสมต่อการคุกคามทางเพศในระดับต่ำมาก
- 1.51 - 2.50 หมายถึง ความรู้สึกที่เหมาะสมต่อการคุกคามทางเพศในระดับต่ำ
- 2.51 - 3.50 หมายถึง ความรู้สึกที่เหมาะสมต่อการคุกคามทางเพศในระดับปานกลาง
- 3.51 - 4.50 หมายถึง ความรู้สึกที่เหมาะสมต่อการคุกคามทางเพศในระดับสูง
- 4.51 - 5.00 หมายถึง ความรู้สึกที่เหมาะสมต่อการคุกคามทางเพศในระดับสูงมาก

3. ด้านแนวโน้มในการแสดงออก มีการแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 100)

- 1.00 - 1.50 หมายถึง แนวโน้มในการแสดงออกที่เหมาะสมในระดับต่ำมาก
- 1.51 - 2.50 หมายถึง แนวโน้มในการแสดงออกที่เหมาะสมในระดับต่ำ
- 2.51 - 3.50 หมายถึง แนวโน้มในการแสดงออกที่เหมาะสมในระดับปานกลาง
- 3.51 - 4.50 หมายถึง แนวโน้มในการแสดงออกที่เหมาะสมอยู่ในระดับสูง
- 4.51 - 5.00 หมายถึง แนวโน้มในการแสดงออกที่เหมาะสมอยู่ในระดับสูงมาก

2. แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองและศึกษาแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองของ นภาพร พุ่มพฤษ (2529 : 151-153) เซาวนา อมรสงเจริญ (2537 : 62-66) และของคูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1984)

2.2 สร้างแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

2.3 นำแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน คือ ผศ.ดร.ทศพร ประเสริฐสุข ผศ.พรหมธิดา แสนคำเครือ และศ.ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะตามที่ผู้วิจัยกำหนด แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้การทดสอบค่า t (t -test) และได้ค่า t ระหว่าง 2.425 -9.328 นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 96) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8931

ตัวอย่างแบบสอบถาม

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเอง โดยให้นักเรียนพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ ให้นักเรียนเลือกเพียงตัวเลือกเดียวที่ตรงกับความรู้สึกและตัวของนักเรียนมากที่สุด เมื่อตัดสินใจเลือกได้แล้วให้ทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง

	เป็นความจริงมากที่สุด	เป็นความจริงมาก	เป็นความจริง	เป็นความจริงน้อย	เป็นความจริงน้อยที่สุด
1.ฉันคิดว่าตัวเองมีความสามารถ					
2.ฉันเป็นคนมีความสามารถทางการเรียน					
3.ฉันมีความสุข เมื่อประสบความสำเร็จทางการเรียน					

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม

แบบสอบถามเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเอง แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านการประสบความสำเร็จ
2. ด้านการเข้าใจและยอมรับตนเอง
3. ด้านการพึ่งตนเอง
4. ด้านความรู้สึกมีคุณค่า
5. ด้านการยอมรับจากครอบครัว ญาติ ครูและเพื่อน

การให้คะแนนในข้อความทางบวก ให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 เมื่อตอบช่องเป็นความจริงมากที่สุด, เป็นความจริงมาก, เป็นความจริง, เป็นความจริงน้อย, เป็นความจริงน้อยที่สุด

การให้คะแนนในข้อความทางลบ ให้คะแนน 1, 2, 3, 4, 5 เมื่อตอบช่อง เป็นความจริงมากที่สุด, เป็นความจริงมาก, เป็นความจริง, เป็นความจริงน้อย, เป็นความจริงน้อยที่สุด

การแปลความหมาย

1.00 - 1.50	หมายถึง	มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับต่ำมาก
1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับต่ำ
2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับสูง
4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับสูงมาก

3. โปรแกรมชุดแนะแนว

มีลำดับขั้นการสร้าง ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเอง

3.2 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างชุดโปรแกรมการแนะแนว จากเอกสารและงานวิจัย

ที่เกี่ยวข้อง

3.3 สร้างโปรแกรมชุดแนะแนวให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3.4 นำโปรแกรมชุดแนะแนวที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน คือ

ผศ.ดร.ทศพร ประเสริฐสุข ผศ.พรหมธิดา แสนคำเครือ และศ.ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ตรวจสอบเรื่องความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า วิธีดำเนินการ อุปกรณ์ และการประเมินผล และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่จะนำไปใช้จริง

โปรแกรมชุดแนะแนวนี้นี้ ผู้วิจัยใช้เวลาทดลอง 8 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันอังคารและวันศุกร์ เวลา 13.00 - 13.50 น.

แบบแผนการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยดำเนินการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 249) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design

ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
T1	X	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

T1	แทน	ทดสอบก่อนในกลุ่มทดลอง
X	แทน	การใช้ชุดแนะแนวที่ใช้ในการทดลอง
T2	แทน	ทดสอบหลังในกลุ่มทดลอง

การดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง (pretest) ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง แล้วนำคะแนนที่ได้นั้นเป็นคะแนนคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและคะแนนก่อนการทดลอง
2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยใช้โปรแกรมชุดแนะแนวที่ได้สร้างขึ้น ทั้งหมด 8 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เวลา 13.00 - 13.50 น. ในวันอังคารและวันศุกร์ ตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2543 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543
3. หลังการทดลอง (posttest) เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ และแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง แล้วนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามดังกล่าวเป็นคะแนนหลังการทดลอง
4. นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ และแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง ในข้อ 1 และ ข้อ 3 มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับขั้น ดังนี้

1. เปรียบเทียบเจตคติต่อการคุกคามทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมชุดแนะแนว
2. เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมชุดแนะแนว
3. หาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการคุกคามทางเพศกับความภาคภูมิใจในตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 คะแนนเฉลี่ย (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 59)
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 64)
2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้ t-test เทคนิค 25% ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 94)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

S_H^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูง

S_L^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มต่ำ

n_H แทน จำนวนคนในกลุ่มสูง

n_L แทน จำนวนคนในกลุ่มต่ำ

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 96) และ KR 21 ของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 86)

สูตรความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

k แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

สูตรความเชื่อมั่น KR - 21 ของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน

$$r_{tt} = \frac{kS^2 - \bar{X}(k - \bar{X})}{S^2(k-1)}$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

k แทน จำนวนข้อคำถาม

S^2 แทน ความแปรปรวน

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเจตคติที่มีต่อการคุกคามทางเพศ ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบ t - test dependent (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 109-111)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

N แทน จำนวนคู่

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความภาคภูมิใจในตนเอง ก่อนและหลังการทดลองโดยใช้การทดสอบ t - test dependent (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 109-111)

3.3 หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ และความภาคภูมิใจในตนเอง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product moment) (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 107)

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของ X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของ Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณ X กับ Y ทุกคู่
	N	แทน	จำนวนคน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
r_{xy}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองตัว
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. แสดงเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านแนวโน้มในการแสดงออกต่อการคุกคามทางเพศของกลุ่มประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงเจตคติต่อการคุกคามทางเพศด้านความคิด ความรู้สึก และด้านแนวโน้มในการแสดงออกของกลุ่มประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร

เจตคติต่อการคุกคามทางเพศ	$\bar{X}$	S.D	การแปลความหมาย
ด้านความคิด	5.86	3.98	อยู่ในระดับปานกลาง
ด้านความรู้สึก	3.87	21.69	อยู่ในระดับสูง
ด้านแนวโน้มในการแสดงออก	3.73	34.94	อยู่ในระดับสูง
เจตคติต่อการคุกคามทางเพศรวมทั้ง 3 ด้าน	3.48	48.05	อยู่ในระดับปานกลาง

2. แสดงความภาคภูมิใจในตนเอง ของประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงความภาคภูมิใจในตนเองของประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร

ความภาคภูมิใจในตนเอง	$\bar{X}$	S.D	การแปลความหมาย
การประสบความสำเร็จ	3.13	3.56	อยู่ในระดับปานกลาง
การเข้าใจและยอมรับตนเอง	3.49	3.34	อยู่ในระดับปานกลาง
การพึ่งตนเอง	3.54	2.67	อยู่ในระดับปานกลาง
การรู้สึกมีคุณค่า	3.32	4.46	อยู่ในระดับปานกลาง
การยอมรับจากครอบครัว ญาติ ครูและเพื่อน	3.51	9.96	อยู่ในระดับสูง
ความภาคภูมิใจในตนเองทั้ง 5 ด้าน	3.41	15.62	อยู่ในระดับปานกลาง

3. เจตคติต่อการคุกคามทางเพศ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก และแนวโน้มในการแสดงออกต่อการคุกคามทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการได้รับการใช้ชุดแนะแนว ตามสมมติฐานข้อ 1 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก และแนวโน้มในการแสดงออกต่อการคุกคามทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการได้รับการใช้ชุดแนะแนว (N = 17)

เจตคติต่อการคุกคามทางเพศ	กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D	การแปลความหมาย	t
ด้านความคิด	ก่อนการทดลอง	5.47	4.00	ระดับปานกลาง	3.6*
	หลังการทดลอง	7.82	3.80	ระดับสูง	
ด้านความรู้สึก	ก่อนการทดลอง	3.61	15.2	ระดับสูง	4.68*
	หลังการทดลอง	3.98	16.19	ระดับสูง	
ด้านแนวโน้มในการแสดงออก	ก่อนการทดลอง	3.28	18.24	ระดับปานกลาง	6.10*
	หลังการทดลอง	3.75	27.03	ระดับสูง	
เจตคติต่อการคุกคามทางเพศรวมทั้ง 3 ด้าน	ก่อนการทดลอง	3.14	22.05	ระดับต่ำ	7.20*
	หลังการทดลอง	3.55	36.81	ระดับต่ำ	

$$t_{(0.05; df 16)} = 1.746$$

จากตาราง 4 พบว่าภายหลังได้รับการใช้ชุดแนะแนวในการพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ นักเรียนมีคะแนนเจตคติต่อการคุกคามทางเพศดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 แสดงว่าการใช้ชุดแนะแนวทำให้นักเรียนมีการพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศดีขึ้นได้

4. การเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังเข้าได้รับการใช้ชุดแนะแนว ตามสมมติฐานข้อ 2 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังได้รับการใช้ชุดแนะแนว (N = 17)

ความภาคภูมิใจในตนเอง	กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D	แปลความหมาย	t
การประสบความสำเร็จ	ก่อนการทดลอง	2.98	2.49	ระดับปานกลาง	2.13*
	หลังการทดลอง	3.19	2.39	ระดับปานกลาง	
การเข้าใจและยอมรับตนเอง	ก่อนการทดลอง	3.34	2.78	ระดับปานกลาง	2.40*
	หลังการทดลอง	3.69	3.45	ระดับสูง	
การพึ่งตนเอง	ก่อนการทดลอง	3.37	2.18	ระดับปานกลาง	2.28*
	หลังการทดลอง	3.66	2.71	ระดับสูง	
การรู้สึกมีคุณค่า	ก่อนการทดลอง	3.26	4.57	ระดับปานกลาง	3.43*
	หลังการทดลอง	3.65	4.33	ระดับสูง	
การรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากครอบครัว ญาติ ครูและเพื่อน	ก่อนการทดลอง	3.20	9.10	ระดับปานกลาง	3.06*
	หลังการทดลอง	3.42	9.95	ระดับปานกลาง	
ความภาคภูมิใจในตนเองรวมทั้ง 5 ด้าน	ก่อนการทดลอง	3.18	15.62	ระดับปานกลาง	6.16*
	หลังการทดลอง	3.48	16.64	ระดับปานกลาง	

$$t_{(05; df 16)} = 1.746$$

จากตาราง 5 พบว่าหลังจากที่นักเรียนได้รับการใช้ชุดแนะแนวในการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 แสดงว่าการใช้ชุดแนะแนวทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้นได้

5. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียน ตามสมมติฐานข้อ 3 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 6 และ 7

ตาราง 6 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียน ก่อนได้รับการใช้ชุดแนะแนว (N = 17)

ตัวแปร	ความภาคภูมิใจในตนเอง				
เจตคติต่อการคุกคามทางเพศ	ประสบความสำเร็จ	ความเข้าใจและยอมรับตนเอง	การพึ่งพาตนเอง	ความรู้สึกมีคุณค่า	การรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากผู้อื่น
ด้านความคิด	-.401	.064	.281	.381	-.079
ด้านความรู้สึก	.455*	.401	.553*	.162	.327
ด้านแนวโน้มนำการแสดงออก	.220	-.136	.243	-.342	.040
					0.248259

$$r_{xy} (05, df 15) = .4124$$

จากตาราง 6 พบว่าเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียน ก่อนได้รับการใช้ชุดแนะแนวไม่มีความสัมพันธ์กัน มีเพียงเจตคติด้านความรู้สึกกับการประสบความสำเร็จ, เจตคติด้านความรู้สึกกับการพึ่งพาตนเอง ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียน หลังได้รับการใช้ชุดแนะแนว (N = 17)

ตัวแปร	ความภาคภูมิใจในตนเอง				
เจตคติต่อการคุกคามทางเพศ	ประสบความสำเร็จ	ความเข้าใจและยอมรับตนเอง	การพึ่งพาตนเอง	ความรู้สึกมีคุณค่า	การรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากผู้อื่น
ด้านความคิด	.062	-.447	-.304	-.116	-.227
ด้านความรู้สึก	-.044	.041	.171	.174	.193
ด้านแนวโน้มนำการแสดงออก	-.069	.073	-.026	-.105	.249
					0.143227

$$r_{xy} (05, df 15) = .4124$$

จากตาราง 7 พบว่าเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองหลังได้รับการใช้ชุดแนะแนว ไม่มีความสัมพันธ์กันในทุกองค์ประกอบ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อสร้างโปรแกรมพัฒนาเจตคติที่มีต่อการคุกคามทางเพศ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีเจตคติต่อการคุกคามทางเพศดีขึ้น หลังจากได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนว
2. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนว
3. เจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์กัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถช่วยให้ผู้ปกครอง , ครู , อาจารย์ , นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงพฤติกรรมการคุกคามทางเพศของวัยรุ่น และนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนป้องกันการคุกคามทางเพศที่อาจจะเกิดขึ้นของวัยรุ่นได้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 44 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ และคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 17 คน โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวนทั้งหมด 44 คน ทำแบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง
2. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำคะแนนของนักเรียนทุกคนมาเรียงจากสูงลงมาต่ำ แล้วคัดเลือกเฉพาะผู้ที่ได้คะแนนเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมาจำนวน 17 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 โปรแกรมชุดแนะแนว
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 เจตคติต่อการคุกคามทางเพศ
 - 2.2 ความภาคภูมิใจในตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการศึกษารวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถามเจตคติที่มีต่อการคุกคามทางเพศ
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเอง
3. โปรแกรมชุดแนะแนว

การดำเนินการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ก่อนการทดลอง (pretest) ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเจตคติที่มีต่อการคุกคามทางเพศและแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง แล้วนำคะแนนที่ได้นั้นเป็นคะแนนคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและคะแนนก่อนการทดลอง
2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยใช้โปรแกรมชุดแนะแนวที่ได้สร้างขึ้น ทั้งหมด 8 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เวลา 13.00 -13.50 น. ในวันอังคารและวันศุกร์ ตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2543 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543
3. หลังการทดลอง (posttest) เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเจตคติที่มีต่อการคุกคามทางเพศ และแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง แล้วนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามดังกล่าวเป็นคะแนนหลังการทดลอง
4. นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ และแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง ในข้อ 1 และ ข้อ 3 มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับขั้น ดังนี้

1. เปรียบเทียบเจตคติต่อการคุกคามทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมชุดแนะแนว
2. เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมชุดแนะแนว
3. หาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการคุกคามทางเพศกับความภาคภูมิใจในตนเอง

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีเจตคติต่อการคุกคามทางเพศดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังจากได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนว
2. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังจากได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนว
3. เจตคติต่อการคุกคามทางเพศ และความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

การอภิปรายผล

จากการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมชุดแนะแนวในการพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. จากการสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่านักเรียนมีเจตคติต่อการคุกคามทางเพศดีขึ้น หลังได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนว ผลจากการทดลองพบว่านักเรียนมีเจตคติต่อการคุกคามทางเพศดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 แสดงให้เห็นว่าการใช้โปรแกรมสามารถพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศให้ดีขึ้นได้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากโปรแกรมชุดแนะแนวมีการใช้เทคนิคต่างๆ ในการเป็นต้นแบบของการเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆได้เป็นอย่างดี เช่น การใช้เทคนิคแม่แบบ, การใช้บทบาทสมมติ, กรณีตัวอย่างและการใช้เกมเป็นสื่อ ซึ่งจะทำให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทูปเปย์ (Toupey. 1998) ซึ่งได้ให้ประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศแก่กลุ่มตัวอย่าง โดยวิธี " การเรียนรู้ด้วยตนเอง " (Learning about the self) ทำให้เกิดการจัดการกับปัญหาการคุกคามทางเพศได้ดีขึ้น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ฟูลิสและแมคเคป (Foulis & McCabe. 1997 : 733 - 798) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ต่อการคุกคามทางเพศ ผลการศึกษาพบว่าประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ต่อการคุกคามทางเพศ เนื่องจากเจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคล (ศักดิ์ สุนทรเสณี. 2531 : 4) ดังนั้นการให้การเรียนรู้โดยการใช้โปรแกรมชุดแนะแนวในการพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ ก็สามารถทำให้เกิดการรับรู้ต่อการคุกคามทางเพศได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีประสบการณ์การเรียนรู้

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม การแสดงความคิดเห็นและการอภิปรายซักถามในขณะร่วมกิจกรรม ในช่วงก่อนหน้าเข้าร่วมโปรแกรม นักเรียนจะไม่ทราบว่าการคุกคามทางเพศคืออะไร และลักษณะอย่างไรคือการคุกคามทางเพศ แต่หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมแล้วนักเรียนเริ่มเข้าใจถึงลักษณะของการคุกคามทางเพศมากขึ้น สามารถตอบคำถามต่างๆได้ และสนใจยกตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศต่างๆขึ้นมาซักถาม หลังจบการเข้าร่วมโปรแกรมนักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศเพิ่มขึ้นกว่าเดิม

2. จากสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่านักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนว ผลจากการทดลองพบว่านักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ด้วยเนื่องจากความภาคภูมิใจในตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม และสังคมรอบตัว (Brundage. 1994 : 27) ดังนั้นการให้การเรียนรู้โดยการใช้โปรแกรมชุดแนะแนวเป็นเครื่องมือ

ในการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับผู้วิจัยหลายท่านที่ใช้ชุดแนะแนวในการพัฒนาองค์ประกอบภายในตนเองได้แก่ บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ (2536) ซึ่งใช้ชุดแนะแนวในการพัฒนาการให้เหตุผลทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ผลปรากฏว่าหลังจากได้รับการใช้ชุดแนะแนวนักเรียนมีพัฒนาการให้เหตุผลทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงขึ้นกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มลิวรรณ นิรมลพิศาล (2539) ใช้ชุดแนะแนวในการพัฒนาทัศนคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) กรุงเทพมหานคร ผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดแนะแนวมีทัศนคติต่อการเรียนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อำนวย ยงวิลาส (2536) ใช้ชุดแนะแนวในการพัฒนาทัศนคติต่อโรคเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดแนะแนวจะมีทัศนคติต่อโรคเอดส์ดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม พบว่า ขณะร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง เด็กให้ความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เนื่องจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเอง ผู้วิจัยใช้เกมและบทบาทสมมติ ซึ่งเด็กได้มีโอกาสปฏิบัติจริง ทำให้เกิดความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม ก่อนเข้าโปรแกรมเด็กไม่กล้าแสดงออกและไม่กล้าแสดงความคิดเห็น บางคนอาย แต่หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมเด็กกล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และกล้าซักถามมากขึ้น มีการยอมรับตนเองและเพื่อนมากขึ้น

3. จากสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่าเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์กัน ผลจากการทดลองพบว่าคะแนนของเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม เมื่อนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าเท่ากับ 0.248259 และ 0.143227 ตามลำดับ แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ซึ่งไม่สอดคล้องกับที่โรเซนเบิร์ก (Shoop & Edwards. 1994 : 63 ; อ้างอิงจาก Rosenberg. 1965) กล่าวว่า การถูกกระทำการคุกคามทางเพศจะมีผลกระทบต่อความมีคุณค่าในตนเองของบุคคล ดังนั้นถ้าเด็กได้รับการสปรมาท ดูหมิ่น ทำให้ได้รับการอับอาย ความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กก็จะมีผลไปในทางลบได้ และที่ ลินดา รูบิน (Shoop & Edwards. 1994 : 53 ; อ้างอิงจาก Rubin. 1992) กล่าวว่า การที่เด็กถูกกระทำการคุกคามทางเพศ โดยไม่สามารถหยุดการกระทำนั้นได้หรือต้องได้รับการคุกคามทางเพศต่อไป จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองต่ำและทำให้เกิดความวิตกกังวลมากขึ้นและแสดงออกทางกายโดยการเจ็บป่วยในรูปแบบต่างๆได้ ชาริสบลูรี (Busby. 1996 : 303 ; อ้างอิงจาก Salisbury. 1992 : 13) กล่าวว่า การคุกคามทางเพศมีผลกระทบต่อลักษณะเฉพาะตน ความภาคภูมิใจในตนเอง และมีอาการเจ็บป่วยแสดงออกทางกาย เช่น การปวดศีรษะ การนอนไม่หลับ เป็นต้น

ที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วยเจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคลซึ่งเกิดจากระบวนการเรียนรู้ที่ได้สะสมเพิ่มพูนมาจากการถ่ายทอดทางครอบครัว โรงเรียน ครู การเรียน การสอน ฯลฯ , ประสบการณ์ส่วนตัวซึ่งขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคคล โดยแต่ละบุคคลก็มีประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป การเลียนแบบและอิทธิพลของกลุ่มสังคมและสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้มีผลต่อเจตคติของบุคคลได้ (ศักดิ์สุนทรเสถียร. 2531 : 4 ; อ้างอิงจาก Hilgard. 1962 : 614) ปัจจุบันสังคมไทยได้มีการยอมรับเอาวัฒนธรรมและค่านิยมของตะวันตกในด้านต่างๆเข้ามาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านเพศและการคบหากันระหว่างวัยรุ่นชายหญิง ซึ่งอาจถ่ายทอดมาจากสื่อต่างๆ ทั้งทางด้านภาพยนตร์ โทรทัศน์หรือวิทยุ และการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในสังคม เช่น การแต่งกาย ทำให้วัยรุ่นเกิดการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมทางเพศ การเปิด

เผยทางเพศจากสิ่งต่างๆดังกล่าวข้างต้น ทำให้รู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมปัจจุบัน (อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์. 2541 :1 -2) ส่วนความภาคภูมิใจในตนเองก็เป็นกระบวนการการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพแวดล้อม และสังคมรอบๆตัว (Brundage. 1994 : 27) การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองต้องเกิดขึ้นตั้งแต่ประสบการณ์ในวัยเด็กและพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ และมีความคงที่และเสื่อมถอยลงได้ (Burnside & others. 1979 : 134)

ดังนั้นเจตคติและความภาคภูมิใจในตนเองจึงเป็นองค์ประกอบภายในตนที่เกิดจากการเรียนรู้และสะสมประสบการณ์มาอย่างต่อเนื่องไปตลอดเวลาตั้งแต่วัยเด็ก การที่เจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองจะมีความสัมพันธ์กันได้นั้น จะต้องใช้ระยะเวลานานและต้องมีความต่อเนื่องหรือมีการเรียนรู้ การรับประสบการณ์อยู่ตลอดเวลา ดังที่ โรเซนเบิร์ก, รูบินและซาริสบลูรี ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า การที่ความภาคภูมิใจในตนเองจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบนั้น จะต้องถูกกระทำการคุกคามทางเพศอย่างต่อเนื่องและไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ออกไปได้

นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้ได้รับการใช้โปรแกรมชุดแนะแนวในการพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเอง ในระยะเวลา 4 สัปดาห์ ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาเจตคติและความภาคภูมิใจในตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ระยะเวลาดังกล่าวนี้อาจจะน้อยเกินไปที่จะทำให้เกิดค่าความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรติดตามผลของเจตคติต่อการคุกคามทางเพศของนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโครงการ ภายหลังสิ้นสุดโครงการไปแล้วเป็นระยะๆ เพื่อศึกษาว่าเจตคติต่อการคุกคามทางเพศจะมีการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด

1.2 การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง ควรที่จะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเนื่องจากความภาคภูมิใจในตนเองเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยต่างๆได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและมีการเปรียบเทียบในกลุ่มอื่นๆ และในปัจจัยอื่นเพื่อจะได้ทราบว่าวิธีการนี้ส่งผลถึงแต่ละกลุ่มมากน้อยเพียงใด หรือมีเจตคติต่อการคุกคามทางเพศแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

2.2 ระยะเวลาในการเข้าโปรแกรมที่จัดขึ้นในการศึกษาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ และความภาคภูมิใจในตนเอง ควรจะใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าให้นานพอสมควร ประมาณ 8-12 สัปดาห์ เพื่อจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองให้ได้ผลที่แท้จริง

2.3 ควรนำเทคนิคหรือเครื่องมืออื่นๆ มาใช้ในการพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศได้แก่ การใช้กลุ่มสัมพันธ์ การให้คำปรึกษารายกลุ่มและรายบุคคล เป็นต้น

บรรณาธิการ

บรรณานุกรม

“ภัยของนักเรียนสาว,” (2542, 3 สิงหาคม). มติชนรายวัน. หน้า 13.

“กำลังอำนาจหญิงศักยภาพที่ปฏิเสธไม่ได้ในยุค 2000,” (2542, 1 กันยายน). มติชนรายวัน. หน้า 13.

“สถิติทางเพศครึ่งปี 42,” (2542, 2 กันยายน). มติชนรายวัน. หน้า 13.

คณิต ญ.นกร. (2525). กฎหมายอาญาภาคความผิด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

✓ จงดี ยั่งยืน. (2535). “การนำชุดการแนะแนวมาใช้ในการแนะแนว”, วารสารการศึกษาอนุกรม. 7(18) : 42-45 ; สิงหาคม.

จินตพร แสงแก้ว. (2541). การเปรียบเทียบผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มสัมพันธ์แบบมาราธอนเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กบ้านอุปถัมภ์ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จำเนียร ช่างโชติ. (2527). การฝึกภาคปฏิบัติทางการแนะแนวและการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

✓ จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล. (2532). ผลของการจัดโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อุดลำนเา.

จารุวดี บุณยารมย์. (2541). การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยืดบุคคลเป็นศูนย์กลางที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

✓ ไชวนา อมรสงเจริญ. (2537). ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง จังหวัดพัทลุง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดลำนเา.

ณัฐฐา ระกำพล. (2535). ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อวินัยในห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีนันทบุรี จังหวัดนันทบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดลำนเา.

ธรรมศาสตร์,มหาวิทยาลัย. (2540). เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการฝึกทักษะและการให้การศึกษาและช่วยเหลือรักษาครอบครัวด้วยรูปแบบขั้นสูงของแสงเทียนร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม. (2519). การศึกษาบุคลิกภาพแสดงตัวความเชื่อมั่นในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอุดรดิติถ์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นภาพร พุ่มพฤษ. (2529). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ ลพบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดลำนเา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- ✓ บุญตา ยิ้มน้อย. (2536). ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความนิยมไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนค่ายธนะรัชต์ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- ✓ บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์. (2536). ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- ✓ ปันตดา ยิ้มสกุล. (2538). ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่ากลอยกิ่งอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- ประภัสสร วงษ์ศรี. (2541). การรับรู้อัตสมรรถนะ ความภาคภูมิใจในตนเอง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยศรีมหาสารคาม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรารธนา ช้อนแก้ว. (2542). การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเยาวชนชายในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดระยอง โดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นสื่อ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ✓ ประเสริฐ วิเศษกิจ. (2524). "การจัดการเรียนการสอนในชั่วโมงแนะแนว", เอกสารประกอบการอบรมแนะแนวมัธยม. กรุงเทพฯ.
- ✓ เพ็ชรนิภา นนทนาคร. (2541). ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อความสนใจในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสมุทรพิทยาคม กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- * พุทธิชาติ เพชรลิตย์. (2535). การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการอภิปรายกลุ่มที่มีผลต่อพฤติกรรมการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธรรมมงคล กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- พรรณิ ทรัพย์มากอุดม. (2532). การศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกับการให้คุณค่าตนเอง : ศึกษากรณีนักเรียนมัธยม โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม. วิทยานิพนธ์ สด.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, อุดมศึกษา.
- ปานุพงษ์ คงจันทร์. (2533). ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, อุดมศึกษา.
- ภาวินี ธนบดีธรรมจารี. (2540). ปัจจัยคิดสรรที่มีอิทธิพลต่อความสำนึกในคุณค่าตนเองของพยาบาลจิตเวช โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, อุดมศึกษา.
- มะลิ อุดมภาพ. (2538). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- ✓ มลิวรรณ นิรมลพิศาล. (2539). ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อทัศนคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุปถัมภ์) กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม.

- กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.
- ยุพดี ปิตตะตุ. (2537). ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.
- รัตนา ภัทรธัญญา. (253). ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการพึ่งตนเองด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- รายงานการประชุมพิจารณาชื่อเรื่องเค้าโครงปรินุณยานิพนธ์. (2531). กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2528). หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร.
- วัชร ทรัพย์มี. (2518). "การส่งเสริมความสุขในวัยต่างๆ" แนว. 9 (39) : 67; มิถุนายน - กรกฎาคม.
- วิมนา ธรรมปรีชา. (2535). การคุกคามทางเพศ. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. (2538). ผลของการฝึกอาสนะและสมาธิตามแนวคิดนี้โอฮิวแมนนิสต่อการเพิ่มความเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีในสถานสงเคราะห์ หญิงบ้านเกร็ดตระการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อัดสำเนา.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. (2531). เจดคติ. กรุงเทพฯ : รุ่งวัฒนา.
- ศุณย์พิทักษ์สิทธิเด็ก, มุลนิธิ (2542). แผนการสอนหลักสูตร "ฉันเป็นตัวฉันเอง". กรุงเทพฯ : มูลนิธิพิทักษ์สิทธิเด็ก.
- ศรีทัย สิริพิย์. (2541). การคุกคามทางเพศต่อพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุภาพจิต, กรม. คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข.
- สุใจ ตั้งตรงสวัสดิ์. (2532). การใช้เพื่อนผู้ให้การช่วยเหลือในกลุ่มเพื่อเพิ่มความ รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อัดสำเนา.
- สุภาพรรณ ไกรตจรัส. (2525). สุขภาพจิต : จิตวิทยาในการดำรงชีวิต เล่ม 1. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถิต ภัทร. (2535). ปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล วัยรุ่น. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยประสานมิตร, อัดสำเนา.
- สุนา มุณีโน. (2539). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดทางเพศของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสงขลา. ปรินุณยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพิศ ไชยกิจ. (2536). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดนราธิวาส. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.
- สมศักดิ์ คุณเงิน และคนอื่นๆ. (2535). ประมวลกฎหมายอาญาฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- อัจจิมา จินวาลา. (2535). การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่ม และกรณีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสื่อน้อย กรุงเทพมหานคร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.

- อำนาจ ยาวิลาศ. (2536). ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อทัศนคติต่อโรคเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ จังหวัดเชียงใหม่. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.
- อภรณ์ เต็มยอด. (2537). ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อความเสี่สละของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางม่วง อำเภอบางปะยูณ จังหวัดพัทลุง. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.
- อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์. (2538). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เสี่ยงของวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. (254). รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การใช้สื่อเพื่อปรับเปลี่ยนความคิดเห็นและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น : กรณีศึกษาโรงเรียนพาณิชยการแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ✓ Andreoli, K.G. (1981). *Self concept and Health Belief in Compliant and Non - Compliant Hypertension Patients*. Nursing Research.
- Backhouse, Constance & Cohen, Leah. (1981). *Sexual Harassment on the Job : How to Avoid the Working Woman's Nightmare*. Toronto : The Macmillan.
- ✓ Brundage, D.J. (1994). *Self-Concept Arthritis In T.V. Schaik & T.M. Griswold (Eds.)*
- Bruno, Frand J. (1983). *Adjustment and Personal Growth : Seven Pathway*. 2nd. ed. NewYork : John Willy & Sons.
- Brunside, Irene M. and others. (1979). *Psychology Caring Throughout the Lifespan*. NewYork : McGraw-Hill.
- Busby, Dean M. (1996). *The Impact of violence on the family*. Massachusetts : Allyn & Bacon.
- Cochrane, Jeanette M. (1993). *Self-Respect & Sexual Assault*. PA : HIS & TAB Book Division of McGraw-Hill.
- ✓ Coopersmith, S. (1984). *SEI : Self-Esteem*. 2nd. ed. Califirnia : Consulting Psychologists. Press.
- Cozine, Barbara F. Kozma. (1997). *Sexual Harassment in New Jersey Publics Schools : and Investigation of Studend-to-Studend Sexual Harassment and The Response of New Jersey Middle Schools*. Dissertation Abstracts International. 57 (12) : 4994-A ; June.
- Craig, Grace. (1976). *Human Development*. New Jersey : Prentice-Hill.
- Facts About Sexual Harassment*. (Internet). (1997). USA : The U.S. Equal Employment Opportunity Commission.
- Farley, L. (1978). *Sexual Shakedown*. New York : Woman Books.
- Ford, Loran. (1997). *Game Plan. A Guige for Improving Human Relation and Personal Adjustment*. New Jersey : Prentice-Hill.
- Foulis, Danielle & McCabe, Marita P. (1997. November). "Sexual Harassment : Factors Affecting Attitudes and Perception", *A Journal of Research*. 37 : 773-798.
- Freeman, Jo. W. (1984). *Woman : A Feminist Perspective*, 3rd. ed. Califirnia : Mayfield Publishing.
- Girodano, D.A. & Everly G.S. (1979). *Controlling Stress and Tension : A Holistic Approch*. New Jersey : Prentice Hill.

Hamacheck, Don.E. (1985). "The Self's Development and Implications for Counselors", *Journal of Counseling and Development*. 64 : 137; October.

_____. (1992). *Encounter with the self*. 4th. ed. Fort Worth : Harcourt Bracer Jovanovich College.

Herbert, Carrie M.H. (1989). *Talking of Silence The Sexual Harrassment of School Girls*. Great Britain : Taylor & Francis.

Lee, Michele. (1994). *Life Issues Teenage Sexuality*. New York : Marshall Cavendish Corporation.

Leeming, Frank C. , Dwyer,William & Oliver, Diana P. (1996). *Adolescent Sexuality Reading from The Washington Post Writer Group*. Massachusetts : Allyn & Bacon.

Lindegren, Harry Clay & Harvey, John H. (1981). *An Introduction to Social Psychology*. 3rd. ed. The C.V. Mosby.

✓ Maslow, Abraham M. (1970). *Motivation and Personality*. 2nd. ed. New York : Harper & Row.

Mcbride, Katrina A. (1998). *Dynamics Around Peer to Peer Sexual Harassment : A Narrative Study of Adolescent's Perspectives*. Dissertation Abstracts International. 59 (3) : 1372-B ; September.

McKinnon Catharine A. (1979). *Sexual Harassment of Working Woman : A Case of Sex Discrimination*. New Havens : Yale University press.

Measor, Lynda & Sibes, Pat. (1992). *Gender and Schools*. London : British Library Catalogreing in publicatoin Data.

Murolo, Nancy M. (1997). *Sexual Harassment and Manly Sports : Are They Related?* . Dissertation Abstracts International. 58 (4) : 1210 ; October.

✓ Palladina, Connie. (1994). *Developing Self-Esteem*. California : Crip Publications.

Rathus, Spencer A., Nevid Jeffrey S. & Rathus, Lois F. (1998). *Essentials of Human Sexuality*. MA : Allyn & Bacon.

Renvorze, Jean. (1983). *Incest a Family Pattern*. London : Billing & Sons.

Riley, Kathryn A. (1994). *Quality and Equality Promoting Oppirtunities in school*. London : British Library Catalogreing in Publication Data.

Sasse, C.R. (1978). *Person to Person*. Illinois : Bennett Publishing.

Sexual Harassment : What is it ?. (Internet). (1999). USA : Bennette Law Group.

Sheskin, Rena. (1998). *The Relationship between Men's Careers Preferance and Sexual Harassment Proclivities*. MAI. 36 (1) : 268 ; February.

Shoop, Robert J. & Edwards, Debra L. (1994). *How to Stop Sexual Harassment in our Schools*. Massachusetts : Allyn & Bacon.

✓ Toupey M. Luft. (1998). *Learning about The Self : Adolescent Girls' Precesses of Overcoming Sexual Harassment : A Grounded Theory Study*. MAI. 36 (4) : 880 ; August.

Trotzer, J.P. (1997). *The Counselor and The Group : Intergrating Theory, Training and Practice*. Manterey, California : Brooks Cole.

ภาคผนวก

- ก. แบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ
- ข. โปรแกรมการใช้ชุดแนะแนวพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ
และความภาคภูมิใจในตนเอง
- ค. ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ

แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง

แบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ

1. ขณะที่นักเรียนหญิงคนหนึ่งเดินผ่านกลุ่มนักเรียนชายกลุ่มหนึ่งที่นั่งอยู่บริเวณซุ้มม้านั่งเล่น กลุ่มนักเรียนชายได้ตะโกนแซวเกี่ยวกับรูปร่างของนักเรียนหญิงว่า“รูปร่างน่าเจี๊ยะ” พร้อมทั้งผิวปากให้

1.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนชายกลุ่มดังกล่าวเป็นการคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

1.2 ถ้านักเรียนเป็นนักเรียนหญิงคนดังกล่าวนักเรียนจะรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของกลุ่มนักเรียนชายกลุ่มดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
รู้สึกอับอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					
รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					

1.3 เมื่อนักเรียนอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นนักเรียนจะอย่างไร

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้หยุดการกระทำนั้น					
บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้วสถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					
เก็บเหตุการณ์นี้ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					
ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำเดียวกัน					

2. เด็กชายกร เป็นเด็กที่มีลักษณะกริยาทำทางเรียวร้อย หน้าตาสะอาดคล้ายเด็กผู้หญิง เพื่อนๆนักเรียนในห้องชอบเรียกเด็กชายกรว่า “แต้วแห้ว” แทนชื่อของเด็กชายกร

2.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของเพื่อนๆนักเรียนในห้องที่กระทำต่อเด็กชายกร เป็นการคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

2.2 ถ้านักเรียนเป็นเด็กชายกร นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของเพื่อนๆในห้องเรียน

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
รู้สึกอับอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					
รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					

2.3 ถ้านักเรียนเป็นเด็กชายกร นักเรียนจะทำอย่างไร ถ้าอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้หยุดการกระทำนั้น					
บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้วสถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					
เก็บเหตุการณ์ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					
ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำเดียวกัน					

3. เด็กหญิงแมวเคยมีเรื่องโต้เถียงกับเด็กชายหมูหลายครั้ง ครั้งหลังสุดเด็กชายหมูได้กล่าววาทะกับเด็กหญิงแมวว่า “มึงอยู่คนเดียวเมื่อไหร่ มึงเสร็จกูแน่”

3.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของเด็กชายหมูเป็นการคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

3.2 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงแมว นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของเด็กชายหมู

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
รู้สึกอับอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					
รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					

3.3 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงแหม นักเรียนจะอย่างไร ถ้าอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้หยุดการกระทำนั้น					
บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้วสถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					
เก็บเหตุการณ์นี้ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					
ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำเดียวกัน					

4. ขณะที่เด็กหญิงแดงกำลังนั่งเล่นอยู่ที่ม้านั่งในสนาม เด็กชายเขียวเดินเข้ามาด้านหลังและโน้มหน้าเข้ามาใกล้พร้อมกับจับที่ขาของเด็กหญิงแดง

4.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของเด็กชายเขียวเป็นการคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย -

4.2 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงแดง นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของเด็กชายเขียว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
รู้สึกอับอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					
รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					

4.3 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงแดง นักเรียนจะอย่างไรต่อสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้หยุดการกระทำนั้น					
บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้วสถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					
เก็บเหตุการณ์นี้ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					

ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำเดียวกัน					
--	--	--	--	--	--

5. เด็กชายมอญ ชอบหยอกล้อเด็กหญิงนิตโดยการขบตึงสายเสื้อชั้นในด้านหลังของเด็กหญิงนิตและให้สายเสื้อชั้นในติดกลับอยู่บ่อยๆ เวลาเด็กหญิงนิตเผลอ

5.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของเด็กชายมอญเป็นการคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

5.2 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงนิต นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำในสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
รู้สึกอับอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					
รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					

5.3 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงนิต นักเรียนจะทำอย่างไรต่อสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้หยุดการกระทำนั้น					
บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้วสถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					
เก็บเหตุการณ์นี้ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					
ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำเดียวกัน					

6. ขณะที่เด็กหญิงน้อยกำลังเดินอยู่ เด็กชายโต้งแกล้งเดินเซเข้ามาชนบริเวณหน้าอกของเด็กหญิงน้อย

6.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของเด็กชายโต้งเป็นการคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

6.2 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงน้อย นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำในสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
รู้สึกอับอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					

รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					
--------------------	--	--	--	--	--

6.3 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงน้อย นักเรียนจะอย่างไรต่อสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้หยุดการกระทำนั้น					
บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้ว สถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					
เก็บเหตุการณ์นี้ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					
ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำเดียวกัน					

7. เด็กชายমনุชอบเดินมานั่งคุยกับเด็กหญิงไก่และเพื่อนๆ ทุกครั้งที่นั่งคุยกันเด็กชายมนุพยายามเบียดให้แขนตัวเองชิดติดกับเด็กหญิงไก่

7.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของเด็กชายมนุเป็นการคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

7.2 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงไก่ นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของเด็กชายมนุในสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
รู้สึกอับอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					
รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					

7.3 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงไก่ นักเรียนจะอย่างไร เมื่ออยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้หยุดการกระทำนั้น					
บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้ว สถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					

เก็บเหตุการณ์นี้ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					
ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำเดียวกัน					

8. เด็กชายตะวันเขียนภาพอวัยวะเพศชายไว้บนบริเวณหน้าอกของตนเอง และเมื่อเพื่อนนักเรียนทั้งชายและหญิงเดินผ่านมา เด็กชายตะวันก็จะเปิดภาพบริเวณหน้าอกของตนเองให้เพื่อนนักเรียนดู

8.1 การกระทำของเด็กชายตะวันดังกล่าวเป็นการคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

8.2 นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของเด็กชายตะวันในสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
รู้สึกอับอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					
รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					

8.3 นักเรียนจะทำอย่างไรเมื่ออยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้หยุดการกระทำนั้น					
บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้วสถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					
เก็บเหตุการณ์นี้ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					
ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำเดียวกัน					

9. เด็กหญิงเหมียวมีร่างกายค่อนข้างอวบท้วมเพื่อนนักเรียนชายคนหนึ่งชอบจ้องมองบริเวณหน้าอกของเด็กหญิงเหมียวอยู่เสมอๆ

9.1 นักเรียนคิดว่าเด็กหญิงเหมียวกำลังถูกคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

9.2 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงเหมียว นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
รู้สึกอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					
รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					

9.3 นักเรียนจะอย่างไร ถ้าอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้หยุดการกระทำนั้น					
บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้ว สถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					
เก็บเหตุการณ์ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					
ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำเดียวกัน					

10. ขณะที่เด็กหญิงจ๊อบแจ่ง กำลังอาบน้ำอยู่นั้น นายแดงคนข้างบ้านชอบมาแอบดูเด็กหญิงจ๊อบแจ่งอาบน้ำ

10.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำดังกล่าวข้างต้นเป็นการคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

10.2 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงจ๊อบแจ่ง นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
รู้สึกอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					
รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					

10.3 นักเรียนจะอย่างไรต่อสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้หยุดการกระทำนั้น					

บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้ว สถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					
เก็บเหตุการณ์ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					
ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำ เดียวกัน					

11. เด็กหญิงอู มีความจำเป็นต้องใช้เงินอย่างเร่งด่วน เด็กชายดู่เสนอว่าถ้าอยากได้เงินก็ต้องแลกกับการให้เด็กชายดู่กอดและหอมแก้มเป็นการตอบแทน

11.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำในสถานการณ์ดังกล่าวเป็นการคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

11.2 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงอู นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
รู้สึกอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					
รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					

11.3 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงอู นักเรียนจะทำอย่างไรต่อสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็น ด้วย	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้ หยุดการกระทำนั้น					
บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้ว สถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					
เก็บเหตุการณ์ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					
ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำ เดียวกัน					

12. ทุกวันหลังเลิกเรียนเด็กหญิงนกต้องไปรับจ้างทำงานบ้านให้กับครอบครัวของนายแดง เพื่อหารายได้พิเศษช่วยเหลือทางบ้าน นายแดงพูดกับเด็กหญิงนกว่าถ้าอยากได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ ถ้าเด็กหญิงนกต้องยอมไปเที่ยวต่างจังหวัดกับนายแดงเพียงสองคน แต่เด็กหญิงนกจะต้องไม่บอกใครให้รู้เรื่องนี้

12.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำในสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นเป็นการคุกคามทางเพศ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

12.2 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงนก นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
รู้สึกอับอาย					
รู้สึกหวาดกลัว					
รู้สึกไม่พอใจ					
รู้สึกเฉยๆ ไม่สนใจ					

12.3 ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงนก นักเรียนจะทำอย่างไรต่อสถานการณ์ดังกล่าว

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
หลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้น					
เผชิญหน้ากับสถานการณ์และบอกให้หยุดการกระทำนั้น					
บอกบุคคลอื่นให้ช่วยเหลือ (ผู้ปกครอง ครูหรือเพื่อน)					
เพิกเฉยกับสถานการณ์นั้นแล้วสถานการณ์ก็จะคลี่คลายไปเอง					
เก็บเหตุการณ์นี้ไว้คนเดียวไม่บอกใคร					
ตอบโต้การกระทำนั้นด้วยการกระทำเดียวกัน					

แบบสอบถามเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเอง

	เป็นความ จริงมากที่สุด	เป็น ความ จริงมาก	เป็น ความ จริง	เป็น ความ จริงน้อย	เป็นความ จริงน้อยที่ สุด
1.ฉันคิดว่าตัวเองมีความสามารถ					
2.ฉันเป็นคนมีความสามารถทางการเรียน					
3.ฉันมีความสุข เมื่อประสบความสำเร็จทางการเรียน					
4.ฉันทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด					
5.ฉันมักทำงานอย่างตั้งใจและเอาจริงเอาจัง					
6.ฉันทำหน้าที่ของนักเรียนได้อย่างสมบูรณ์					
7.ฉันมักประสบความสำเร็จและสมหวัง					
8.ฉันรู้สึกพอใจในรูปร่างลักษณะของตนเอง					
9.ฉันพอใจในความสามารถของตนเอง					
10.ฉันเป็นคนที่พูดความจริง					
11.ฉันเป็นคนที่มีความสุข					
12.ฉันเป็นคนร่าเริงแจ่มใส					
13.ฉันสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง					
14.ฉันสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในเรื่องของการเรียน					
15.ฉันสามารถช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านได้					
16.ฉันสามารถแก้ปัญหาบางอย่างได้ด้วยตนเอง					
17.ฉันคิดว่าตัวเองเป็นคนไม่ค่อยดี					
18.ฉันเคยรู้สึกเสียใจในการกระทำบางอย่างของตน เองอยู่บ่อยๆ					
19.ฉันรู้สึกว่าคนอื่นๆดีกว่าฉัน					
20.ฉันรู้สึกว่าไม่มีใครเอาใจใส่และสนใจฉันเลย					
21.ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่ไร้ค่า					
22.ฉันอยากหนีออกจากบ้าน					
23.ฉันมักจะเป็นคนเด่นในกลุ่ม					
24.ฉันภูมิใจในงานที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน					
25.ฉันมีความภูมิใจในงานที่ทำที่โรงเรียน					
26.ฉันเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วน ตน					
27.ฉันมักได้รับเลือกจากเพื่อนๆ ให้เข้ากลุ่มทำงาน					
28.ฉันมีความสุขมากเมื่อได้ร่วมทำกิจกรรมกับพ่อแม่พี่ น้อง					
29.พ่อแม่เข้าใจในตัวฉันดี					
30.พ่อแม่เป็นที่ปรึกษาของฉันได้					

	เป็นความ จริงมากที่สุด	เป็น ความ จริงมาก	เป็น ความ จริง	เป็น ความ จริงน้อย	เป็นความ จริงน้อยที่ สุด
31.ญาติพี่น้องให้อภัยกับฉันทุกครั้งที่ทำผิด					
32.ฉันเป็นที่รู้จักของครู-อาจารย์และเพื่อน					
33.เพื่อนไม่ค่อยสนใจฉัน					
34.เพื่อนไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของฉัน					
35.ฉันรู้สึกเหงาและไม่ค่อยมีเพื่อน					
36.พ่อแม่และฉันมักมีเรื่องพูดคุยและสนุกสนานร่วมกัน					
37.พ่อแม่รักและเอาใจใส่ฉันอย่างดี					
38.พี่น้องยินดีรับฟังความคิดเห็นของฉัน					
39.ครู-อาจารย์ ในโรงเรียนรักและสนใจฉัน					
40.ฉันได้รับคำชมเชยจากครูเสมอ					

ภาคผนวก ข

โปรแกรมการใช้ชุดแนะแนวในการพัฒนา
เจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเอง

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และวิธีการของการใช้ชุดแนะแนว 2. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนในกลุ่ม 3. เพื่อให้นักเรียนกล้าเปิดเผยตนเองมากขึ้น 4. เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น	1. ครูกล่าวต้อนรับนักเรียนและแนะนำตัวเอง 2. ให้นักเรียนทุกคนแนะนำตัวเอง 3. ครูอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และประโยชน์ในการเข้าร่วมกลุ่ม รวมทั้งระเบียบวิธีการเข้ากลุ่มการใช้ชุดแนะแนว 4. ครูสร้างความคุ้นเคยระหว่างนักเรียนในกลุ่ม และให้นักเรียนในกลุ่มเข้าใจกันมากขึ้น โดยเริ่มกิจกรรม "ใบหน้าปริศนา" ดังนี้ 4.1 ครูแจกกระดาษ ดินสอ ยางลบ ให้กับนักเรียนทุกคน 4.2 ให้นักเรียนวาดรูปหน้าตนเองพร้อมทั้งเน้นจุดเด่นบนใบหน้าที่จะทำให้เพื่อนจำได้ 4.3 ครูรวบรวมกระดาษที่วาดเรียบร้อยแล้วแจกสลับคนกัน โดยไม่ให้ตรงกับเจ้าของภาพ 4.4 ให้นักเรียนที่ได้รับภาพหาเจ้าของภาพโดยที่เจ้าของภาพไม่ต้องแสดงตัวให้รู้ว่าเป็นรูปของตนเอง เพื่อให้นักเรียนหาเจ้าของภาพอย่างพิจารณาเองจนพบ 4.5 ให้นักเรียนพูดคุยกับคู่ของตนถึงวิธีการค้นหาเจ้าของภาพให้อาสาสมัคร 2-3 คน ออกมาพูดคุยเกี่ยวกับวิธีการค้นหาเจ้าของภาพ 5. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆละ 5 คน ช่วยกันพูดคุยถึงประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม 6. ให้ตัวแทนออกมารายงานผลการพูดคุย 7. ครูสรุปกิจกรรมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม นัดหมาย วันเวลา

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
2	การรู้จักและเข้าใจตนเอง	1. เพื่อให้เห็นความแตกต่างของบุคคลแต่ละบุคคล ว่าบุคคลประกอบด้วยลักษณะภายนอกและลักษณะภายใน 2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในตนเอง และมองเห็นตัวตนของตัวเอง 3. เพื่อให้นักเรียนกล้าที่จะเปิดเผยตนเองในแง่มุมต่าง ๆ 4. เพื่อให้เข้าใจภาพพจน์ของตนเอง ทราบข้อดีและข้อด้อยของตน และยอมรับลักษณะของตนตามความเป็นจริง	ในครั้งต่อไป ครูใช้เทคนิคเกม มีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นการมีส่วนร่วม ครูสาธิตการปรบมือ 2 จังหวะ ให้นักเรียนดูและแนะนำกติกาการเล่นโดย 1.1 ให้นักเรียนคนแรกทบมือ 2 จังหวะ แล้วบอกชื่อตนเอง พร้อมทั้งคุณสมบัติหรือลักษณะของตนเอง ตามบัตรคำที่ครูเลือกตามความเหมาะสมประมาณ 3-4 บัตรคำ 1.2 เมื่อพูดจบให้ทบมือ 2 จังหวะ แล้วชี้นิ้วหัวแม่มือไปทางนักเรียนคนถัดไปเพื่อให้พูดถึงชื่อตนเอง พร้อมทั้งมีคุณสมบัติหรือลักษณะตามบัตรคำแล้วทำต่อๆไปจนครบทุกคน หลังจากนั้นผู้นำกลุ่มเปลี่ยนบัตรคำ พร้อมทั้งชี้ให้สมาชิกดูว่าจะพูดอะไรต่อไป ทำจนครบบัตรคำที่เลือกไว้จึงหยุด 2. ขั้นวิเคราะห์ 2.1 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ร่วมกันอภิปรายบุคลิกลักษณะของตน โดยให้นักเรียนอธิบายตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 2.1.1 ลักษณะภายนอก หมายถึง รูปร่าง หน้าตา กริยาท่าทาง 2.1.2 ลักษณะภายใน หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ความต้องการ (เป็นสิ่งที่บ่งบอกนิสัย) 2.1.3 ในการอภิปรายให้

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
3	การเห็นคุณค่าในตนเอง	เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถนำคุณค่าของตนเองมาเสนอต่อผู้อื่นในโอกาสที่เหมาะสม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง	คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น จุดเด่น จุดด้อย 2.1.4 ให้นักเรียนเขียนถึงนิสัยที่ตนเองต้องการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงลงในกระดาษ 2.1.5 ให้ตัวแทนกลุ่มรายงานผลการพูดคุยกันในกลุ่ม 3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ 3.1 ครูกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และครูสรุปเพิ่มเติม 3.2 ครูกล่าวปิดกิจกรรม ครูใช้เทคนิคบทบาทสมมติ โดยมีวิธีดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ ครูสนทนาเกี่ยวกับการที่บุคคลเราทุกคนต้องมีความดี ความเด่น สิ่งที่น่าสนใจอยู่ในตนเอง แต่ผู้อื่นอาจจะไม่ได้รับรู้ เราจะมีวิธีทำอย่างไรถึงจะทำให้ผู้อื่นรู้ถึงสิ่งที่ดีในตัวเราได้อย่างเหมาะสม 2. ขั้นแสดง 2.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม เพื่อแสดงบทบาทสมมติ 2.2 ขอบทสมมติในกลุ่ม เพื่อแสดงบทบาทสมมติ 2 คน ครูกำหนดบทบาทให้นักเรียน โดยให้คนหนึ่งเป็นนายจ้างและอีกคนหนึ่งเป็นผู้มาสมัครงาน ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้เป็นผู้สังเกตการณ์ 2.3 ครูแจกบัตรคำที่กำหนดอาชีพของผู้มาสมัครงานให้ในแต่ละกลุ่ม 2.4 เริ่มแสดงบทบาทสมมติ โดยผู้สมัครงานต้องพยายามบอกคุณสมบัติของตนเอง เพื่อสนับสนุน

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4	ลักษณะของการคุกคามทางเพศและวิธีการตอบสนองต่อการคุกคาม	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายและลักษณะของการคุกคามทางเพศทั้งแบบที่มีการสัมผัสและแบบที่ไม่มีการสัมผัส 2. สร้างความเข้าใจในวิธีการป้องกันตัวเองจากผลกระทบในรูปแบบต่าง ๆ 3. ฝึกทักษะการป้องกันตัวขั้นพื้นฐานด้วยการปฏิบัติในรูปแบบต่าง ๆ	ตนเองในการสมัครงาน 2.5 ให้นักเรียนในกลุ่มสังเกตและร่วมกันแสดงความคิดเห็น 3. ชั้นอภิปราย 3.1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาบอกถึงเหตุผลที่นายจ้างรับผู้สมัครงาน และความรู้สึกของผู้สมัครงานที่ได้รับเลือกเข้าทำงาน 3.2 ครูช่วยซักถามเพื่อให้ นักเรียนได้พิจารณาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง 4. ชั้นสรุป ครูกระตุ้นให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงและครูสรุปเพิ่มครูใช้เทคนิคกรณีตัวอย่าง โดยมีวิธีดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ ครูอ่านข่าวในหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศอย่างย่อๆ ให้ฟังและสนทนากับนักเรียนว่าเราจะทราบได้อย่างไรว่าถูกคุกคามทางเพศและจะป้องกันตนเองอย่างไร 2. ขั้นตอนการ 2.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม และแจกเอกสารกรณีตัวอย่าง “เด็กหญิงป้องกันรถเมล์” และให้นักเรียนร่วมกันปรึกษา และช่วยกันตอบคำถามท้ายเรื่อง 2.2 ครูเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละกลุ่ม แล้วตรวจดูคำตอบ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามที่นักเรียนตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงของการอภิปราย ครูซักถามเพื่อกระตุ้น

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
5	ลักษณะของการคุกคามทางเพศ	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในคุณค่าของตัวเองในฐานะปัจเจกบุคคลมากขึ้น 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายและความสำคัญของอวัยวะต่างๆ รวมทั้งอวัยวะที่เป็น “ พื้นที่ส่วนตัว ” 3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของ “ ความปลอดภัยส่วนตัว ”	ให้นักเรียนได้ความติดเกี่ยวกับลักษณะของการคุกคามทางเพศและวิธีการตอบสนองต่อการคุกคามทางเพศ 2.3 ครูแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง เพื่อนรุ่นพี่สอนเป่าขลุ่ย และเรื่องชายแปลกหน้าโชว์อวัยวะปกปิด และดำเนินการตามข้อ 1-2 3. ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปและครูสรุปเพิ่มเติม ครูใช้เทคนิคเกม มีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นการมีส่วนร่วม 1.1 ครูเริ่มเกม “ พื้นที่ของฉัน ” โดยขออาสาสมัคร 2 คน มาหน้าห้องเรียน แล้วครูสาธิตและอธิบายโดยเอามือท้าวสะเอวทั้ง 2 ข้าง ให้นักเรียนสังเกตว่าเวลาเราบิดตัวไป-มา จะมีพื้นที่รอบๆ ตัวเราที่เกิดจากการท้าวสะเอว (ครูหมุนตัวไปมาพร้อมกับท้าวสะเอว) เราจะเรียกพื้นที่รอบๆ ตัวเรานี้ว่า “ พื้นที่ส่วนตัว ” พื้นที่ส่วนตัวของครูมีอยู่เท่านี้ พื้นที่ส่วนตัวของ (เรียกชื่อนักเรียน อาสาสมัคร 2 คน) ... มีอยู่เท่าไร ขอให้ทั้งสองคนลองเดินไป-มาโดยรักษาพื้นที่ส่วนตัวของเราไว้ อย่าให้คนอื่นเข้ามาล้ำได้ และเราก็ไม่เข้าไปโดนพื้นที่ส่วนตัวของใคร 1.2 ให้นักเรียนทุกคนลองยืนตรงไหนก็ได้ โดยมีพื้นที่ส่วนตัวของตนเอง ลองเดินไปเดินมา ไม่ชนกัน ไม่ล่วงล้ำเข้าไปในพื้นที่ส่วนตัวของผู้อื่น และให้นัก

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
6	สภาพแวดล้อมที่มีอันตราย	เพื่อให้นักเรียน 1. เข้าใจถึงความหมายของสถานการณ์เสี่ยงทั้งในที่ที่มีคนมาก และในที่ที่ปลอดภัย 2. ฝึกสังเกตเจตนาของผู้คนที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับเรา 3. เข้าใจการใช้ทักษะในการหลบเลี่ยงและปฏิเสธ	เรียนเดินสวนกันไป-มาเร็วขึ้น เร็วขึ้นเรื่อยๆ 1.3 ครูกำหนดให้พื้นที่เดินในห้องเหลือแคบลง เดินต่อไปโดยรักษาพื้นที่ส่วนตัวไว้ให้ได้ 1.4 ครูกำหนดพื้นที่เดินให้แคบลงเรื่อยๆ และคอยดูไม่ให้นักเรียนชนกัน ใครชนกันให้ออกมานอกวงจนจบเกม 2. ขั้นวิเคราะห์ 2.1 แบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม แล้วให้ช่วยกันอภิปรายตอบคำถาม 2.2 ทดสอบความเข้าใจ โดยเล่าเรื่องเด็กหญิงแหวน และถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง 3. ขั้นสรุป ให้นักเรียนช่วยกันสรุปและครูสรุปเพิ่มเติม ครูใช้เทคนิคแม่แบบ โดยมีวิธีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ ครูกล่าวนำถึงข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการคุกคามทางเพศ เสนอให้เห็นประเด็นในเรื่องของความไม่ปลอดภัยในสถานที่สาธารณะ เช่น บนรถเมล์ ในห้างสรรพสินค้า เป็นต้น และเราจะมีวิธีป้องกันตัวเองได้อย่างไร 2. ขั้นเสนอแม่แบบ 2.1 ครูเสนอแม่แบบวิถีทัศน์เรื่องสถานการณ์เสี่ยงในที่ที่มีคนมากและสถานการณ์เสี่ยงในที่ปลอดภัย 2.2 หลังชมวิถีทัศน์แล้ว ครู

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
7	การฝึกทักษะการป้องกันตนเองขั้นพื้นฐานด้วยการปฏิสนธิในรูปแบบ	เพื่อให้ นักเรียน 1. ฝึกใช้สติในการพิจารณาเหตุการณ์เฉพาะหน้า และรู้จักตั้งคำถามเพื่อความปลอดภัยส่วนตัว และป้องกันตนเองขั้นพื้นฐาน 2. เข้าใจเหตุการใช้คำถาม 3 ข้อ ที่ควรถามตัวเองก่อนที่จะตัดสินใจว่าจะทำตามที่คุณอื่นขอให้ทำหรือไม่	แจกกระดาษคำตอบให้ตอบคำถามที่กำหนดในแต่ละเรื่อง 2.3 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในกลุ่มใหญ่ โดยครูซักถามกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับสถานการณ์เสี่ยงและเจตนาของการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ 3. ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากเทคนิคแม่แบบ และครูสรุปเพิ่มเติม ครูใช้เทคนิคแม่แบบ มีวิธีดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ ครูสนทนาเกี่ยวกับการที่นักเรียนพบคนแปลกหน้า มาขอความช่วยเหลือนั้น นักเรียนให้ความช่วยเหลือหรือไม่ และใช้สิ่งใดพิจารณาว่าถ้าให้ความช่วยเหลือแล้วจะไม่เป็นอันตรายต่อตนเอง 2. ขั้นเสนอแม่แบบ 2.1 ครูเสนอวิธีที่ดีที่สุดในเรื่องชายถามทาง 1 และ 2 และให้นักเรียนตั้งใจดูและคิดตามไปด้วย 2.2 เมื่อนักเรียนดูวิธีที่ดีที่สุดในใจแล้ว ครูแจกกระดาษให้ตอบคำถามที่กำหนดไว้ในเรื่อง 2.3 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย โดยครูช่วยซักถามเพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ก่อให้เกิดการเสี่ยงต่อความปลอดภัย 3. ขั้นสรุป ครูสรุปและเสนอแนะ เกี่ยวกับคำถาม 3 ข้อ 3.1 เรารู้สึกดีหรือไม่ดี

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
8	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนสรุปทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการใช้ชุดแนะแนว 2. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกของตนเองให้คนอื่นได้รับทราบ 3. ส่งเสริมอย่างเหมาะสมให้มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน	3.2 ถ้าเราทำตามที่คนแปลกหน้าขอ ผู้ใหญ่ที่เราไวใจ (ผู้ปกครอง) จะรู้หรือไม่ว่าเราไปไหน 3.3 ถ้าเกิดเหตุร้ายขึ้น จะมีใครสามารถช่วยเหลือเราได้หรือไม่ 1. ครูให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. ครูทบทวนและให้นักเรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันการคุกคามทางเพศ 3. ให้นักเรียนกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้ากลุ่มการใช้ชุดแนะแนวเพื่อป้องกันการคุกคามทางเพศ และครูสรุปเพิ่มเติม 4. ครูแจกกระดาษให้นักเรียนทุกคนเขียนถึงสิ่งที่ประทับใจต่อเพื่อนสมาชิกที่ต้องการขอบคุณอาจเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือเรื่องอะไรก็ได้ที่เพื่อนทำให้เรารู้สึกประทับใจและอยากแสดงความขอบคุณ 5. ครูให้นักเรียนทุกคนออกมาอ่านในสิ่งที่ตนเองเขียน แล้วถามความรู้สึกของผู้ที่ถูกขอบคุณ ดังนี้ 5.1 ฟังแล้วรู้สึกอย่างไร 5.2 จำเรื่องนี้ได้หรือไม่ 5.3 เมื่อรู้ว่าเรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเพื่อนแล้วรู้สึกอย่างไร 6. ครูสรุปเพิ่มเติมในกิจกรรม และกล่าวขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทดลอง และกล่าวปิดโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนว

โปรแกรมชุดที่ 1

ชื่อเรื่อง	ปฐมนิเทศ
กิจกรรม	"ใบหน้าปริศนา"
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และวิธีการของการใช้ชุดแนะแนว 2. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนในกลุ่ม 3. เพื่อให้นักเรียนกล้าเปิดเผยตนเองมากขึ้น 4. เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น
ระยะเวลา	50 นาที
อุปกรณ์	1. กระดาษ A4 2. ดินสอ/ยางลบ
วิธีการดำเนินการ	1. ครูกล่าวต้อนรับนักเรียนและแนะนำตัวเอง 2. ให้นักเรียนทุกคนแนะนำตัวเอง 3. ครูอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และประโยชน์ในการเข้าร่วมกลุ่ม รวมทั้งระเบียบวิธีการเข้ากลุ่มการใช้ชุดแนะแนว 4. ครูสร้างความคุ้นเคยระหว่างนักเรียนในกลุ่ม และให้นักเรียนในกลุ่มเข้าใจกันมากขึ้น โดยเริ่มกิจกรรม "ใบหน้าปริศนา" ดังนี้ 4.1 ครูแจกกระดาษ ดินสอ ยางลบ ให้กับนักเรียนทุกคน 4.2 ให้นักเรียนวาดรูปหน้าตนเองพร้อมทั้งเน้นจุดเด่นบนใบหน้าที่จะทำให้เพื่อนจำได้ 4.3 ครูรวบรวมกระดาษที่วาดเรียบร้อยแล้วแจกสลับคนกัน โดยไม่ให้ตรงกับเจ้าของภาพ 4.4 ให้นักเรียนที่ได้รับภาพหาเจ้าของภาพโดยที่เจ้าของภาพไม่ต้องแสดงตัวให้รู้ว่าเป็นรูปของตนเอง เพื่อให้นักเรียนหาเจ้าของภาพอย่างพิจารณาเองจนพบ 4.5 ให้นักเรียนพูดคุยกับคู่ของตนถึงวิธีการค้นหาเจ้าของภาพ
ให้อาสาสมัคร 2-3 คน ออกมาพูดคุยเกี่ยวกับวิธีการค้นหาเจ้าของภาพ	5. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆละ 5 คน ช่วยกันพูดคุยถึงประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม 6. ให้ตัวแทนออกมารายงานผลการพูดคุย 7. ครูสรุปกิจกรรมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม นัดหมาย วันเวลา ในครั้งต่อไป
การประเมินผล	1. สังเกตความสนใจของนักเรียน ขณะเข้าร่วมกิจกรรม 2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น

โปรแกรมชุดที่ 2

ชื่อเรื่อง การรู้จักและเข้าใจตนเอง

กิจกรรม เกม “ ฉันเป็นฉันเอง ”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เห็นความแตกต่างของบุคคลแต่ละบุคคล ว่าบุคคลประกอบด้วยลักษณะภายนอกและลักษณะภายใน

2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในตนเอง และมองเห็นตัวตนของตัวเอง

3. เพื่อให้นักเรียนกล้าที่จะเปิดเผยตนเองในแง่มุมต่าง ๆ

4. เพื่อให้เข้าใจภาพพจน์ของตนเอง ทราบข้อดีและข้อด้อยของตน และยอมรับ

ลักษณะของตนตามความเป็นจริง

ระยะเวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. บัตรคำ

2. กระดาษ A4

3. ปากกาหรือดินสอ

วิธีดำเนินการ ครูใช้เทคนิคเกม มีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

ครูสาธิตการปรบมือ 2 จังหวะ ให้นักเรียนดูและแนะนำกติกาการเล่น โดย

1.1 ให้นักเรียนคนแรกทบมือ 2 จังหวะ แล้วบอกชื่อตนเองพร้อมทั้งคุณสมบัติหรือลักษณะของตนเอง ตามบัตรคำที่ครูเลือกตามความเหมาะสมประมาณ 3-4 บัตรคำ

1.2 เมื่อพูดจบให้ทบมือ 2 จังหวะ แล้วชี้นิ้วหัวแม่มือไปทางนักเรียนคนถัดไป เพื่อให้พูดถึงชื่อตนเอง พร้อมทั้งคุณสมบัติหรือลักษณะตามบัตรคำ แล้วทำต่อๆไปจนครบทุกคน หลังจากนั้นผู้นำกลุ่มเปลี่ยนบัตรคำพร้อมทั้งชี้ให้สมาชิกดูว่าจะพูดอะไรต่อไป ทำจนครบบัตรคำที่เลือกไว้จึงหยุด

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ร่วมกันอภิปรายบุคลิกลักษณะของตน โดยให้นักเรียนอธิบายตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 ลักษณะภายนอก หมายถึง รูปร่าง หน้าตา กริยา ท่าทาง

2.1.2 ลักษณะภายใน หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ความต้องการ (เป็นสิ่งที่บ่งบอกนิสัย)

2.1.3 ในการอภิปรายให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น จุดเด่น จุดด้อย

2.1.4 ให้นักเรียนเขียนถึงนิสัยที่ตนเองต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลงในกระดาษ

2.1.5 ให้ตัวแทนกลุ่มรายงานผลการพูดคุยกันในกลุ่ม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

เพิ่มเติม

3.1 ครูกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและครูสรุป

3.2 ครูกล่าวปิดกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตการมีส่วนร่วมขณะดำเนินกิจกรรม
2. สังเกตการเปิดเผยตนเองของนักเรียน
3. สังเกตการอภิปรายกลุ่มและการแสดงความคิดเห็น

ตัวอย่างบัตรคำ

รูปร่างภายนอกที่ภูมิใจ	กีฬาที่ชอบเล่น
นิสัยที่ไม่ดี	นิสัยที่ดี
อาหารที่ชอบรับประทาน	อนาคตที่อยากเป็น

โปรแกรมชุดที่ 3

ชื่อเรื่อง	การเห็นคุณค่าในตนเอง
ชื่อกิจกรรม	การโฆษณาตนเอง
วัตถุประสงค์	เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถนำคุณค่าของตนเองมาเสนอต่อผู้อื่น
ในโอกาสที่เหมาะสม	ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
ระยะเวลา	50 นาที
อุปกรณ์	1. บัตรคำเกี่ยวกับอาชีพ 2. กระดาษ A4 3. ปากกาหรือดินสอ
วิธีดำเนินการ	ครูใช้เทคนิคบทบาทสมมติ โดยมีวิธีดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ ครูสนทนาเกี่ยวกับการที่บุคคลเราทุกคนต้องมีความดี ความเด่น สิ่งที่น่าสนใจอยู่ในตนเอง แต่ผู้อื่นอาจจะไม่ได้รับรู้ เราจะมีวิธีทำอย่างไรถึงจะทำให้ผู้อื่นรู้ถึงสิ่งที่ดีในตัวเราได้เหมาะสม 2. ขั้นแสดง 2.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม เพื่อแสดงบทบาทสมมติ 2.2 ขอลาสาสมัครในกลุ่มเพื่อแสดงบทบาทสมมติ 2 คน ครูกำหนดบทบาทให้นักเรียน โดยให้คนหนึ่งเป็นนายจ้างและอีกคนหนึ่งเป็นผู้มาสมัครงาน ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้เป็นผู้สังเกตการณ์ 2.3 ครูแจกบัตรคำที่กำหนดอาชีพของผู้มาสมัครงานให้ในแต่ละกลุ่ม 2.4 เริ่มแสดงบทบาทสมมติ โดยผู้สมัครงานต้องพยายามบอกคุณสมบัติของตนเอง เพื่อสนับสนุนตนเองในการสมัครงาน 2.5 ให้นักเรียนในกลุ่มสังเกตและร่วมกันแสดงความคิดเห็น 3. ขั้นอภิปราย 3.1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาบอกถึงเหตุผลที่นายจ้างรับผู้สมัครงาน และความรู้สึกของผู้สมัครงานที่ได้รับเลือกเข้าทำงาน 3.2 ครูช่วยซักถามเพื่อให้นักเรียนได้คิดพิจารณาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง 4. ขั้นสรุป ครูกระตุ้นให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงและครูสรุปเพิ่ม
การประเมินผล	1. สังเกตจากการร่วมมือในการแสดงบทบาทสมมติ 2. สังเกตจากการอภิปราย ซักถามและสรุปของนักเรียน

โปรแกรมชุดที่ 4

ชื่อเรื่อง กิจกรรม	ลักษณะของการคุกคามทางเพศและวิธีการตอบสนองต่อการคุกคามทางเพศ
วัตถุประสงค์	1. เด็กหญิงป้องบนรถเมล์ 2. เพื่อนรุ่นพี่สอนเป่าขลุ่ย 3. ชายแปลกหน้าแสดงอวัยวะปกปิด
วัตถุประสงค์ ที่มีการสัมผัสและแบบที่ไม่มีการสัมผัส	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายและลักษณะของการคุกคามทางเพศ ทั้งแบบที่มีการสัมผัสและแบบที่ไม่มีการสัมผัส 2. สร้างความเข้าใจในวิธีการป้องกันตัวเองด้วยการปฏิเสธในรูปแบบต่าง ๆ 3. ฝึกทักษะการป้องกันตัวขั้นพื้นฐานด้วยการปฏิเสธในรูปแบบต่าง ๆ
ระยะเวลา	50 นาที
อุปกรณ์	1. เอกสารกรณีตัวอย่าง 2. กระดาษ A4 3. ปากกา / ดินสอ
วิธีดำเนินการ	ครูใช้เทคนิคกรณีตัวอย่าง โดยมีวิธีดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ ครูอ่านข่าวในหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศอย่างย่อ ๆ ให้ฟังและสนทนากับนักเรียนว่าเราจะทราบได้อย่างไรว่าถูกคุกคามทางเพศและจะป้องกันตนเองได้อย่างไร 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม และแจกเอกสารกรณีตัวอย่าง “เด็กหญิงป้องบนรถเมล์” และให้นักเรียนร่วมกันปรึกษา และช่วยกันตอบคำถามท้ายเรื่อง 2.2 ครูเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละกลุ่ม แล้วตรวจดูคำตอบ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามที่นักเรียนตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงของการอภิปราย ครูซักถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ความคิดเกี่ยวกับลักษณะของการคุกคามทางเพศและวิธีการตอบสนองต่อการคุกคามทางเพศ 2.3 ครูแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง ครูสอนเป่าขลุ่ย และเรื่องชายแปลกหน้าโชว์อวัยวะปกปิด และดำเนินการตาม ข้อ 1-2 3. ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปและครูสรุปเพิ่มเติม
การประเมินผล	1. สังเกตจากความสนใจของนักเรียน 2. สังเกตจากการอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

กรณีตัวอย่างเรื่อง ดญ.ป๋องบนรถเมล์

ดญ.ป๋อง อายุ 13 ปี อยู่ชั้น ม.2 เดินทางกลับบ้านด้วยรถเมล์ ดญ.ป๋องขึ้นนั่งบนรถเมล์เอาหนังสือออกมาอ่าน ชายแปลกหน้าเข้ามานั่งข้างๆ ลักครุ่นชายแปลกหน้าเริ่มนั่งเบียด ดญ.ป๋อง ดญ.ป๋องขยับหนี ชายแปลกหน้าก็ยังเบียดมากขึ้น ดญ.ป๋องได้นำเอากระเป๋าไปกั้นไว้ ชายแปลกหน้าค่อยๆ เอามือมาโอบไหล่ ดญ.ป๋อง ดญ.ป๋องลุกขึ้น และบอกว่า “ไม่” ชายคนนั้นหน้าเสีย รีบกู้ลุกจอลงจากรถไป

คำถาม

1. จากเรื่องที่ได้อ่าน นักเรียนเริ่มรู้สึกไม่ดีตรงไหน
2. ผู้ชายคนนั้นเขาทำอะไรในตอนแรก แล้วดญ.ป๋องทำอะไร แล้วเกิดอะไรขึ้น ชายแปลกหน้าหยุดหรือไม่ เขาทำอะไร ดญ.ป๋องอีก แล้วดญ.ป๋องรู้สึกอย่างไร
3. เพื่อความปลอดภัยส่วนตัวของดญ.ป๋อง ดญ.ป๋องทำอะไร
4. ทำไมชายแปลกหน้าคนนั้นจึงรีบลงจากรถเมล์ไป
5. มีวิธีการใดที่จะป้องกันตนเองได้นอกจากวิธีที่ ดญ.ป๋องกระทำในสถานการณ์นี้

กรณีตัวอย่างเรื่อง เพื่อนรุ่นพี่สอนเป่าขลุ่ย

ในห้องดนตรี เพื่อนรุ่นพี่กำลังสอนดนตรีให้กับดญ.ป๋องและดญ.หนึ่ง เป่าขลุ่ยไล่เสียงโด เร มี ฟา ซอล

รุ่นพี่ : ดีมาก เอาละ พอแค่นี้

ป๋อง : ฉันไปก่อนนะ โชคดีจ๊ะ หนึ่ง

(ดญ.ป๋อง กล่าวสวัสดิ์รุ่นพี่แล้วจึงเดินออกไป เหลือแต่ดญ.หนึ่งเท่านั้น)

รุ่นพี่ : ไหนไล่เสียงขลุ่ยดูซิ

(ดญ.หนึ่งไล่โน้ตไปบนขลุ่ย)

รุ่นพี่ : หนึ่งยังปีตรุขลุ่ยไม่สนิทนะ นี่ เอานี้ปีตรุแบบนี้....

ดญ.หนึ่งพยายามทำตามที่รุ่นพี่บอกพร้อมกับพยายามหลีกเลี่ยงการถูกสัมผัส รุ่นพี่เริ่มมีท่าทางเจ้าชู้ จับนิ้วหนึ่งมากเกินไปจนความจำเป็น หนึ่งเริ่มรู้สึกอึดอัดเล็กน้อย แต่ก็พยายามทำให้ถูกต้อง รุ่นพี่เดินอ้อมมาข้างหลังเอามือมาโอบมาช่วยปีตรุขลุ่ย และทำท่ากอดดญ.หนึ่ง ดญ.หนึ่ง ร้องบอกว่า “ไม่” เสียงดัง และวิ่งหนีออกไป

คำถาม

1. ในตอนแรกที่รุ่นพี่เข้ามาจับนิ้วของดญ.หนึ่ง ดญ.หนึ่งยังไม่รู้สึกอึดอัดอะไรแต่พอรุ่นพี่จับนานขึ้น ดญ.หนึ่งทำอะไรเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงในขั้นแรก
2. เมื่อรุ่นพี่เริ่มทำให้ดญ.หนึ่งอึดอัดมากขึ้น ดญ.หนึ่งทำอะไร
3. ดญ.หนึ่ง ร้องบอกว่า “ไม่” ด้วยน้ำเสียงอย่างไร
4. มีวิธีอื่นอีกหรือไม่ที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์นี้

กรณีตัวอย่างเรื่อง ชายแปลกหน้าแสดงอวัยวะปกปิด

ชายแปลกหน้าผู้หนึ่งสวมเสื้อโค้ทตัวใหญ่ ยืนลับๆ ล่อๆ อยู่ริมถนน ดญ.ด็กเล่นวอลเลย์บอลอยู่เพียงคนเดียว และเมื่อเข้าไปใกล้ผู้ชายแปลกหน้าคนนั้น เขาก็เปิดเสื้อโค้ทแสดงอวัยวะปกปิดของตัวเอง ดญ.ด็ก ตะโกนเสียงดังว่า “ไม่” แล้ววิ่งหนีไป ผู้ชายแปลกหน้าตกใจ รีบหลบหนีไป

คำถาม

1. เกิดอะไรขึ้นกับ ดญ.ด็ก
2. สิ่งที่คุณชายคนนี้ทำให้เราเรียกว่าอย่างไร
3. ดญ.ด็ก รู้สึกอย่างไรต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
4. ดญ.ด็ก ใช้ทักษะอะไรในการป้องกันตนเอง
5. นักเรียนจะตอบสนองต่อเหตุการณ์นี้อย่างไร นอกเหนือจากที่ดญ.ด็ก กระทำ

โปรแกรมชุดที่ 5

ชื่อเรื่อง	ลักษณะของการคุกคามทางเพศ
กิจกรรม	เกม “ พื้นที่ของฉัน ”
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในคุณค่าของตัวเองในฐานะปัจเจกบุคคลมากขึ้น 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายและความสำคัญของอวัยวะต่างๆ รวมทั้งอวัยวะที่เป็น “ พื้นที่ส่วนตัว ” 3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของ “ ความปลอดภัยส่วนตัว ”
ระยะเวลา	50 นาที
อุปกรณ์	1. กระดาษคำถามในเกม “ พื้นที่ของฉัน ” 2. กระดาษ A4 3. ปากกา หรือ ดินสอ
วิธีดำเนินการ	ครูใช้เทคนิคเกม มีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นการมีส่วนร่วม 1.1 ครูเริ่มเกม “ พื้นที่ของฉัน ” โดยขออาสาสมัคร 2 คน มาหน้าห้องเรียน แล้วครูสาธิตและอธิบายโดยเอามือท้าวสะเอวทั้ง 2 ข้าง ให้นักเรียนสังเกตว่าเวลาเราบิดตัวไป-มา จะมีพื้นที่รอบๆ ตัวเราที่เกิดจากการท้าวสะเอว (ครูหมุนตัวไปมาพร้อมกับท้าวสะเอว) เราจะเรียกพื้นที่รอบๆ ตัวเรานี้ว่า “ พื้นที่ส่วนตัว ” พื้นที่ส่วนตัวของครูมีอยู่เท่านี้ พื้นที่ส่วนตัวของ (เรียกชื่อนักเรียน อาสาสมัคร 2 คน) ... มีอยู่เท่าไร ขอให้ทั้งสองคนลองเดินไป-มาโดยรักษาพื้นที่ส่วนตัวของเราไว้ อย่าให้คนอื่นเข้ามาล้ำได้ และเราก็ไม่เข้าไปโดนพื้นที่ส่วนตัวของใคร 1.2 ให้นักเรียนทุกคนลองยืนตรงไหนก็ได้ โดยมีพื้นที่ส่วนตัวของตนเอง ลองเดินไปเดินมา ไม่ชนกัน ไม่ล้วงล้ำเข้าไปในพื้นที่ส่วนตัวของผู้อื่น และให้นักเรียนเดินสวนกันไป-มาเร็วขึ้นเร็วขึ้นเรื่อยๆ 1.3 ครูกำหนดให้พื้นที่เดินในห้องเหลือแคบลง เดินต่อไปโดยรักษาพื้นที่ส่วนตัวไว้ให้ได้ 1.4 ครูกำหนดพื้นที่เดินให้แคบลงเรื่อยๆ และคอยดูไม่ให้นักเรียนชนกัน ใครชนกันให้ออกมานอกวงจนจบเกม 2. ขั้นวิเคราะห์ 2.1 แบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม แล้วให้ช่วยกันอภิปรายตอบคำถาม 2.2 ทดสอบความเข้าใจโดยเล่าเรื่องเด็กหญิงแหวน และถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง 3. ขั้นสรุป ให้นักเรียนช่วยกันสรุปและครูสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมและการอภิปรายกลุ่ม
2. ความเข้าใจในการตอบคำถาม

เอกสารเรื่องเด็กหญิงแหวน

“วันหนึ่ง คุณแม่ของ ดญ. แหวนบอกให้ ดญ.แหวนอยู่เฝ้าบ้าน เพราะคุณแม่จำเป็นต้องออกไปทำธุระข้างนอก เมื่อคุณแม่ออกจากบ้านไปแล้ว ดญ.แฉงได้มาชวน ดญ.แหวนไปชมภาพยนตร์ด้วยกัน ในระหว่างทางที่เด็กทั้งสองเดินกลับบ้านนั้น มีเด็กเกเรคนหนึ่งทำร้ายร่างกายของ ดญ.แหวนแล้วขู่ว่าจะเอาเงินของ ดญ.แหวนไปหมด เมื่อดญ.แหวนกลับมาถึงบ้าน ดญ.แหวนรู้สึกกลัวมาก

คำถาม

1. ดญ.แหวนควรจะบอกความจริงให้คุณแม่ทราบหรือไม่ เพราะอะไร
2. นักเรียนคิดว่ากรณีที่ดญ.แหวนถูกทำร้ายร่างกายนั้นเป็นความผิดของใคร

โปรแกรมชุดที่ 6

ชื่อเรื่อง	สภาพแวดล้อมที่มีอันตราย
กิจกรรม	- สถานการณ์เสี่ยงในที่ที่มีคนมาก 1.1 บนรตเมล์ (ตอน 1) 1.2 บนรตเมล์ (ตอน 2) 1.3 ในห้างสรรพสินค้า - สถานการณ์เสี่ยงในที่ปลอดภัย 2.1 ที่บ้านคนรู้จัก (ตอน 1) 2.2 ที่บ้านคนรู้จัก (ตอน 2)
วัตถุประสงค์	เพื่อให้นักเรียน 1. เข้าใจถึงความหมายของสถานการณ์เสี่ยงทั้งในที่ที่มีคนมากและในที่ที่ปลอดภัย 2. ฝึกสังเกตเจตนาของผู้คนที่เข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์กับเรา 3. เข้าใจการใช้ทักษะในการหลบเลี่ยงและปฏิเสธ
ระยะเวลา	50 นาที
อุปกรณ์	1. วิดีทัศน์เรื่องสถานการณ์เสี่ยง 2. กระดาษ A 4 3. ดินสอหรือปากกา
วิธีการดำเนินการ	ครูใช้เทคนิคแม่แบบ โดยมีวิธีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ ครูกล่าวนำถึงข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการคุกคามทางเพศ เสนอให้เห็นประเด็นในเรื่องของความไม่ปลอดภัยในสถานที่สาธารณะ เช่น บนรตเมล์ ในห้างสรรพสินค้า เป็นต้น และเราจะมีวิธีป้องกันตัวเองได้อย่างไร 2. ขั้นเสนอแม่แบบ 2.1 ครูเสนอแม่แบบวีดิทัศน์เรื่องสถานการณ์เสี่ยงในที่ที่มีคนมากและสถานการณ์เสี่ยงในที่ปลอดภัย 2.2 หลังชมวีดิทัศน์แล้ว ครูแจกกระดาษคำตอบให้ตอบคำถามที่กำหนดไว้ในแต่ละเรื่อง 2.3 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในกลุ่มใหญ่ โดยครูซักถามกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับสถานการณ์เสี่ยงและเจตนาของการเข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์ 3. ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากเทคนิคแม่แบบ และครูสรุปเพิ่มเติม
การประเมินผล	1. สังเกตความสนใจในการชมวีดิทัศน์

2. สังเกตความสนใจในการร่วมอภิปรายกลุ่มและตอบคำถาม

วิทัศน์เรื่องสถานการณ์เสี่ยงในที่ที่มีคนมาก

1. บนรถเมล์ (ตอนที่ 1)

ดช. กวง ขึ้นรถเมล์ที่มีคนยืนอยู่แน่น ชายคนหนึ่งเดินเข้ามาประชิดดช. กวง แต่ดช. กวงหลีกเลียง ชายผู้นั้นก็ยังเดินตามมาแล้วเอามือไปสัมผัสที่สะโพกของดช. กวง ดช. กวง ตะโกนว่า “ไม่” เสียงดัง ชายคนนั้นตกใจรีบลงจากรถเมล์ไป

คำถาม

1. ในตอนแรกที่อยู่ในรถมีการเบียดกันอยู่บ้าง ดช. กวงยังไม่แน่ใจว่าการสัมผัสที่โดนนั้นเป็นการเจตนาหรือไม่เจตนา ดังนั้น ดช. กวงจึงทำอย่างไรก่อนเพื่อเป็นการป้องกันตนเอง
2. เมื่อ ดช. กวง มั่นใจแล้วว่า ชายผู้นั้นมีเจตนาที่ไม่ดี ดช. กวงจึงป้องกันตัวเองด้วยวิธีอะไร
3. นอกจากวิธีที่ ดช. กวง แสดงแล้ว นักเรียนคิดว่ามีวิธีใดอีกที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์นี้ได้
4. สถานการณ์เสี่ยงสามารถเกิดขึ้นได้ที่ไหน

2. บนรถเมล์ (ตอนที่ 2)

ดญ. ดาว ขึ้นมาบนรถเมล์ แล้วเดินไปนั่งที่เก้าอี้หลัง มีชายวัยรุ่น 2 คน ขึ้นมาบนรถเมล์ แล้วนั่งประกบ ดญ. ดาว ชายวัยรุ่นคนหนึ่งเริ่มพูดคุยกับดญ. ดาว ในลักษณะที่ไม่ค่อยสุภาพ ส่วนอีกคนก็พยายามเอามือมาแตะต้อง ดญ. ดาว ดญ. ดาวพยายามจะลุกขึ้นยืน แต่ผู้ชายคนนั้นเอามือมาจับเอาไว้ ดญ. ดาวจึงตะโกนว่า “ไม่ ช่วยด้วย” พร้อมกับลุกขึ้นยืน คนขับรถจึงปิดประตูรถและเปิดเสียงไซเรน คนอื่นๆ ในรถก็เข้าไปช่วยดญ. ดาว

คำถาม

1. เหตุการณ์บนรถเมล์ อาจจะเกิดขึ้นที่ๆ ที่มีคนมาก ดญ. ดาวพยายามป้องกันตนเอง ด้วยวิธีการอย่างไร
2. คนบนรถเมล์ช่วยเหลือกันอย่างไร
3. การที่ดญ. ดาว มีความกล้าที่จะป้องกันตัวเองจะทำให้ ดญ. ดาว รู้สึกอย่างไรบ้าง

3. ในห้างสรรพสินค้า

ดญ. หญิง กับ ดญ. ดิ็ก กำลังเลือกดูนาฬิกา มีชายคนหนึ่งใช้มือมาสัมผัสโดนสะโพกของ ดญ. หญิง ดญ. หญิง ตะโกนว่า “ไม่” ชายคนนั้นรีบเดินหนีไป

คำถาม

1. เหตุการณ์ในเรื่องเกิดขึ้นที่ไหน
2. ถ้าหาก ดญ. หญิง ไม่พยายามป้องกันตนเอง และปล่อยให้ชายผู้นั้นละเมียดนั้นที่ส่วนตัวของ ดญ. หญิง นักเรียนคิดว่า ดญ. หญิง จะรู้สึกอย่างไร
3. การที่ชายผู้นั้นรีบเดินหนีไปนั้น นักเรียนคิดว่าเป็นเพราะอะไร เขา รู้สึกอย่างไร
4. นักเรียนคิดว่ามีวิธีอื่นที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ดังกล่าวอีกหรือไม่

วิธีทัศนเรื่องสถานการณ์เสี่ยงในที่ปลอดภัย

1. ที่บ้านคนรู้จักกัน (ตอน 1)

หลานดาวถือห่อของมากดกริ่งที่หน้าบ้านน้ำเชย น้ำเชยออกมาเปิดประตูให้

ดาว : สวัสดีคะน้ำใจ คุณแม่ให้อาของมาให้คะ

ใจ : ขอบใจมากนะ ไม่ได้เจอตังนาน โตขึ้นเยอะเลยนะ เข้ามาก่อนสิ

ดาว : ขอบคุณคะ แต่ว่าดาวต้องรีบไป

ใจ : เออ...งั้นฝากขอบใจแม่หนูด้วยนะ

2. ที่บ้านคนรู้จักกัน (ตอน 2)

หลานดาวถือห่อของมากดกริ่งที่หน้าบ้านน้ำเชย น้ำเชยออกมาเปิดประตูให้

ดาว : สวัสดีคะน้ำใจ คุณแม่ให้อาของมาให้คะ

ใจ : ขอบใจมากนะ ไม่ได้เจอตังนาน โตขึ้นเยอะเลยนะ เข้ามาก่อนสิ

ดาว : ขอบคุณคะ แต่ว่าดาวต้องรีบไป

ใจ : เตี่ยวสิ อะไรกัน (รังตัวหลานไว้) ชิมกับข้าวฝีมือน้ำก่อน วันนี้ทำแกงเทโพด้วยนะ

ดาว : ไม่เป็นไรคะ หนูไปก่อนนะคะ (สะบัดแขนนำออกแล้ววิ่งออกไป)

คำถาม

1. หลังจากที่นักเรียนได้สังเกตหน้าทั้งสองคนแล้ว นักเรียนคิดว่า นักเรียนชอบน้ำคนไหนมากกว่า เพราะอะไร

2. นักเรียนคิดว่าน้ำคนไหนมีความจริงใจมากกว่ากัน

3. ทำไมน้องดาวจึงปฏิเสธและวิ่งหนีน้ำคนที่ 2

4. น้องดาวใช้ทักษะอะไรในการป้องกันตัวเองในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศ

5. มีทักษะอื่นในการป้องกันตนเองจากสถานการณ์เสี่ยงอีกหรือไม่ ให้นักเรียนเสนอ

โปรแกรมชุดที่ 7

ชื่อเรื่อง	การฝึกทักษะการป้องกันตนเองขั้นพื้นฐานด้วยการปฏิเสธรูปแบบต่างๆ
กิจกรรม	ชายถามทาง
วัตถุประสงค์	เพื่อให้นักเรียน 1. ฝึกใช้สติในการพิจารณาเหตุการณ์เฉพาะหน้า และรู้จักตั้งคำถามเพื่อความปลอดภัยส่วนตัว และป้องกันตนเองขั้นพื้นฐาน 2. เข้าใจการใช้คำถาม 3 ข้อ ที่ควรถามตัวเองก่อนที่จะตัดสินใจว่าจะทำตามทีคนอื่น
ขอให้ทำหรือไม่	
ระยะเวลา	50 นาที
อุปกรณ์	1. กระดาษ A4 2. ดินสอ/ปากกา 3. วิดีทัศน์เรื่องชายถามทาง 1 และ 2
วิธีดำเนินการ	ครูใช้เทคนิคแม่แบบ มีวิธีดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ ครูสนทนาเกี่ยวกับการที่นักเรียนพบคนแปลกหน้า มาขอความช่วยเหลือนั้น นักเรียนให้ความช่วยเหลือหรือไม่ และใช้สิ่งใดพิจารณาว่าถ้าให้ความช่วยเหลือแล้วจะไม่เป็นอันตรายต่อตนเอง 2. ขั้นเสนอแม่แบบ 2.1 ครูเสนอวิดีโอทัศน์เรื่องชายถามทาง 1 และ 2 และให้นักเรียนตั้งใจดูและคิดตามไปด้วย 2.2 เมื่อนักเรียนดูวิดีโอทัศน์จบแล้ว ครูแจกกระดาษให้ตอบคำถามที่กำหนดไว้ในเรื่อง 2.3 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย โดยครูช่วยซักถามเพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาอย่างรอบคอบ เกี่ยวกับเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ก่อให้เกิดการเสี่ยงต่อความปลอดภัย 3. ขั้นสรุป ครูสรุปและเสนอแนะ เกี่ยวกับคำถาม 3 ข้อ 3.1 เรารู้สึกดีหรือไม่ดี 3.2 ถ้าเราทำตามทีคนแปลกหน้าขอ ผู้ใหญ่ที่เราไว้วางใจ (ผู้ปกครอง) จะรู้หรือไม่ว่าเราไปไหน 3.3 ถ้าเกิดเหตุร้ายขึ้น จะมีใครสามารถช่วยเหลือเราได้หรือไม่
การประเมินผล	1. สังเกตจากการชมวิดีโอทัศน์ 2. สังเกตจากการอภิปราย ซักถามและสรุปของนักเรียน

วิถีทัศน์เรื่องชายตามทาง (1)

ที่ริมถนนในซอยแห่งหนึ่ง ดญ.เก๋เดินออกมาซื้อของตามที่แม่สั่ง

ดญ.เก๋ : พี่มีแป้งสำหรับทำขนมเค้กหรือเปล่า

คนขาย : มีตั้งหลายยี่ห้อ เอายี่ห้อไหนละ

ดญ.เก๋ : เอาตราพัดโบกจ๊ะ

คนขาย : (หยิบซองใส่ถุง) ทั้งหมด 40 บาท

ดญ.เก๋ : (หยิบเงินส่งให้)

เมื่อได้ของแล้ว ขณะเดินกลับบ้านดญ.เก๋ พบผู้ชายคนหนึ่งใส่เสื้อเชิ้ต ผูกเนคไท มีโทรศัพท์มือถือเดินเข้ามาหาดญ.เก๋

ชาย : นี่หนูๆ อยู่ซอยนี้หรือเปล่า

ดญ.เก๋ : ค่ะ

ชาย : ฉันหนูงงพอบอกทางให้อาได้นะ คือ อามาหาเพื่อน เขาบอกว่าบ้านเขาอยู่ท้ายซอยติดกับวัด หนูพอจะรู้จักไหม

ดญ.เก๋ : รู้ค่ะ อาเดินตรงไปเรื่อยๆเลยนะ พออาเห็นป้ายโล่ก อาก็เลี้ยวซ้ายก็จะถึงวัด

ชาย : อาเข้าไปที่นั่นแล้ว แต่หาไม่เจอ หนูพาไปหน่อยได้ไหม เตี่ยอาให้เงินไปกินขนมนะ

คำถาม

1. นำผู้ชายในเรื่องนี้เป็นคนแปลกหน้าสำหรับน้องเก๋หรือเปล่า
2. ทำไมถึงเรียกว่าเป็นคนแปลกหน้า
3. ถ้าหากน้องเก๋เคยเห็นหน้าเขามาก่อน เช่น เคยเห็นแถวบ้าน ในจอโทรทัศน์หรือตามหน้าหนังสือพิมพ์ แล้วผู้ชายคนนี้ยังคงเป็นคนแปลกหน้าสำหรับน้องเก๋หรือเปล่า
4. ถ้านักคนนี้เป็นคนแปลกหน้า น้องเก๋ควรไปกับเขาหรือเปล่า
5. นักเรียนคิดว่าน้องเก๋ควรจะรู้สึกอย่างไรในการที่จะทำอะไรให้คนแปลกหน้า
6. นักเรียนคิดว่า ก่อนที่น้องเก๋จะตัดสินใจไปกับชายแปลกหน้านั้น น้องเก๋ควรถามตัวเองว่าอย่างไร

วิถีทัศน์เรื่อง ชายตามทาง (2)

ขณะดญ.เก๋ กำลังเดินกลับบ้าน ผู้ชายคนหนึ่งใส่เสื้อเชิ้ต ผูกเนคไท มีโทรศัพท์มือถือเดินเข้ามาหาดญ.เก๋

ชาย : นี่หนูๆ อยู่ซอยนี้หรือเปล่า

ดญ.เก๋ : ค่ะ

ชาย : ฉันหนูงงพอบอกทางให้อาได้นะ คือ อามาหาเพื่อน เขาบอกว่าบ้านเขาอยู่ท้ายซอยติดกับวัด หนูพอจะรู้จักไหม

ดญ.เก๋ : รู้ค่ะ อาเดินตรงไปเรื่อยๆเลยนะ พออาเห็นป้ายโล่ก อาก็เลี้ยวซ้ายก็จะถึงวัด

ชาย : อาเข้าไปที่นั่นแล้ว แต่หาไม่เจอ หนูพาไปหน่อยได้ไหม เตี่ยอาให้เงินไปกินขนมนะ

(ดญ.เก๋ทำท่าจะตกลงพาคนแปลกหน้าเดินไป แต่ทันใดนั้นเอง ก็เกิดฉุกคิดขึ้นถึงคำถาม 3 ข้อ ตัวละครความคิด วิ้งออกมา)

ความคิดที่ 1 : เดี่ยวสิ ก่อนจะไป ตอบคำถามก่อนสิว่าเธอรู้สึกดีหรือไม่ดี

ดญ.เก๋ : ก็ดีนี่ หน้าเขาดูใจดีออก คงไม่เป็นไรมั้ง

ความคิดที่ 2 : เดี่ยว เดี่ยว ถ้าเธอทำตามที่เขาขอ แล้วผู้ใหญ่ที่เธอไว้ใจจะรู้หรือเปล่านั้นเธออยู่ที่ไหน

ดญ.เก๋ : ผู้ใหญ่ที่ฉันไว้ใจ...คุณแม่ของฉันนะเธอ...คุณแม่คงคิดว่าฉันออกมาซื้อของหน้าปากซอย แต่ว่าคุณแม่คงไม่รู้หรอกว่าฉันไปไหนต่อ

ความคิดที่ 3 : ถ้าเธอทำตามที่คุณแม่ขอแล้วเกิดเหตุร้ายขึ้น เธอแน่ใจไหมว่าจะมีคนมาช่วยในทันที

ดญ.เก๋ : จริงด้วยสิ ถ้าเกิดอะไรขึ้น คงไม่มีใครช่วยเราได้แน่ๆเลย

ความคิด 1,2,3 : ใช่ ถ้าอย่างนั้น เธอจะบอกกับคนแปลกหน้าว่ายังไง

(ความคิดทั้งสาม หายตัวไป)

ดญ.เก๋ : เออ....พอดีหนูต้องรีบเอาของที่ซื้อไปให้แม่คะ ต้องรีบกลับบ้าน อารมณ์คนอื่นก็แล้วกันนะ (ดญ.เก๋รีบเดินกลับบ้านไป)

คำถาม

1. นักเรียนทราบหรือไม่ว่าทำไม ดญ. เก๋ จึงไม่ทำตามที่คุณแม่ขอ
2. คำถาม 3 ข้อ ได้แก่อะไรบ้าง
3. กติกาในการใช้คำถาม 3 ข้อคืออะไร

โปรแกรมชุดที่ 8

ชื่อเรื่อง	ปัจฉิมนิเทศ
กิจกรรม	"ขอขอบคุณ"
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนสรุปบททวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการใช้ชุดแนะแนว 2. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกของตนเองให้คนอื่นได้รับทราบ 3. ส่งเสริมอย่างเหมาะสมให้มีความรู้สึกที่มีต่อกัน
ระยะเวลา	50 นาที
อุปกรณ์	1. กระดาษ A4 2. ดินสอ/ปากกา/ยางลบ
วิธีดำเนินการ	1. ครูให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. ครูทบทวนและให้นักเรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการป้องกัน
การคุกคามทางเพศ	3. ให้นักเรียนกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้ากลุ่มการใช้ชุดแนะแนวเพื่อป้องกัน
การคุกคามทางเพศ และครูสรุปเพิ่มเติม	4. ครูแจกกระดาษให้นักเรียนทุกคนเขียนถึงสิ่งที่ประทับใจต่อเพื่อนสมาชิกที่ต้องการขอบคุณอาจเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือเรื่องอะไรก็ได้ ที่เพื่อนทำให้เรารู้สึกประทับใจและอยากแสดงความขอบคุณ
ขอบคุณ ดังนี้	5. ครูให้นักเรียนทุกคนออกมาอ่านในสิ่งที่ตนเองเขียน แล้วถามความรู้สึกของผู้ที่ถูก
	5.1 ฟังแล้วรู้สึกอย่างไร 5.2 จำเรื่องนี้ได้หรือไม่ 5.3 เมื่อรู้ว่าเรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเพื่อนแล้วรู้สึกอย่างไร
	6. ครูสรุปเพิ่มเติมในกิจกรรม และกล่าวขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทดลอง และกล่าวปิดโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนว
การประเมินผล	1. สังเกตความร่วมมือในการทำกิจกรรม 2. สังเกตความร่วมมือในการแสดงความรู้สึก

ภาคผนวก ค
ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ตาราง 8 แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ ด้านความคิด

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	8.124	7	3.742
2	5.941	8	2.739
3	2.739	9	1.897
4	6.325	10	2.309
5	2.739	11	2.739
6	1.897	12	3.207

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.8883

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศ ด้านความรู้สึก

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1.1	4.961	7.1	6.547
1.2	2.514	7.2	6.642
1.3	2.737	7.3	3.488
1.4	2.157	7.4	1.732
2.1	3.144	8.1	5.416
2.2	1.359	8.2	1.922
2.3	4.006	8.3	2.929
2.4	0.573	8.4	3.154
3.1	3.042	9.1	5.359
3.2	3.612	9.2	4.143
3.3	3.154	9.3	3.482
3.4	0.877	9.4	5.359
4.1	2.421	10.1	3.773
4.2	2.997	10.2	4.070
4.3	4.077	10.3	3.270
4.4	0.889	10.4	2.882
5.1	3.464	11.1	4.300
5.2	4.905	11.2	5.734
5.3	4.382	11.3	3.959
5.4	3.170	11.4	4.297
6.1	4.756	12.1	4.006
6.2	4.041	12.2	3.357
6.3	3.092	12.3	2.517
6.4	2.431	12.4	5.165

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.9125

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามเจตคติต่อการคุกคามทางเพศด้านแนวโน้มในการแสดงออก

ข้อ	t	ข้อ	t	ข้อ	t	ข้อ	t
1.1	3.95	4.1	2.558	7.1	3.883	10.1	3.787
1.2	0.176	4.2	3.005	7.2	2.923	10.2	1.505
1.3	1.050	4.3	2.269	7.3	2.054	10.3	4.454
1.4	1.6	4.4	2.511	7.4	4.248	10.4	5.821
1.5	3.138	4.5	3.267	7.5	8.957	10.5	5.453
1.6	1.265	4.6	3.539	7.6	3.638	10.6	4.977
2.1	0.986	5.1	4.543	8.1	1.351	11.1	4.128
2.2	1.874	5.2	2.624	8.2	1.601	11.2	1.823
2.3	0.853	5.3	6.299	8.3	2.762	11.3	4.303
2.4	0.170	5.4	2.525	8.4	3.877	11.4	3.345
2.5	0.987	5.5	7.407	8.5	5.579	11.5	6.076
2.6	1.429	5.6	3.091	8.6	4.398	11.6	4.300
3.1	0.849	6.1	3.548	9.1	3.702	12.1	3.488
3.2	1.529	6.2	1.814	9.2	2.483	12.2	2.896
3.3	2.617	6.3	2.238	9.3	6.325	12.3	4.496
3.4	2.782	6.4	3.623	9.4	4.679	12.4	4.804
3.5	6.261	6.5	5.333	9.5	5.196	12.5	5.283
3.6	2.558	6.6	6.301	9.6	3.638	12.6	3.629

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.9348

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง

ข้อที่	t	ข้อที่	t
1	3.049	21	5.715
2	3.395	22	6.200
3	5.951	23	5.216
4	6.564	24	5.647
5	6.356	25	5.932
6	3.743	26	5.088
7	4.382	27	5.163
8	4.683	28	5.583
9	4.982	29	8.165
10	5.475	30	8.981
11	8.844	31	6.036
12	9.328	32	2.449
13	4.042	33	5.041
14	3.919	34	3.515
15	4.406	35	5.035
16	2.425	36	5.212
17	3.108	37	4.788
18	3.212	38	4.765
19	2.539	39	5.459
20	5.202	40	4.124

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.8931

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวกันทวัลย์ ภูวพันธุ์
วันเดือนปีเกิด	27 พฤษภาคม 2511
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลหัวเฉียว กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	28/84 แพลตการเคหะแห่งชาติ ถ.เสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240.
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	พยาบาลประจำบริษัท
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2523	ประถมศึกษาจากโรงเรียนดาราคาม กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2529	มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2533	พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์
พ.ศ. 2543	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร